

HANGOS-KÉPES UTIKALAUZ

BUDAPEST

A VILÁGÖRÖKSÉG RÉSZE

2006

HANGOS-KÉPES UTIKALAUZ

BUDAPEST (1)

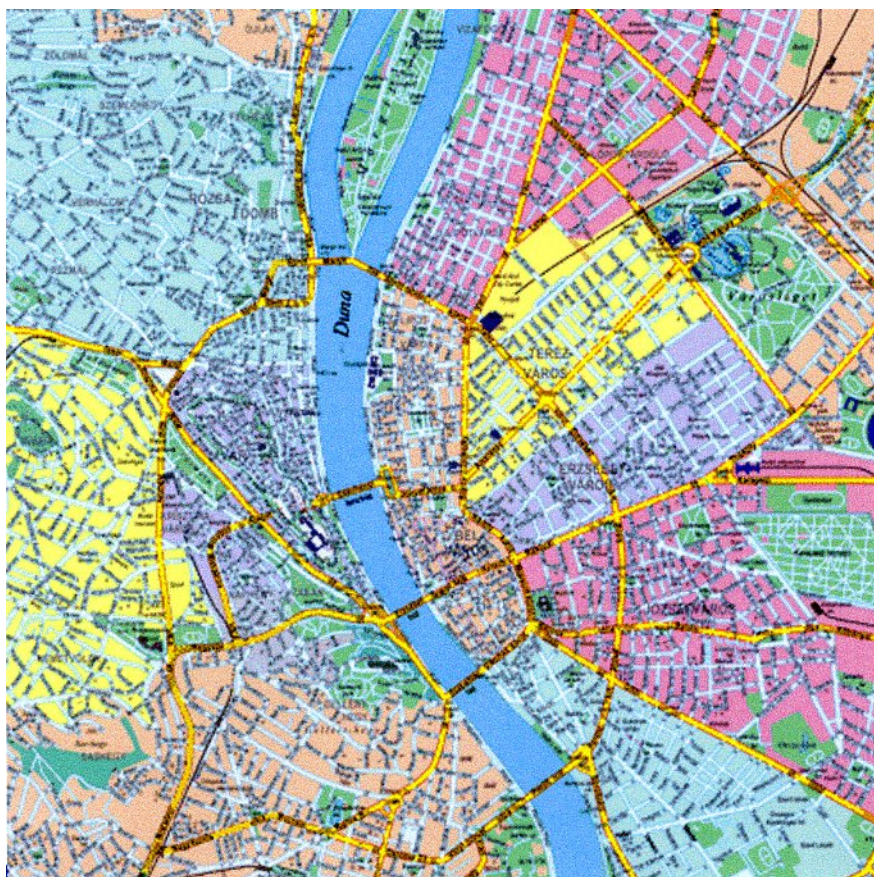
A VILÁGÖRÖKSÉG RÉSZE

SZÉKELY TIBOR (szerk.)

HANGOS-KÉPES UTIKALAUZ

BUDAPEST

**Hősök tere – Városliget – Andrássy út –
Dunapart – Budai vár – Gellért-hegy**

BUDAPEST 2006

Dr. Tinnyei István ötlete alapján szerkesztette:
Székely Tibor

Kézirat

© Székely Tibor – Dr. Tinnyei István - 2006

ISBN 978-963-06-5963-5

ELŐSZÓ

A „Hangos – Képes Útikalauz” egy kísérlet munkapéldánya, amelynek alap-gondolata nem sajátom. Az ötlet gazdája azt kezdeményezte, hogy készüljön olyan digitalizált szöveg, amely egynapos gyalogtúra keretében egy egyszerű lejátszóval elkalauzolja a Budapestre látogató idegent, és bemutatja a város Világörökség részét.

Ezt a gondolatot továbbfejlesztve, PC-n meghallgatható és egyúttal olvasható, képeken nézhető formában is megfogalmaztam, elsősorban a Családom és Barátaim szórakoztatására és ismereteinek bővítésére. Meg kell vallanom, hogy *bennszülött* létemre jóval kevesebbet tudtam a Városomról. Csak ajánlhatom azoknak, akik kezébe kerül a munkám eredménye, hogy szánják rá esetenként a szabadidejüket, és gazdagítsák ismereteiket Budapestről.

A szerkesztéshez írott és elektronikus forrásokat egyaránt felhasználtam, a szöveget a magam ízlése szerint fogalmaztam, de a plágium elkerülésére csak szerkesztésnek tekintem ezt a munkát. A képanyagot szerzőileg nem védett elektronikus albumokból és saját fényképfelvételeimből választottam. Abban bízom, hogy az összeállítással senkinek a szerzői jogát nem sértettem.

Budapest, 2006. Karácsonyán

Székely Tibor

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Tartalom</i>	<i>Program</i>	<i>Oldal</i>
Beköszöntő	01	1
Történelmi visszatekintés	02	1
Budapest ma	03	1
A programunk	04	2
Hasznos tudnivalók	05	2
Az induló helyszín megközelítése	06	3
A Hősök tere és a Városliget		
A Hősök tere	07	6
A Millenniumi emlékmű	08	6
A Szépművészeti Múzeum	09	12
A Múcsarnok	10	12
Az időkerék	11	14
Az 56-osok emlékműve	12	14
A Városliget		15
A Városligeti Műjégpálya	13	15
Vajdahunyad Vár	14	17
Széchenyi Gyógyfürdő	15	19
Egyéb látnivalók		21
Fővárosi Állatkert	16	21
Fővárosi Nagycirkusz	17	22
Vidámpark	18	22
Közlekedési Múzeum	19	24
Repüléstörténeti és Űrhajózási Kiállítás	20	26
Magyar Sportmúzeum	21	26
Séta az Ötvenhatosok terén	22	26
Az Andrássy út és környéke		
Az Andrássy út története és szakaszai	23	28
Az Andrássy út a Dózsa György úttól a Kodály köröndig	24	28
Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Múzeum	25	31
Ráth György Múzeum és a Fasor	26	31
A Körönd és a Kodály Emlékmúzeum	27	32
Az Andrássy út a Köröndtől az Oktogonig	28	32
Képzőművészeti Egyetem és a Régi Múcsarnok	29	34
Lukács Cukrászda és Kávézó	30	36
Régi Zeneakadémia és Liszt Emlékmúzeum	31	36
Terror Háza Múzeum	32	38
Az Oktogon	33	40
Az Andrássy út belvárosi szakasza	34	40
Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem	35	40

<i>Tartalom</i>	<i>Program</i>	<i>Oldal</i>
A Színházi negyed, Pesti Broadway		42
Budapesti Operettszínház	36	44
Magyar Állami Operaház	37	44
Az Andrássy út további látnivalói	38	46
Postamúzeum	39	49
A belső-belváros és a Dunapart		
Zsinagóga, Városháza, Deáktér	40	50
A Dohány utcai Zsinagóga	41	50
A Budapesti Városháza és a Deáktér	42	55
A Bazilika és a Szabadságtér		56
A Szent István Bazilika	43	56
A Szabadságtér	44	57
A Parlament és a Kossuth tér	45	59
Az Országház	46	61
A Kossuth tér látnivalói	47	63
Magyar Néprajzi Múzeum	48	63
Ismerkedés a belvárosi Dunapart északi részével	49	65
Viziváros a túlsó parton	50	65
A Magyar Tudományos Akadémia Székháza	51	66
Ismerkedés a belvárosi Dunapart déli részével		68
A Dunakorzó	52	68
A Pesti Vigadó	53	76
A Belvárosi plébánia	54	78
Átkelés a Lánchídon	55	73
A Budai vár		
A Lánchíd Budai Hídfője		74
Clark Ádám tér és az Alagút	56	74
Budavári Sikló	57	74
A Budavári Palota		78
A Királyi palota	58	78
Magyar Nemzeti Galéria	59	82
Budapesti Történeti Múzeum	60	83
Országos Széchenyi könyvtár	61	85
A Szent György tértől a Szentháromság térig		87
Sándor palota	62	87
A Díszter látnivalói	63	87
Arany Sas Patikamúzeum	64	89
A Szentháromság tér és a Hess András tér		91
Mátyás templom és a Szentháromság		91
A Szentháromság Szobor	65	91
A Mátyás templom	66	91
Szent István király szobra és a Halászbástya		94
Szent István szobor	67	94
Halászbástya	68	94
Juliánusz barát	69	97
Magyar borok háza és a Hess András tér	70	97

<i>Tartalom</i>	<i>Program</i>	<i>Oldal</i>
A Hess András tértől a Bécsikapu térig	71	102
A Bécsi Kapu és környéke	72	102
Hadtörténeti Múzeum	73	105
Budai panoráma és a polgárnegyed		108
Panoráma	74	108
Kapisztrán tér	75	108
Úri utca, Telefónia	76	108
Hadik, Ruswurm	77	109
Budai Várbarlang	78	109
Átutazás a Gellért-hegyre	79	111
A Gellért-hegy		
A Gellért-hegy története	80	112
A Gellért-hegyi közlekedés és a látnivalók		112
A Gellért--hegyi közlekedés	81	112
A Citadella	82	114
A Szabadság szobor és panoráma	83	114
A Szent Gellért emlékmű	84	115
A Sziklakápolna	85	118
Visszatérés a Belvárosba	86	120

Kedves Vendégünk

(01) Először is megköszönjük, hogy a számos formában kiadott idegenvezető, vendégváró választékból minket választott. Tudjuk, hogy ideje korlátozott, mégis a lehetőséghez képest széleskörű áttekintést kíván kapni Budapestről.

Történelmi visszatekintés:

(02) Budapestet három településből, Budából, Pestből és Óbudából a XIX. század harmadik harmadában forrasztották egygé. A választás szerencsés volt, mert ezáltal létrejött Közép-Európa egyik legérdekesebb világvárosa, amelynek földrajzi adottságai egyedülállóak.

A város területén már az őskorból is találhatók települések. Majd időszerűsünk kezdete körül a rómaiak meghódították a Dunántúl területét, és itt hozták létre a légiós tábort. A hun birodalom bukását követően az avarok mellett szláv törzsek is, ide települtek. A középkorban az Árpád-házi királyok székhelyét ide telepítették, de a fejlődő várost a tatárjárás idején a mongol hordák felédték. Az Anjou házi királyok tovább fejlesztették, Mátyás naggyá tette, majd a török uralom idején megint elvesztette a jelentőségét.

Az 1867-es kiegyezés után, illetve Pest, Buda és Óbuda egyesítésével alakult ki a város igazi képe, amelyet a II. világháború sok más városhoz hasonlóan romokba döntött. A város hamar begyógyította a háborús, és az 56-os forradalom leverése okozta sebeit.

A szovjet megszállás elszakította Magyarországot az európai közösségből, de az Európai Unióba felvétellel Magyarország visszatért Európába.

Budapest ma

(03) Magyarország fővárosa, közigazgatási, gazdasági, kulturális és tudományos központja. Európai város, a szó minden értelmében - földrajzi, szellemi, gazdasági jelentőségét tekintve egyaránt.

Mindemellett a turizmus kiemelkedő célpontja. Csak néhány adalék, hogy miért érdemes ide látogatni, napokat, vagy akár heteket eltölteni itt, a Duna két partján, mi minden várja itt a vendéget:

* 837 műemlék a legjelentősebb európai művészeti korokból, közöttük néhány kiemelkedő klasszicista és magyaros szecessziós stílusú épület. Ez utóbbi az egyetlen építészeti stílus, amit máshol nem láthatunk.

* Világörökség: a Duna panorámája a Budai Várral és Pest nagyszerű épületegyütteseivel, valamint az Andrássy út fényes palotáival és a Hősök tere ünnepélyes hangulatával.

* 223 Múzeum és galéria, melyek a magyar történelem, művészet és természet-tudomány emlékei mellett az egyetemes európai- és világ kultúra számos alkotását mutatják be.

* 40 színház, 7 hangversenyerem és 2 operaház az előadóművészetek szerelmesei számára. Ezek a lehetőségek nyaranta megsokszorozódnak a szabadtéri koncertek, előadások által, amelyek helyszínei sokszor történelmi hangulatú műemlékek udvarai.

* Ezernél is több étterem, kávéház, szórakozóhely, ahol a magyar és nemzetközi gasztronómia finomságai mellé a legjobb magyar borok kerülnek az asztalra.

* 11-féle közlekedési eszköz, melyek közül néhány ritkaságnak számít a városi közlekedésben (sikló, ülőlift, fogaskerekű vasút, keskenynyomtávú gyermekvasút, trolibusz és kishajó).

* Olyan ritka természeti értékek, mint a budai hegyek belsejében kialakult barlangrendszerek, vagy a város szívében lévő Sas-hegyi Természetvédelmi Terület.

* 80 ásvány- és gyógyvízforrás, 10 nagyszerű, műemléknek sem utolsó gyógyfürdő, és több mint 400 keserűvízforrás.

* Végül, de nem utolsósorban a szabadidő kellemes és hasznos eltöltésének minden kelléke a golftól és tenisztől a kerékpározásig, az evezéstől a strandolásig.

A programunk

(04) A programot úgy állítottuk össze, hogy a Vendég kapjon áttekintést a várossal, ezért:

Sétánkat a *Hősök terénél*, Budapest legszebb díszterén indítjuk, és áttekintjük a magyar történelem néhány jellegzetes korszakát. Bepillantunk a *Városligetbe*, mintát veszünk egy kultúrtörténeti építészeti alkotásból és a felüdülés, szórakoztatás intézményeiből. Érdekes sétát kínálunk a Champes Elisée mintájára épült százötven éves sugárúton, az *Andrássy úton* megtekintve annak hírességeit.

A belvárosba érve felkeressük Budapest dómját, a Szent István *bazilikát*, és átvágva a Szabadság téren meglátogatjuk a *Parlament* neogótikus épületét, amely egy időben épült a londoni parlamenttel, majd rövid sétát teszünk Kosuth téren.

A Duna partján indulunk déli irányba, pillantást vetünk a Magyar Tudományos *Akadémia Székházára*.

Átkelünk a Dunán, Magyarország első acélból készült hídján, a Lánchídon, az Alagút mellett siklóval felmegyünk a *Budai Várba*, hogy megnézzük a gyönyörű dunai panorámát, és bejárjuk az elmúlt évszázadokból ránk maradt emlékeket. Végül felkalauzoljuk a Vendéget a *Gellért hegy* kilátó pontjára, hogy képet kapjon Budapest körpanorámájáról.

A Duna jobbpartján, vagyis a nyugati oldalon a hegyes-völgyes történelmi városrészt látjuk, míg a balparton, a síkságon keletre kitárulkozó városban a közintézmények, a kereskedelem, a művészetek, a szórakozás, az exkluzív bevásárlás lehetőségei vannak elérhető közelben

Hasznos tudnivalók:

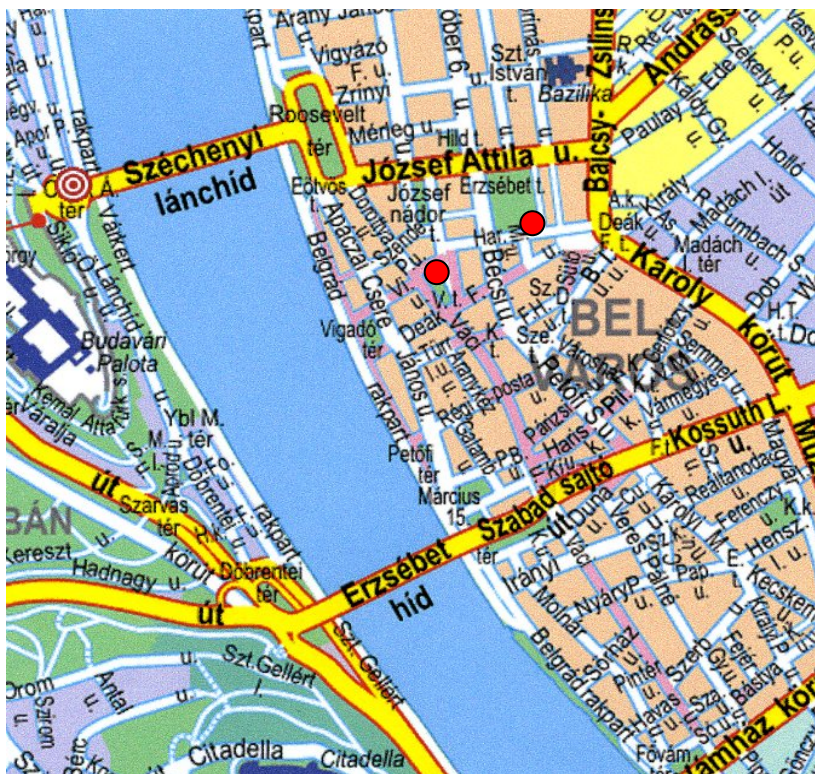
(05)

A készüléket a mellékelt tartalomjegyzék alapján kezelheti. A program számozottan mutatja be a felkínált látnivalókat, s ha valamelyiket nem óhajtja felkeresni, egyszerűen továbblép a következő pontra, vagy a kiválasztott szakaszra. A program gyalogos sétára épül. Mégis, most a kezdetnél, vagy a program után közlekedési eszközt kíván igénybe venni, hasznos tudni, hogy a közlekedési jegyek minden közlekedési eszközre egységesen érvényesek.

Válthatók egy vonalra érvényes vonaljegyek, vagy azon belül is egy meghatározott kisebb szakaszra érvényes szakaszjegyek. A más irányba folytatott utazáshoz átszállójegyek. Válthatók egynapos és többnapos turistabérletek, amelyek egy átlagos díj alapján megoldják a gondtalan utazást.

Az induló helyszínre utazunk

(06) Most egy utazásra alkalmas, úgynevezett vonaljegyet váltson, vagy készítsen elő. Szálljunk fel az **M1** jelű metróra, a *Földalatti Vasútra* a Vörösmarty téren vagy a Deák téren, és utazzunk a Hősök teréig.

Felszállóhelyek az M1-re: Vörösmarty tér vagy Deák Ferenc tér

A tömegközlekedést az angolok vitték először a föld alá Londonban, és ezt a példát követte Budapest, amikor 1896. május 2-án megnyitotta a Földalatti Vasutat. A londoni metró gőzüzemű, a budapesti földalatti vasút villanymotors meghajtású volt.

Utazás közben érdemes megfigyelni a múlt századvégi építési technikát. Fő tartóelem az acél és az öntöttvas. Aki járt Londonban, emlékszik erre az építőanyagra a Victória Stationról, és akár láthatjuk Budapesten is a Nyugati pályaudvarnál.

Vörösmarty szobor

Lejáró az M1 Metróhoz

A megállóhely neve

Felszállás a Földalattira (M1)

A Földalatti peronja a Millennium idején és napjainkban

A földalatti vasút úgy épült, hogy kibontották a szinte éppen csak elkészült útburkolatot, amely sűrűn egymás mellé rakott azonos oldalhosszúságú keményfa hasábokból készült. Kimélyítették a pályát, palánkokkal védték az építőket, akik párhuzamosan falaztak, talpfákat raktak le, síneket fektettek és ezeket követte a mennyezetépítők csapata. Majd a kész építményt betakarták földdel, és helyreállították a megbontott útburkolatot.

Az eredeti millenniumi szerelvény kocsija és belseje

Akkor és most

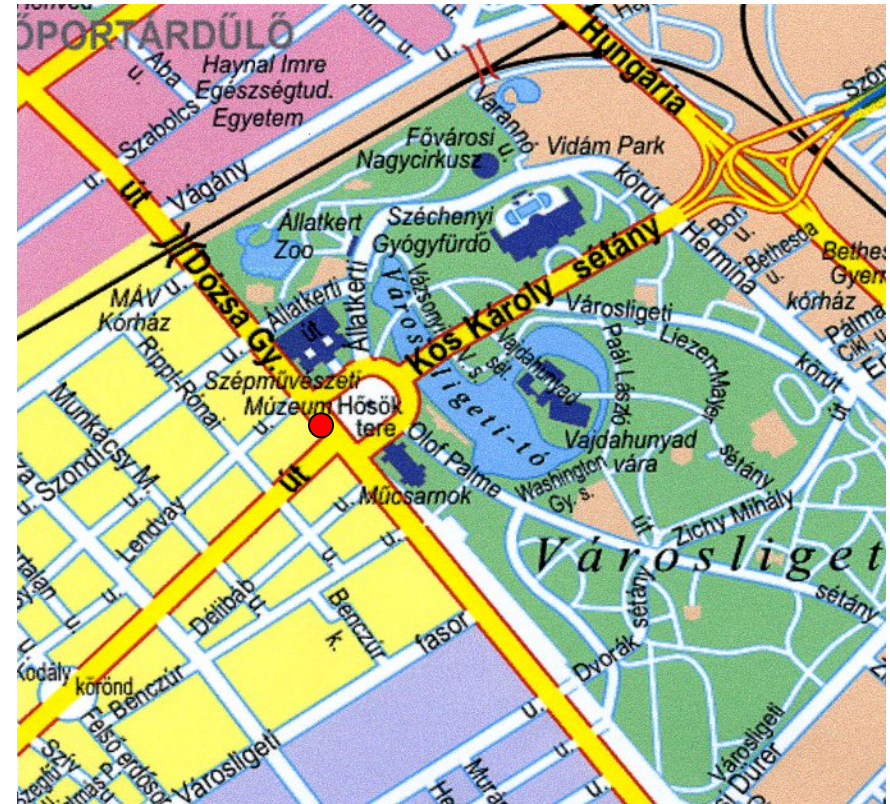
Kiszállva a Földalatti Vasút Hősök tere állomásánál, keljünk át a forgalmas Dózsa György úton és álljunk meg a szürke gránitburkolatos tér elején, hogy szemünk átfogja a perspektívát, amelyet sikeresen választott a tér tervezője.

*Most kapcsolja ki a készüléket, és a Hősök terén léptesse a **(07)** pontra.*

1.0 A Hősök tere és a Városliget

1.1 A Hősök tere

(07) A tér meghatározója maga a Millenniumi emlékmű. A tér kialakítása elsősorban Schickendanz Albert építész és Zala György szobrász érdeme, akik az eredetileg fákkal, díszbokrokkal övezett teret tervezték.

A Hősök tere

A tér közepén áll a Millenniumi emlékmű. Magasba nyúló márványoszlopa már messziről jelzi a teret, az oszlopfőn Gábel arkangyallal, a talapzatán pedig a honfoglaló hét vezér szobrával.

A tér építéséhez 1896-ban kezdtek hozzá, egészében azonban csak 1929-ben készült el. Ekkor helyezték el szimbolikus centrumában az ismeretlen katona sírját - a Nemzeti Hősök Emlékművét -, és ekkor kapta a Hősök tere nevet.

A Hősök terét *hátról* a Városliget határolja, két oldalról pedig két reprezentatív épület keretezi: *jobbra* a Múcsarnok neoreneszánsz palotája, *balra* a Szépművészeti Múzeum épülete, a magyarországi eklektikus építészet utolsó alkotása.

Amíg tájékozódik, kapcsolja ki a készüléket, és az emlékmű megtekintéséhez kapcsoljon a **(08)** pontra

1.1.1 Millenniumi Emlékmű

Budapest, XIV. kerület, Hősök tere

Látogatási idő: korlátlan

(08) A Hősök terén, a magyarok Európába történt bejövetelének 1.000 éves emlékművénél a jelképrendszert csak akkor érthetjük meg, ha ismerjük a magyar nép eredetére vonatkozó mondákat.

A **történelmi** emlékezetnek megfelelően, a magyarok, az Ural hegység vidékén elterülő füves puszták *nomád pásztorai* voltak, és a népvándorlás egyre erősödő hullámai szorították évszázados vándorlás során egyre nyugatabbra, amíg végül gyönyörű hazára leltek a kárpátok hegyláncai koszorúzta, folyók szabdalta nagy mezőségen.

A Millenniumi emlékmű

A 7 vezér és a Hősök galériája

Az *európaizálódás* nem volt egyszerű folyamat, évszázadok teltek el, amíg a vad nomádok a lovagkor szabályozott rendszerén át a *reneszánszra* már jeles kulturális eredményeket felmutató híres személyiségekkel gazdagították Közép-Európát.

Ugorjunk át néhány évszázadot, és a *XIX-XX. századforduló* építő, iparosodó, kapitalizálódó Magyarországnak emlékeiből merítsünk élményeket, a látni érdemes remek megismerésével fogadjunk be új benyomásokat.

Lépjünk közelebb az oszlop talapzatához, és vegyük szemügyre a honfoglaló magyarok hét törzsének vezéreit. A csoport főalakja Árpád, akinek családjából származtak az első magyar királyok.

A honfoglalás *ezeréves évfordulóját*, a millennium ünnepét a város vezetői emlékeztetéssé kívánták tenni, és a város akkori szélén egy park övezte teret alakítottak ki az említett történelmi emlékezet kőbe-bronzba foglalásához.

Az emlékmű mögött két, negyed köríves *oszlopcsarnok* emelkedik, sarokpillére-
in jelképes szoborcsoportokkal. Nézzük meg ezt az oszlopcsarnokot. A balol-
dali karój külső pillérén a *Munka* és a *Jólét* jelképes alakja áll, a belső pilléren
pedig a Háború szekere vágat. A jobboldali karéjon először mintegy ellensúly-
ként a *Béke* kocsiját látjuk, majd a túlsó szélen a munka és jólét allegóriájával
harmonizálva a *Tudás* és *Dicsőség* szoborcsoportját.

Munka és Jólét

Háború és Béke

Tudás és Dicsőség

Menjünk közelebb az oszlopcsarnokhoz, kezdjük megtekintését a baloldalon.
Az íves kolonnád oszlopai között panteonszerűen a magyar uralkodók szobrai
állnak. Alattuk domborműves bronz táblán az uralkodásukkal kapcsolatos,
legfontosabb eseményt örökítették meg. A felsorolásban a szobor megnevezése
mellett az alkotót is megemlítjük:

Szent István

Szent László

Könyves Kálmán

Az *Árpád házi királyok* közül

- első az országalapító, az első magyar király, Szent István (Senyei Györgytől),
- második a nagy lovagkirály Szent László (Telcs Edétől),
- a harmadik a tudós király, Könyves Kálmán (Füredi Richárdtól),

II. Endre

IV. Béla

Károly Róbert

- a negyedik a Szentföldre seregeket vezető király, II. Endre (Senyei Károlytól),
- majd az ötödik a tatárjárás pusztításait elszenvedő és az országot újjáépítő király, IV. Béla (Köllő Miklóstól),

a két *Anjou-házi király*:

- Károly Róbert (Kiss Györgytől) és fia,
- Nagy Lajos, akinek uralkodása idején a legnagyobb volt Magyarország, amikor „határait három tenger mosta” (Zala Györgytől),

Nagy Lajos

Hunyadi János

Hunyadi Mátyás

a híres *törökverő hadvezér és kormányzó* szobra következik,

- Hunyadi János (Margó Edétől), és fia,
- az egyik legnagyobb reneszánsz egyéniség, az igazságos király, Mátyás (Zala György alkotása),

a királyok sorát fejedelmek és kormányzók követik:

Erdély fejedelmei közül Bocskai István (Holló Barnabástól), Bethlen Gábor (ifj. Vastagh Györgytől), Thököly Imre (Grantner Jenőtől),

Bocskai István

Bethlen Gábor

Thököly Imre

II. Rákóczi Ferenc a híres kurucharcok idejéből, amikor az országgyűlés megfosztotta trónjától a Habsburg királyt, majd végül az 1848-1849. évi forradalom és szabadságharc idejéből Kossuth Lajos, Magyarország kormányzója, abból az időből, amikor ismét kimondták a Habsburg ház detronizációját.

II. Rákóczy Ferenc

Kossuth Lajos

A szoborcsarnok megtekintése után térjünk vissza a tér közepére és szemben állva a lovas szoborral, forduljunk balra.

Előttünk áll a képzőművészetek európai rangú múzeuma.

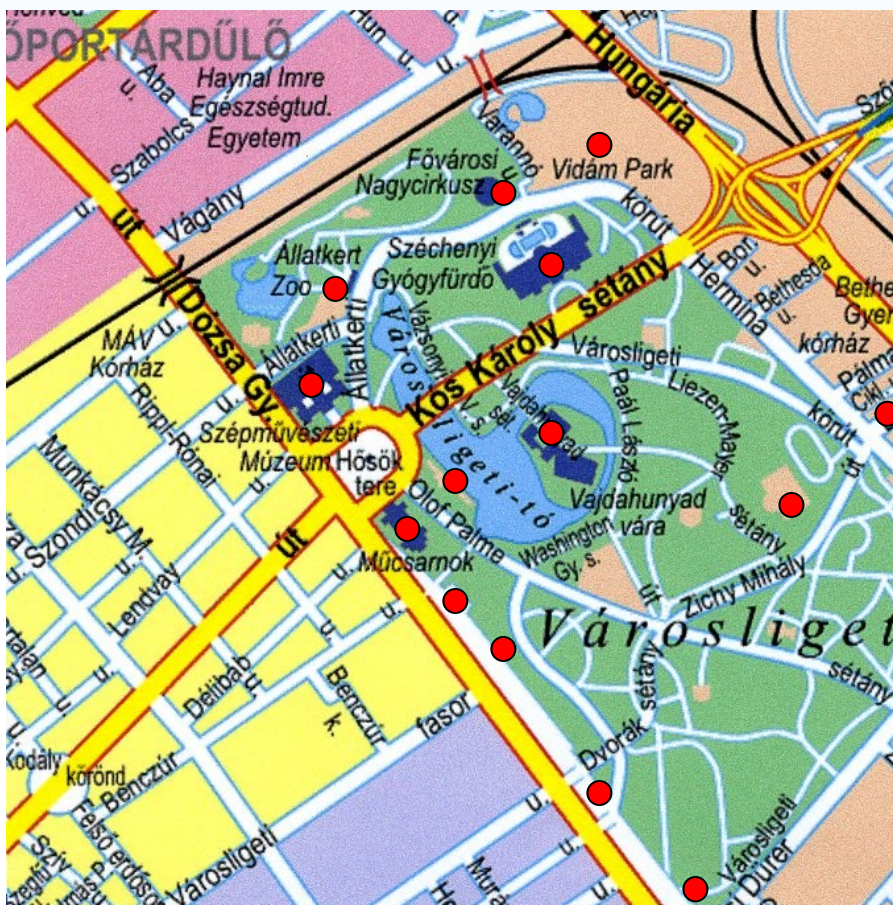
*Amíg odaér, kapcsolja ki a készüléket. A Múzeummal a **(09)** pontban ismertetjük meg*

1.1.2 A Szépművészeti Múzeum

Budapest, XIV.kerület Dózsa György út 41. Tel.: 469-7172

Nyitva tartás: K-V:10-17,30

(09) Nem sokkal a Millennium ünneplése után, 1898 szeptemberében pályázatot írtak ki az épület megtervezésére. Kilenc pályamű közül itt is Schickedanz Albert és Herzog Fülöp tervét választották. Az épület 1906-ra készült el. A historizáló stílusú épületben berendezett Múzeum a saját anyagának bemutatása mellett - nagyszabású időszaki kiállításokat is rendez.

A városligeti program térképe

A Múzeum páratlanul gazdag anyaga felöleli az ókori kultúrák, az európai képzőművészet valamennyi korszakát és stílusirányzatát. Grafikai gyűjteménye egyike a leggazdagabbaknak Európában.

A belépés díjtalan, tárlatvezetés az ismert világnyelveken. Minden csütörtökön este 10-ig nyitva tartanak, és Jazz Szalonnal, tárlatvezetésekkel, különleges programokkal várják a látogatókat. Az egyes gyűjtemények gyermekfoglalkozásokat is tartanak. Az Állatkerti út felől mozgáskorlátozottak is tudják látogatni a Múzeumot.

Szépművészeti Múzeum

A Múzeum főbejárata

Tárlatvezetést előzetes telefonos egyeztetés alapján is biztosítanak. A Múzeum könyvtára nyilvános.

Ha érdeklődik a festészet és szobrászat iránt, látogassa meg a Múzeumot. Turista információt és katalógust kaphat a Múzeum halljában.

Ha nem megy be, vagy kijőve a Múzeumból, vágjon át a téren, hogy megnézzük a túlsó oldal látnivalóit, és ehhez kapcsolja be újra a készüléket az (10) sz. programhoz.

A múzeumlátogatás idejére kapcsolja ki a készüléket.

1.1.3 Múcsarnok

Budapest XIV. kerület Dózsa György út 34. Tel.: 460-7018

Nyitva tartás: K-Sze, Szo-V: 10-18, Cs.: 12-20

(10) A bazilikaszerű épületet - művészeti bemutatók számára - 1896-ra, a honfoglalás 1000 éves évfordulójának ünnepségeire építették fel. Tervezője a már ismert Schickedanz Albert és társa Herzog Fülöp volt. Ezzel a ténnyel, bár mindhárom alkotás más stílusú, az egységes tervezői szempont grandiózussá tette a teret.

Múcsarnok

Részlet a Múcsarnok timponjából

Menjünk közelebb. Az épület bejárata korinthuszi oszlopos előcsarnokból nyílik, amelynek hátsó falán nézzük meg Deák Ébner Lajos háromrészes freskóját. Az első a szobrászat kezdetét Vulkán és Athéné alakjával, a második a művészetek kútforrását Apollóval és a múzsákkal, a harmadik pedig a festészet eredetét pedig a szerelmes pásztorral az antik legenda szerint ábrázolta a művész.

A közbenső képeken a festészet és a szobrászat allegorikus alakjait jelenítették meg. A vörösrézről kovácsolt, kazettás főkaput Sátori Pál készítette.

Járjuk körül az épületet, hogy a részletek is feltáruljanak előttünk. Figyeljük meg az épület oldalhomlokzatának harmonikus tagolását és díszítését, amelyen a Zsolnay-féle pirogránit alkalmazásának ritka példáját láthatjuk.

A téglaburkolatú falakat - az érett reneszánsz formavilágát idézve - pilaszterek, párkány- és ablakkeretezések, tablók tagolják és díszítik

Az épületet záró apsziszerű, félköríves oszlopcsarnok domborművei, növényi ornamentikája, az oldalhajók és a felülvilágított oldaltermek az 1990-es években lezajlott felújítás óta ismét eredeti pompájukban láthatók.

Itt egy kis *kitérő sétát* javaslunk azoknak, akik érdeklődnek a modern emlékművek iránt, hogy megnézzük az Időkeréket, amelyet az Európai Unióba felvételünk alkalmából készítettek **(11)** program, és kissé távolabb megnézzük az 1956-os forradalom fiatal művészek által készített emlékművét **(12)**. program. *Aki nem vesz részt ebben a sétában, menjen át a kolonnád mögötti hídra és kapcsoljon a **(13)**. programra. Az átmenetel idejére azonban kapcsolja ki a készüléket.*

1.1.4 Időkerék

Budapest, XIV. kerület, Dózsa György út,
Látogatható közterület

(11) Az Időkerék egy 8 méter átmérőjű, 2,5 méter széles és mintegy 60 tonna tömegű, tárcsa alakú nagy homokóra. A benne lévő 4,5 köbméternyi homok pontosan egy esztendő alatt pereg át az egyik tartályból a másikba

Időkerék

Szemből nézve

Az Időkerék a világ legnagyobb homokórája, amely hazánk Európai Unióhoz való csatlakozásának alkalmából avattak fel. Rozsdamentes acél, üveg és vörös gránit felhasználásával készült, hogy kiállja az idő próbáját, és évtizedekig, akár évszázadokig is zavartalanul működjön. A homoktartályok külső oldalát körülbelül 55 milliméter vastag, több rétegből összeragasztott golyóálló biztonsági üvegből készítették.

Emlékmű, köztéri szobor, turisztikai látványosság - mindezt megtestesíti az Időkerék. Az ősi időmérő módszer és a legmodernebb technológia ötvözte, melynek legfőbb feladata nem az, hogy mérje, hanem hogy *megjelenítse az Időt*. Minden év utolsó napján az Időkereket félfordulattal átfordítják és a homok megkezdhesse a következő egy éven át tartó folyamatos pergését.

Most haladjunk tovább keleti irányban a tér betonján, és keressük fel az '56-os forradalom 50 éves jubileumi emlékművét.

*Ha Ön nem kívánja megtekinteni, térjen vissza a kolonnádhoz, menjen fel a hídra, és ott kapcsoljon a **(13)** pontra.*

1.1.5 Az '56-os forradalom 50 éves jubileumának emlékműve

Budapest, XIV., Ötvenhatosok tere. (párhuzamos a Dózsa György úttal)
Látogatható közterület

(12) A valamikori felvonulási téren, ahol Sztálin rosszlelkű szobra, és annak ledöntése után később kárpótlásként épített Lenin emlékmű állt, *nem messze az időkeréktől* 2006. október 23-án avatták fel az 1956-os forradalom és szabadságharc jubileumi emlékművét.

A fiatal művészek alkotása, egy nonfiguratív oszloprend sűrűsödése, azt a folyamatot jeleníti meg, amelyben a forradalom során az addig elszigetelt és elnyomott embereket a forradalmi lelkesedés közösséggé és hősöké formálta.

Térjünk vissza a Múcsarnok park felőli oldalán és tegyünk sétát a Városligetben. Menjünk fel a Városligeti tó felett átívelő hídra, és ott kapcsoljon a **(13)** pontra. Az átmenet idejére kapcsolja ki a készüléket.

(12)

Az '56-os forradalom 50. évfordulójára

(13)

Fővárosi Műjégpálya

1.2 A Városliget

(13) A főváros egyik legnagyobb, kb. egy négyzetkilométer területű parkja, amelyet a Dózsa György út, az Állatkerti Körút, a Hermina út és az Ajtósi Dürer sor határol. Első írásos említése a tatárjárás idejéből, a XIII. századból származik. Batu kán 1241-ben visszavonulást színelve, az itteni, akkor mocsaras területre csalta, majd bekerítette és lenyilasztatta a magyarokat.

1298 után ez a terület többször volt a magyar országgyűlés helyszíne, és a hagyomány szerint Mátyás király idején vadaskertként szolgált. Itt volt 1514-ben, a Dózsa György féle parasztháború idején a vezéri szállás.

A Városerdőnek nevezett terület tervszerű parkosítása 1817-ben francia kertész tervei alapján kezdődött, és ez lett a világ első tervezett közparkja. A kocsutak és gyalogsétányok az 1885. évi, millenniumi „Országos kiállítás”-ra készültek el.

A ligetben tartották 1896-ban az „Ezredéves Kiállítás”-t is, és iakkor alakították ki a csónakázó tó végső formáját.

1.2.1 Városligeti tó - Fővárosi Műjépgálya

Budapest, XIV. kerület, Olof Pálme sétány 5.

Nyitva tartás: csak szezonban: 9-13, 16-20.

A csónakázó tó az 1896-os kiállításra kapta mai, végső formáját. Keleti részében télen műjépgálya működik, amelynek első korcsolyacsarnokát az 1870-es években Lechner Ödön tervei alapján építették, amely többszörös bővítés után nyerte el mai formáját 1944 után.

Korcsolyázók a Műjépgályán

Híd a Városligeti tó felett

Az ország első korcsolyaegylete, a Pesti (majd Budapesti) Korcsolyázó Egylet 1869-es megalakulásával egyidőben nyitották meg az első fővárosi korcsolyapályát itt, a Városligeti taven. A pálya mellett ekkor még csak fából készült pavilon állt: ott lehetett a korcsolyát felcsatolni, illetve melegedni korcsolyázás közben. A fából készült épületnek külön női és férfi öltöző-szárnya volt, közös melegedővel.

A korcsolya sport rövid idő alatt olyan népszerűvé vált a polgárok körében, hogy Lechner Ödön korcsolyacsarnoka hamarosan kicsinek bizonyult, ezért átépítették.

Az 1895-ben készült épületet id. Francsek Imre tervezte. Az új, impozáns méretű korcsolyacsarnokot már 1905-ben tovább bővítették.

A Budapesti Korcsolyázó Egylet itt építtette meg Európa első műjégpályáját, amely 1926. november 26-i megnyitása óta, a jeges szezonban 105 napig áll a jég a fővárosi közönség és a versenyzők rendelkezésére. Az épület műemléki védelem alatt áll.

Séta: Folytassuk utunkat a Városliget főutcáján, a Koós Károly sétányon, amelyről a gépkocsi forgalmat a nyári időszak hétvégéin a látogatók gondtalan üdülésének biztosítására kitiltják.

Rövid séta után jobbra egy bejárat nyílik egy várszerű létesítménybe, amelyhez a várarok fa hídján keresztül jutunk el.

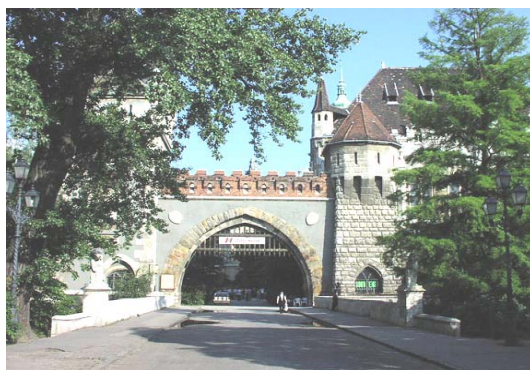
Amikor a kapuzathoz érkezett kapcsoljon a (14) pontra

Visszatekintés a Hősök terére

A Vajdahunyad Vár

A Vajdahunyad Vár kapuja

Mezőgazdasági Múzeum

1.2.2 Vajdahunyad vár

Budapest, XIV. kerület Koós Károly sétány

Nyitva tartás: K-V: 10-17:

(14) Akik jártak Barcelonában, bizonyára szívesen emlékeznek vissza a Pueblo Espagnolra. Ugyanezzel az ötlettel de korábban épült a városligeti Széchenyi-szigeten a velünk szembenálló épületegyüttes, amely csaknem valamennyi építőművészeti stílust a történelmi Magyarország ismert, híres műemlékei részeinek hű másolatával mutatja be.

A terület szabadon látogatható. A múzeumi tárlatvezetéshez előzetes bejelentkezés szükséges

Az épület az 1896-os Ezredéves Országos Kiállítás egyik fő látványossága volt. A kiállítás bezárása után a részben kulissza jellegű objektumok gyorsan romlottak, ezért 1900-ban Alpár Ignácot megbízták az immár végleges épületcsoport elkészítésével.

A három jól elkülönülő - román, gótikus és reneszánsz-barokk - részre tagolódo épületegyüttes lehangsúlyosabb eleme Hunyadi János törökverő hadvezér Vajdahunyadi várából az egyik torony másolata volt. Erről kapta az épületegyüttes a közismert Vajdahunyadvár nevet.

A lovagterem másolatában - ahová pompás díszlépcsőn juthat fel a látogató - a *Mezőgazdasági Múzeum* kiállításai láthatók: K-P: 10-16).

Az udvar baloldalán a román stílusból gótikába hajló épület a közkedvelt *Jáki kápolna*. Az eredeti románkori templom Ják községben épült. Kicsinyített mása ez a Jáki kápolna és a mellette található kerengős kolostorudvar. Az épület új nevezetessége, hogy napjainkban előkelő esküvőket rendeznek benne.

A kolostorudvar falait nyáron vadszőlő és borostyán futja be, a romantikus atmoszférájú udvar közepén álló kút pedig szinte kínálkozik arra, hogy az anyakönyvvezető itt adja össze a jegyespárt, a kerengőn álló vendégek gyűréjében. A vendégfogadásra a kerengőről nyíló nagyon hangulatos faburkolatú teremben kerülhet sor.

A Vár hídja

Jáki Kápolna

A Kápolna kapuzata

Tovább haladva a várudvaron, bal kéz felől egy csuklyás-kámzsás szerzetes ülőszobrát találjuk. Inkognitóját az előre húzott csuklya adja. A szobor *Anonymus*-t ábrázolja. Az 1,9 m-es bronzszobrot 1903-ban Ligeti Miklós készítette.

A kolostor kapuja és kerengője

Anonymus

Az "Anonymus" latin szó, névtelen-t jelent. Magyarországon így nevezzük azt a történetírót, aki a „Gesta Hungarorum” című művében megírta a magyarság őstörténetét és a honfoglalást, de nevéről és személyéről semmi közelebbit nem tudunk.

A Gesta Hungarorum bevezetőjében a szerző magát "P. dictus magisternek", (P-nek mondott mesternek), a néhai Béla, magyar király jegyzőjének nevezi. Mivel nem mondja meg, hogy melyik Béláról van szó, ezért a történészek Anonymust 1060-1270 közötti időszakban uralkodott négy Béla nevű Árpád-házi király valamelyikével egymástól eltérően hozzák kapcsolatba. A legvalószínűbb, hogy a Névtelen szerző III. Béla király (1172-1196) udvari jegyzője lehetett, A Gesta Hungarorum című művét tehát 1196 után írhatta.

Séta: A várárok hídján keresztül visszatérve a Koós Károly sétányra, menjünk át a park oldalára. A játszótér melletti sétaúton vágjunk át a parkban feltűnő sárga épülethez. *A séta idejére kapcsolja ki a készüléket, és létesítmény főbejáratánál kapcsolja be a (15) programra.*

Széchenyi Gyógyfürdő

Széchenyi Strandfürdő

1.2.3 Széchenyi Gyógyfürdő

Budapest XIV. kerület, Állatkerti körút 11. Tel.: 363-3210

Nyitva tartás: thermál: 6-19, uszoda: 6-22.

(15) Európa legnagyobb **gyógyfürdőjét** is magába foglaló fürdőkomplexum előtt állunk. A reprezentatív, eklektikus, leginkább barokk és reneszánsz elemeket használó épületet a XX. század elején emelték.

Az 1909-1913 között épült fürdő olyan népszerű lett, hogy már 1927-ben bővíteni kellett. Az új szárny nemcsak stílusában követte a reneszánszra koncentrált régi épületet, de abban is, hogy ugyanúgy a kor neves művészei vettek részt a belső terek kialakításban.

Az egyedülálló intézmény sokrétű szolgáltatással, különleges környezetben várja a látogatókat. A fürdő többféle fürdőhagyományt is ápol.

A tágas, világos medencecsarnokok a *római*, a kádfürdők a *görögök* fürdőkultúráját idézik.

Az *északi* fürdőkultúrát pedig a különböző osztályokon található izzasztóhelyiségek, merülő fürdők, szaunák biztosítják. A fürdő ismert kedélyes hangulatáról is. A külső medencékben pihenők gyakran játszanak sakkmeccseket a medence vizének felszínén lebegő sakktáblákon.

Az intézményben 15 medence található, melyek közül 3 nyitott (egy úszó-, egy élmény- és egy termálmedence), 12 pedig fedett termálmedence. Ezek többsége társas fürdőruhás, 4 azonban társas kötényes. A medencék vízhőfoka 20 és 38 Celsius fok között változik. Gyógy- és frissítő-, valamint víz alatti sugármasszázs is szerepel a szolgáltatások között.

A *gyógyvíz* ízületi és ortopédiai betegségek külső kezelésére alkalmas, de belső kezelésre is megfelel. Az ivócsarnokban található kutak vize ajánlott gyomorhurut, gyomorfekély, gyomorsav-túltengés, veseköbetegek egyes formái, köszvényes anyagcsere-zavar, és az epeürülést gátló egyes epebetegségek kezelésére.

Az intézményben *nappali kórház* keretein belül komplex fizioterápiás részleg működik, a látogatók többek között gyógytornán, víz alatti tornán, szénsavas kádfürdő-kezelésen, sóskádfürdő-kezelésen vehetnek részt.

A fürdőben *Wellness központot* létesítettek: a fitness órákon többek között alakformáló, zsírégető, súlyzós tornán és vízi aerobikon vehetnek részt az érdeklődők. A kondicionáló terem modern berendezései a mindennapi testedzéshez adják meg a minden igényt kielégítő hátteret.

Az épület Állatkerti körúti bejáratának közelében van az 1. sz. Metró, a millenniumi *Földalatti vasút* állomása. Azoknak, akik még további intézmények megismerésére is készek, bemutatjuk az Állatkertet, a Nagycirkuszt, a Vidámparkot, a Közlekedési Múzeumot, a Sportmúzeumot és a Városliget túlsó szélé mellett hózódó felvonulási teret, megemlékezve a kommunista diktatúra e térrel kapcsolatos emlékeiről.

Ha Ön a városligeti sétáját itt befejezettnek tekinti, az Állatkert előtt elhaladva térjen vissza a Hősök terére, hogy végig járjuk az Andrássy utat.

*Az átmenetel idejére kapcsolja ki a készüléket, és ha megérkezett a fasorokkal szegélyezett sugárútra, kapcsolja be újra a **(23)**. Programpontnál*

Amennyiben még ideje, energiája és érdeklődése van, folytassuk az ismerkedést a Városligettel.

Széchenyi fürdő – Állatkert - Cirkusz látképe

Az Állatkert szecessziós kapuja

Rinocéroszok és elefántok a Fővárosi Állatkertben

Fővárosi Nagycirkusz

Vidámpark

1.3 A Városliget egyéb látnivalói (kiegészítő program)

(16) Sétánkat az Állatkerti körúton folytatjuk tovább. Balkéz felé találjuk az állatkertet, szemben a Fővárosi Nagycirkuszt, és jobbra fordulva érhetjük el a Vidámparkot. A körút mentén számos kioszkot találunk, amelyekben az üdítőtől a különböző csecsebecséig, szuvenírekig bőséges a kínálat.

1.3.1 Fővárosi Állatkert

Budapest, XIV. kerület Állatkerti krt. 6-12. Tel.: 273-4900

Nyitva tartás: Okt-Márc: 10-16, Ápr-Szept: 10-17

Az 1866-ban alapított állatkert építészeti szempontból is érdekes együttes. Védett kerítése, kapuja és épületei a magyaros szecesszió stílusában épültek 1912-ben Koós Károly és Zrumeczky Dezső tervei szerint. Az ő művük az intézmény jelképévé vált elefántos főkapu is.

Az épületek némelyike fából készült, de jellemzőbb a kőépület, valamint az, hogy színes Zsolnay kerámiával sötét ólomüveg ablakokkal is díszítettek. Az épületek többsége műemléki védelem alatt áll.

*Ha meg akarja tekinteni az Állatkertet, vagy egy kisebb pihenésre vágyik, kapcsolja ki a készüléket, és ha tovább indulni, kapcsolja be a **(17)** pontra*

1.3.2 Fővárosi Nagycirkusz

Budapest, XIV. kerület Állatkerti krt.

Nyitvatartás: az előadási program szerint

(17) Az állatkert közvetlen szomszédságban áll a nevezetes városligeti szórazókotató intézmény, sok gyerek és felnőtt kedvence, a Fővárosi Nagycirkusz. Közép-Európa *egyetlen kőcirkusza* nemcsak cirkuszi mutatványoknak, hanem hangversenynek, divatbemutatóknak, sportrendezvénynek, koncerteknek, színházi-, operett- és táncelőadásoknak is otthont ad.

A Városligetben lévő állandó cirkuszba már több mint 100 éve járnak szórazókni az emberek. Az alapító, egy német-holland származású cirkuszigazgató, Wulff Ede 1891. május 7-én igazi világvárosi műsorral nyitotta meg az általa építtetett vasvázas hullámbádog cirkuszcirkuszépületet, a későbbi Fővárosi Nagycirkuszt.

Az épület méretei megegyeztek a mai Fővárosi Nagycirkuszéval, azzal a különbséggel, hogy az egykori nézőtér befogadóképessége 2290 fő volt, a jelenlegi pedig 1850 fő befogadására alkalmas. A régi cirkuszcirkuszépületet 1966-ban bontották le, a jelenlegi épület 1971-ben nyitotta meg kapuit.

Az Állatkerti körúton tovább haladva érjük el a sok látogatót vonzó, a technikai eredmények alkalmazásának sokszor hátborzongató izgalmával is járó **Vidámparkot**.

*Kapcsoljon a **(18)** programpontra*

1.3.3 Vidámpark

Budapest, XIV. kerület XIV., Állatkerti krt. Tel.: 363-8310

Nyitva tartás: 10-18 óra között

(18) Már 1878-ban állt itt egy figurális körhinta más játékokkal és mutatványos bódékkal. A mai Vidám Park egy hatalmas komplexum. A kisebb gyermekek számára külön, Kis Vidám Parkot létesítettek.

A *hagyományos* szórakoztatási eszközök között szerepel az eredetileg 1906-ban épített, régi pompájában felújított Körhinta, és Európa leghosszabb favázas Hullámvasútja, amely 1922 óta folyamatosan üzemel.

Körhinta (védtett műemlék)

Hullámvasút (védtett műemlék)

Looping Star

Műemléki szempontból védett a körhinta, a barlangvasút, a céllövölde, a régi hullámvasút, a mesecsónak és a dodzsem is, amelyek a XX. század első évtizedeiből származó építmények.

A vidámpark jelenleg 6,5 hektárnyi területen üzemel, és 50 különböző játékkal várja a vendégeket.

A *modern* játékok közül az egyik legnagyobb sláger, a Looping Star, a Skóciából érkezett átfordulós hullámvasút. A Gólkirály nevű, interaktív góllövő játék és a Lézer dodzsem a világ legnagyobb és Európa egyetlen ilyen berendezése.

Kettős forgó

Billegő kerék

Séta:

A Vidámpark megismerése, esetleges megtekintése után utunkat folytathatjuk a Hermina útra torkolló Állatkerti körúton, vagy vágunk át a parkon a Koós Károly sétányig. A sétány hármas csomópontot alkot a körúttal, és itt jobbra találjuk a *Közlekedési Múzeumot*.

Amíg a Múzeumhoz ér, kapcsolja ki a készüléket, és a Múzeum előtt kapcsoljon a (19) pontra.

1.3.4 Közlekedési Múzeum

Budapest, XIV. kerület Városligeti körút 11. Tel.: 273-3840

Nyitva tartás: K-P: 10-17, Szo-V: 10-18

(19) A Múzeum közvetlen elődje a millenniumi kiállításon fölállított Közlekedési csarnok volt, amelyből a Közlekedési Minisztérium 1899-ben hozta létre a Közlekedési Múzeumot.

Közlekedési Múzeum

Mozgáskorlátozottak is tudják látogatni. Tárlatvezetéshez előzetes bejelentkezés szükséges.

A szecessziós stílusú épületet Pfaff Ferenc tervezte 1896-ban, de a II. világháborúban szinte teljesen elpusztult. Az épülettel a múzeum anyagának jelentős

része is megsemmisült. Csak 1966-ban nyílt meg újra a nagyközönség számára.

Helyreállított maradványait 1987-ben Schneller Vilmos tervei alapján új szárnyal bővítették.

Ma a közlekedés valamennyi ágazatával foglalkozik. A kiállítás már az épület előtt elkezdődik: a teraszon például egy 424-es mozdony áll. A gyűjtemény régi vasúti anyaga nemzetközi hírű. A 8000 négyzetméteres kiállítótér állandó tárlatain látható egy (100 évvel ezelőtti) korabeli vasútállomás.

Autókiállítás

424-es gőzmozdony

Önálló részt kapott a városi közlekedéssel kapcsolatos tárlat. Bemutatják a Múzeum legszebb és legérdekesebb autóit.

A Múzeum régi és új szárnyát összekötő tér a Hírességek Csarnoka. A Múzeum legszámottevőbb műtárgyai: a Déli Vasút tehervonati mozdonya (1861), a királyi vonat termes kocsija (1884), Csonka János postai teherszállító triciklije (1900), a Porst-féle díszhintó (1870) és egy alsóvezetékes villamos 1889-ből.

Láthatók a közlekedéssel, szállítással foglalkozó, eredeti írásos dokumentumok is: részvények, kötvények, bárcák, valamint menetjegyek is.

Az éremkiállításon plakettek, jelvények képviselik a múlt emlékeit.

A múzeumban rendszeresen tartanak időszaki kiállításokat is.

A Repülés- és Űrhajózás-történeti Állandó Kiállítás a Múzeum másik telepelyén, a közeli Petőfi Csarnokban látható. Ehhez *vágyjunk át a parkon*. Uticélunk a Zichy Mihály utca 14. sz. épülete, a Petőfi csarnok.

Korábban a Városliget adott otthont a Budapesti Ipari Vásárnak, melynek a kőbányai vásárterületre történt átköltözése után csak néhány épülete maradt fenn. Ezek egyikeben 1985-ben nyílt meg a fiatalok kedvelt szórakozóhelye, amelynek emeleti részét rendelkezésére bocsátották a Közlekedési Múzeum repüléstörténeti kiállítása részére.

A kerítésénél szombatonként a legjobb budapesti bolhapiac talált helyet. A Liget többé-kevésbé ma is az, ami volt: társadalmi és politikai rendezvények színtere, sétáló-, játszó-, és pihenő-park, egy hely, ahol mindig mindenki találhat valami kedvére valót.

*Amíg átvágunk a parkon, és megtaláljuk a Zichy Mihály utcát, kapcsolja ki a készüléket, és az épület előtt kapcsolja vissza a **(20)** programpontra.*

1.3.5 Repüléstörténeti és Űrhajózási Kiállítás

Petőfi Csarnok, Budapest, XIV. kerület Zichy Mihály u. 14. Tel.: 343-0009

Nyitva tartás: Ápr-Okt: K-V: 10-16

(20) A Zichy Mihály utca 14. sz. alatti Petőfi Csarnokhoz érkeztünk. Ennek emelete ad ízelítőt a repülés és az űrhajózás nemzetközi eredményeiről.

A gyűjtemény több mint ezer tételt tartalmaz az űrhajózásról, a motoros és motor nélküli repülésről, illetve segédeszközökről. Mozgáskorlátozottak is látogathatják a Múzeumot. A kiállítás - 4000 négyzetméteren - 1985-ben nyílt meg a [Közlekedési Múzeum](#) anyagából.

Repüléstörténeti és Űrhajózási Kiállítás

Bejárat a Petőfi Csarnoknál

Séta: Folytassuk a parkon keresztül megkezdett sétát a Dózsa György út elejéig. Az út első épületében berendezett Múzeum mutatja be az eddig elért sport-sikerek emlékeit. *Amíg kiérünk a parkból, kapcsolja ki a készüléket, majd a liget sarkánál kapcsolja be újra a **(21)** programhoz.*

1.3.6 Magyar Sportmúzeum

Budapest, XIV. kerület Dózsa György út 1-3 Tel: 251-1222

Nyitva tartás: K-Sze, Szo-V: 10-16

(21) Az országos szakgyűjtemény 200 ezer fotóból, 30 ezer éremből, 15 ezer jelvényből, 18 800 könyvből, filmarchívumból áll. Kialakítása 1926-ban kezdődött a Nemzeti Múzeumban rendezett sporttörténeti kiállítással. Előzményei közt tartják számon az 1931-ben létesült Turista Múzeumot és a Testnevelési Főiskolán őrzött gyűjteményt.

1951-ben megindult a Testnevelési és Sporttudományos Tanács Történeti Gyűjteményének a kialakítása, amely 1959-ben mutatta be első kiállítását és ekkor nyílt meg az első állandó kiállítás Hajós Alfréd lakásában. Az immár múzeumi rangú gyűjtemény 1975-ben költözött mai helyére.

*Kilépve a Múzeumból, folytassuk utunkat a liget mentén a Hősök tere irányába a nagy fakesztig. Ott kapcsolja be a **(22)** programot.*

1.3.7 Séta az 56-osok terén

Budapest, XIV. kerület Dózsa György út

Látogatás: közterület

(22) Programunk befejezéseként sétáljunk végig a Dózsa György úton. A betonozott területen nagy emlékkereszt hirdeti, hogy itt korábban egy templom állt. Ez volt a *Regnum Marianum* temploma. A Regnum Marianum egy katolikus egyesület, amely a XX. század elején alakult Prohászka Ottokár és Mailáth Gusztáv püspökök kezdeményezésére.

Az ifjúságnevelést célzó előadássorozatok és lelkigyakorlatok szervezésére a Damjanich utca 50. szám alatt kaptak székházat, amely egyben papi otthon is volt.

1920-ban az egyesület elhatározta, hogy új, 2000 fő befogadására alkalmas templomot építtet. A tényleges munkák 1926 nyarán kezdődtek. A monumenszerű jellegű hangsúlyozó, középpontos elrendezésű templomot Serédi Jusztinián bíboros hercegprímás szentelte fel 1931. június 14-én.

A vallásos eszményképek mellett a regnumisták hazafias érzésekre is neveltek. A második világháborút követő kommunista diktatúra a templomot lebontatta, és itt a Liget területéből is kihalászva alakították ki a május elsejei felvonulások és katonai parádék színhelyét.

A Regnumi templom helyén állt 1956-ig *Sztálin szobra*. A talapzathoz tartozó tribün méretei a következők voltak: 20 m hosszú, 5 m széles és 1,75 m magas, az alapzat tetejének a földtől számított magassága 10 m volt.. A nyolc méteres szoborral így az egész emlékmű teljes magassága 18 méter lett.

A százezres, időnként milliós felvonulások évei után a forradalom kitörése napján, **1956.** október 23-án tömegek lepték el a teret. A népharag a gyűlölt vezér bronzmása ellen irányult. A szobor nyakába drótköteleket hurkoltak és erőgépekkel próbálták elválasztani a talapzatától. A sikertelen kísérletek után a munkások lángvágókkal estek a bronzszobornak, majd a ledöntött szobrot egészen a Blaha Lujza tér környékéig vonszolták, ahol rövid időn belül szétszedték, és darabjait hazavitték az emberek. Csupán a hatalmas csizmák meredtek eredeti helyükön az égnek, a látványtól vezérelve a pestiek „Csizma, vagy Csizmatalp térként” emlegették a területet.

A Kádár-féle vezetés nem állította vissza Sztálin szobrát, azonban a tribünt meghagyta. 1965-ben állították fel Lenin bronzszobrát (Pátzay Pál alkotása).

A rendszerváltozás után a dísztribünt eltávolították, a szocialista időszak közterületi szobrait a *Szoborparkba* gyűjtötték, ahová külön autóbuszok indulnak menetrend szerint a belváros központjából, a Deák Ferenc térről.

A szoborpark megtekintése érdekes lehet elsősorban annak a generációnak, akinek mindez már csak történelem.

*Visszaérkezve a Hősök terére, folytassuk sétánkat városi közegben. Menjen át a keresztező Dózsa György úton az Andrássy út baloldali (páratlan számok) sarkára, és ott kapcsolja be a készüléket a **(23).** sz. programpontra.*

2.0 Az Andrássy út és környéke

2.1 Az Andrássy út története és szakaszai

(23).Induljunk el a páratlan házszámok oldalán a városközpont irányába. Amíg elérkezünk az első célpontunkig, néhány szó az út történetéről és szakaszairól

Az Andrássy út térképe a Hősök terétől az Oktogonig

Építését az 1870. évi LX. törvény rendelte el. A munkát 1872-ben kezdték, és 1876. augusztus 20-án ünnepélyes külsőségek között nyitották meg az útvoalat.

A meghirdetett pályázat nyertese Lechner Alajos lett. További helyezettek a második díjas Feszl Frigyes, illetve a harmadik díjasok, Klein és Raser tervező mérnök páros. Nem egyik, vagy másik tervet valósították meg, hanem valamennyi összesített elgondolása szerint született meg a végleges sugárút.

Az utat, a létesítését támogató akkori miniszterelnökről, Andrássy Gyuláról nevezték el. A történelem során nevét többször megváltoztatták, míg végül 1990-ben visszanyerte az eredeti nevét.

Annak a jellegnek megfelelően, hogy jelenlegi sétánk a pihenőparkból a belváros szívéig vezet, a sugárút építészeti négy szakaszra osztható:

2.2 Az Andrássy út a Dózsa György úttól a Kodály Köröndig.

(24) Jelenleg az út villanegyed jellegű szakaszán haladunk. E a főváros diplomáciai negyede, Néhány villában ezeken kívül kulturális intézmények kaptak székházat. Ezen a szakaszon az út sétára alkalmas, négy járdával és dupla fasorokkal. A jelenlegi szerviz utakat eredetileg lovaglóútnak tervezték. Először a Bajza utcáig megyünk, amelynek sarkánál felkeressük a Kelet-Ázsiai Művészetek Múzeumát.

A Bajza utcától a Kodály köröndig az út két oldalán előkertes zárt palotasor épült. A Köröndön felkeressük a névadó, nemzetközi híró zeneszerző, Kodály Zoltán lakásából kialakított emlékhelyet és kutató központot.

A Köröndtől az Oktogonig még megmarad a sétaút és a dupla fasor, de az épületek előkertje elmarad. Erre a szakaszra iskolák, oktatási intézmények, közintézmények a jellemzők. Ezek közül néhányat mi is meglátogattunk.

Az Oktogontól a Bajcsy-Zsilinszky útig teljes hosszában egységes, eklektikus reneszánsz ízlésű paloták alkotják az Andrássy utat, pompás homlokzatokkal, lépcsőházakkal, belső terekkel.

A személyforgalom nagy részét a Földalatti Vasút biztosítja, az út hosszában több autóbusszjárat közlekedik. A keresztirányú forgalomban trolibuszok is részt vesznek.

Időközben megérkeztünk a Bajza utcai kereszteződésig. Amennyiben még van valamennyi távolság, kapcsolja ki a készüléket, majd a 103. sz. épület előtt kapcsolja be a (25). programpontnál.

2.2.1 Hopp Ferenc Kelet-Ázsiai Művészeti Múzeum

Budapest, VI. kerület, Andrássy út 103. Tel.:322-8476.

Nyitva tartás: Ápr. 1-okt. 31. K-V 10-17, nov. 1-márc. 31. K-V 10-16.

(25) A keleti művészet alkotásai közül a múzeum elsősorban azokat gyűjti, amelyek Kelet- és Belső-Ázsiában, az indiai szubkontinensen és Délkelet-Ázsiában készültek, illetve azokban az országokban, ahol az iszlám a kultúra meghatározó eleme.

A több mint hússzezer darabos gyűjtemény legnagyobb egysége a kínai, második a japán, jelentős még az indiai és kisebb a tibeti-nepáli, valamint a mongol buddhista gyűjtemény is. Különösen jelentősek a japán középkori művészet emlékei, és a kínai bronz- és porcelántárgyak.

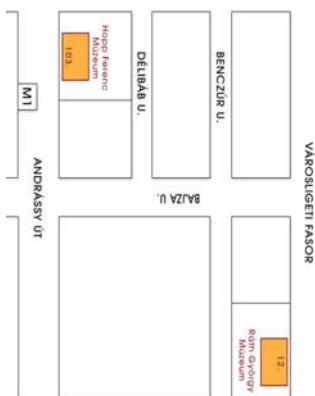
Hopp Ferenc látszerész és műgyűjtő 1919-ben, végrendeletében hagyta a magyar államra a több mint 4000 tételből álló műgyűjteményét, villáját és kertjét, egy kelet-ázsiai múzeum alapítása céljából. A gyűjtemény később az Iparművészeti, a Szépművészeti és a Néprajzi Múzeum keleti művészeti emlékeivel gyarapodott.

Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum

Istenség

Útmutató a telephelyhez

Hatalom

Az intézmény ma már nem fér el az alapító villájában, ezért itt csak időszakos kiállítások láthatók és itt működik a Múzeum szakkönyvtára.

Önnek most választást javasolunk:

*Ha Önt érdeklik a kelet-ázsiai művészeti alkotások és a vonatkozó művészettörténeti információk, látogassa meg a Múzeumot valamint a közeli telepelyét is, és kapcsoljon a **(26)**. pontra*

*Amennyiben Ön tovább kíván haladni az Andrássy úton, induljon tovább a Kodály Körönd irányába és az egy utcányi távolságra, kapcsolja ki a készüléket, majd ott kapcsolja be a **(27)** programot.*

(26). A Hopp Ferenc Múzeum állandó kiállítása, a „Keleti Műgyűjtés Magyarországon” címmel (benn a Hopp Emlékszoba) a közeli *Ráth György Múzeum* épületében kapott helyet.

A Bajza utcán balra fordulva, és tovább haladva keleti irányban, két háztömbnyire találjuk a Városligeti Fasort. A 12. sz. alatt működik a Múzeum telephelye.

Kiállítási tárgyak

Fásori református templom bejárata

A Városligeti fásor túlsó, páratlan házszámú oldalán egy *református* templomot (**5. sz. ház.**) és egy *evangélikus* templomot láthatunk.

A távolabbi, evangélikus templom mellett nagy iskolaépület áll, a *Fásori Gimnázium* (17. sz. ház) amely arról nevezetes, hogy jeles tanítványai közül kerültek ki azok a Nobel-díjas magyar természettudósok, akik üldöztetésük miatt a II. világháború időszakában, emigrációba kényszerültek, és az Amerikai Egyesült Államokba voltak kénytelenek áttelepülni.

Igénye szerint látogassa meg az állandó kiállítást, majd térjen vissza az Andrássy útra, vagy a Felsőerdősor utcán közvetlenül a Kodály Köröndre. Ott újra kapcsolja be a készüléket a **(27)** programpontnál.

Balassi Bálint

Bottyán János

Szondi György

Zrínyi Miklós

Az Andrássy út külső szakasza és környéke

(27) Az Andrásy út, akkori nevén a Sugárút építésével egy időben épült fel, a szépen komponált tér a **Körönd**. Köríves homlokzatú palotái előtt négy kis parkrészlet van platánokkal és vadgesztenyefákkal.

Mindegyikben egy-egy szabadsághősünk szobra áll: Zrínyi Miklósé és Szondi Györgyé, akik a török idők várkapitányai voltak, Balassi Bálinté, a magyar lírai költészet megújítójaé, aki Esztergom alatt esett el a török ostrom idején, és Vak Bottyáné, a mezítlábasok (úgynevezett „talpasok” brigadérosáé) tábornokáé, aki a XVIII. sz. első évtizedében vívott szabadságharc, a kuruc háború hőse volt..

Itt lakott a magyar kóruskultúra nagy alakja, Kodály Zoltán zeneszerző és zenepedagógus.

Látogassuk meg az egykori lakásából kialakított emlékmúzeumot és kutató központot.

2.2.2 Kodály Zoltán Emlékmúzeum

Budapest, VI. kerület, Andrásy út 89. Tel.:342-8448.

Nyitva: Sze. 10-16h, Cs, Szo. 10-18h, V 10-14 óráig, hétfőn és kedden zárva.

Kodály Zoltán (1882-1967) zeneszerző széleskörű kulturális tevékenységet folytatott. Népdalgyűjtő utakon rögzített számos népdalt, amelyek feldolgozásával írt műdalokat és kórusműveket.

Halhatatlan érdemeket szerzett a kóruskultúra és az iskolai zenetanítás fejlesztésében.

Kodály egykori lakóháza

Kodály emlékmúzeum

1921-től haláláig lakott a később múzeumnak berendezett lakásban. Három szobát eredeti állapotban őriztek meg, egy szobában pedig bemutatják a Kodály életmű dokumentumait, ahol gazdag zenei hagyaték látható.

Az emlékmúzeumban állandó kamara kiállítást rendeztek be: „Pillantás az alkotóműhelybe” címmel.

*Ha meglátogatja az emlékhelyet, kapcsolja ki a készüléket, és a séta folytatásához kapcsoljon a következő, a **(28).** programpontra.*

2.3 Az Andrásy út a Köröndtől az Oktogonig.

(28) Ezen a szakaszon már nincsenek előkertek, a gyalogjárdák a zárt sorú épületekig érnek, jöllehet megmarad a külön sétaút és a dupla fasor. Ahogy említettük, erre a szakaszra jellemzők az oktatási intézmények, és néhány múzeum.

Menjünk tovább a 69-71. sz. épületig, ahol hármassal intézménycsoportot találunk. A két háztömbnyi úton hallgassa meg a rövid tájékoztatót. **(29)** pont

2.3.1 Képzőművészeti Egyetem és Régi Múcsarnok

Budapest, VI. kerület, Andrásy út 69-71.

Telefon: 342-1738

(29) Az egyetemi szintű intézetben festőket, szobrászokat, grafikusokat és restaurátorokat képeznek. 1861-ben alakult a Mintarajziskola és Rajztanárképző, amelynek növendékei és tanárai voltak azok a hírességek, akiknek alkotásait megcsodálhatjuk városszerte, különösen itt az Andrásy út környezetében.

Az 1875-1877 között épült neoreneszánsz stílusú palota homlokzatát, valamint az épület belső ornametikáját Láng Adolf tervezte. A belső tér allegorikus falfestményei Lotz Károlynak művei. A lépcsőház lezárt képmezőibe illeszkedő nőalakjai különböző művészeti műfajokat szimbolizálnak.

Régi Múcsarnok – Képzőművészeti Egyetem

Az Egyetem Könyvtára

Az első emeleti folyosó mennyezetén az Összhang, a Szépség, a Valóság és a Képzelet női megszemélyesítői egy-egy nyolcszögletű képmezőben, gényusok és pajkos puttók kíséretében reneszánsz ornamentális keretben jelennek meg. Az itt látható mennyezeti stukkók - csakúgy mint az első emeleti díszes termekben - Kéler Napoleon építész munkái. Az épület színes üveglakait Róth Zsigmond tervezte.

Amint a Hősök terén láttuk, 1896-ban új kiállítási palota épült a Városligetben, mely ugyancsak a Múcsarnok nevet kapta. Ekkor keresztelték át az Andrásy úti épületet *Régi Múcsarnokra*. 1921-ben egybenyitották az egyetem szomszédos épületével, és azóta annak része.

Az épületben működik két színházteremmel a *Budapest Bábszínház*, Közép-Európa legnagyobb bábszínháza.. A 403 férőhelyes, minden korszerű színpadtechnikai berendezéssel felszerelt színházterem kívül az épület IV. emeletén található a 99 néző befogadására alkalmas, variálható nézőterű, intim hatású kamaraterem, a Játszó-Tér. Az 1949-ben alakult Állami Bábszínház, amelynek jogutódja a jelenlegi Budapest Bábszínház, sokáig az egyetlen professzionista bábszínház volt hazánkban.

A Budapest Báb-
színház cégére

Sztravinszkij:
Petruska

Csajkovszkij: Diótörő

A színház története során színvonalas gyermekműsorai mellett főleg felnőtt műsorairól vált híressé bel- és külföldön.

Klasszikus drámák szuverén bábváltozataival bizonyította a bábjáték egyenrangúságát a színházművészet valamennyi ágával. A Bábszínház sok sikerét a sajátos eszközökkel megfogalmazott komolyzenei művek bábelőadásai aratják mind a mai napig. Mozart Varázsfuvolájának marionett előadása, Bartók, Kodály, Csajkovszkij, Sztravinszkij Ravel és Prokofjev zeneműveinek bábadaptációi nemcsak Európa-szerte öregbítették a magyar színházkultúra hírnevét, de eljutottak már valamennyi a kontinensre is.

Ha bemegy az épületbe, kapcsolja ki a készüléket és a látogatás végeztével kapcsolja a (30). programot.

Ha nem lép be az épületbe, akkor is kapcsoljon át a (30) programra

(30). Az eddig megtett hosszú séta után biztosan jólesik egy kis felüdülés, amihez egy klasszikus cukrászdat ajánlunk átellenben, a páros oldalon.

Ha nem óhajtja megismerni, kapcsoljon a (31) pontra

2.3.2 Lukács Cukrászda és Kávézó

Budapest, VI. kerület, Andrásy út 70. Telefon: 302-8747

Nyitva tartás: H-P: 9,0-20,0, Szo-V.: 10-20

A Hauszmann Alajos által tervezett, 1880-ban épült neoreneszánsz házat 1912-ben Novák Imre tervei szerint átalakították. Ekkor költözött be a névadó, és iparművészileg védett berendezésű cukrászda.

*Ha Ön a cukrászdát felkeresi, a felüdülés idejére kapcsolja ki a készülékét, és annak végétével lépjen a **(31)** programpontra.*

Cégtábla

Pult és pénztár

Utcai terem

A kínálat

(31) Javasljuk, hogy a látogassuk meg az Andrássy út Vörösmarty utca sarkán álló épületet, amely a magyar zenetörténet szempontjából rendkívül jelentős volt. Ebben az épületben alapította meg Liszt Ferenc az első magyar zeneakadémiát.

*Amennyiben ez a témakör nem esik érdeklődési témakörébe, kapcsoljon a **(32)** programpontra.*

2.3.3 Régi Zeneakadémia és Liszt Ferenc Emlékmúzeum

Budapest, VI. kerület, Andrássy út 67. Bejárat: Vörösmarty utca 35. Telefon: 342-7320

Nyitva tartás: H-P: 10-18, Szo: 9-17

A régi Zeneakadémia háromemeletes, eklektikus sarokház. Az épület 1877-1879 között épült Lang Adolf tervei alapján. Itt volt Liszt Ferenc lakása is.

Régi Zeneakadémia

Hangversenyterem

Liszt Ferenc

A Múzeumot a Zeneakadémia alapította Liszt Ferenc (1811-86) halálának századik évfordulóján. Az 1986 óta itt működő múzeum minden [Lisztre](#) vonatkozó adatot és tárgyat gyűjt, egyúttal a Liszt-kutatás központja.

A kiállítás az 1925 óta meglévő Liszt-emlékszobák bővített és felújított anyagát mutatja be.

Láthatók Liszt saját hangszerei, bútorai, így a komponáló íróasztal beépített klaviatúrával, könyv- és kottatára az eredeti szekrényekben, valamint az 1873-as Liszt-jubileum arany és ezüst emléktárgyai.

A „Liszt Ferenc lakása” című kiállításon a szalon és a háló-dolgozó helyiség Liszt korabeli berendezése látható.

Liszt Múzeum

Liszt dolgozószobája

*Ha az épületet meglátogatja, illetve akkor is, ha egyenesen tovább folytatja az utat, kapcsolja ki a készüléket, majd, kapcsolja a **(32).** programpontra.*

(32) Térjünk vissza az Andrássy útra és menjünk át a páros számok oldalára.

A két fasorral övezett sétaúton épült paloták stílusából és a harmóniából kirívó látvánnyal találkozunk hamarosan. Egy furcsa tetőpárkány stílustörést okoz. Ez hívja fel a figyelmet a magyar történelem két szégyenletes XX. századi diktatúra korszakának az emlékeit gyűjtő és bemutató múzeumra.

Az átmenet szükséges idejére szüneteltesse a készüléket és az Andrássy út 60. sz. épület előtt indítsa újra.

2.3.4 Terror Háza Múzeum

Budapest, VI. kerület, Andrássy út 60. Telefon: 374-2600,
Nyitva tartás: K-P.: 10-18, Szo-V.: 10-19.30

Az épület fekete diszpárkánya, a pengefalak és a gránitjárda kiemeli a múzeumot az Andrássy úti épületek közül, és a benne látható kiállítás tartalmára utalva hívja fel a figyelmet az épületre.

Terror Háza Múzeum

Az Andrássy út túlsó oldaláról

A múzeum a magyar történelem két véres korszakának, a II. Világháború idején létrejött úgynevezett nyilas uralomnak és az 1950-es évek kommunista diktatúrájának a bemutatására jött létre a Terror Háza Múzeum, az egykori Nyilaskeresztes Párt és később az Államvédelmi Hivatal azonos székházában.

A maga nemében egyedülálló Terror Háza múzeum az épületben fogva tartottnak, megkínzottaknak és meggyilkoltaknak kíván emléket állítani. A kiállítás az épület három szintjét, a hírhedt pincéket és a lépcsőházat, valamint a belső udvart is elfoglalja.

A tárgyak mellett archív hangfelvételek (amelyek korhű telefonkészülékeken hallgathatók meg), folyamatosan vetített archív filmfelvételek és interjúk is vezetik a látogatókat. A termek az időrendet követik, és azokat a bemutatott témákról nevezték el.

Az áldozatok fényképei

Gulág terem

Fogolycella

Ezekből néhány példa: nyilas terem, gulág terem, szovjet tanácsadók terme, kitelepítés terem, kínzószoza, beszolgáltatás terem, Péter Gábor szobája, pincebörtön, 1956, megtorlás, kivándorlás terem, könnyek terme.

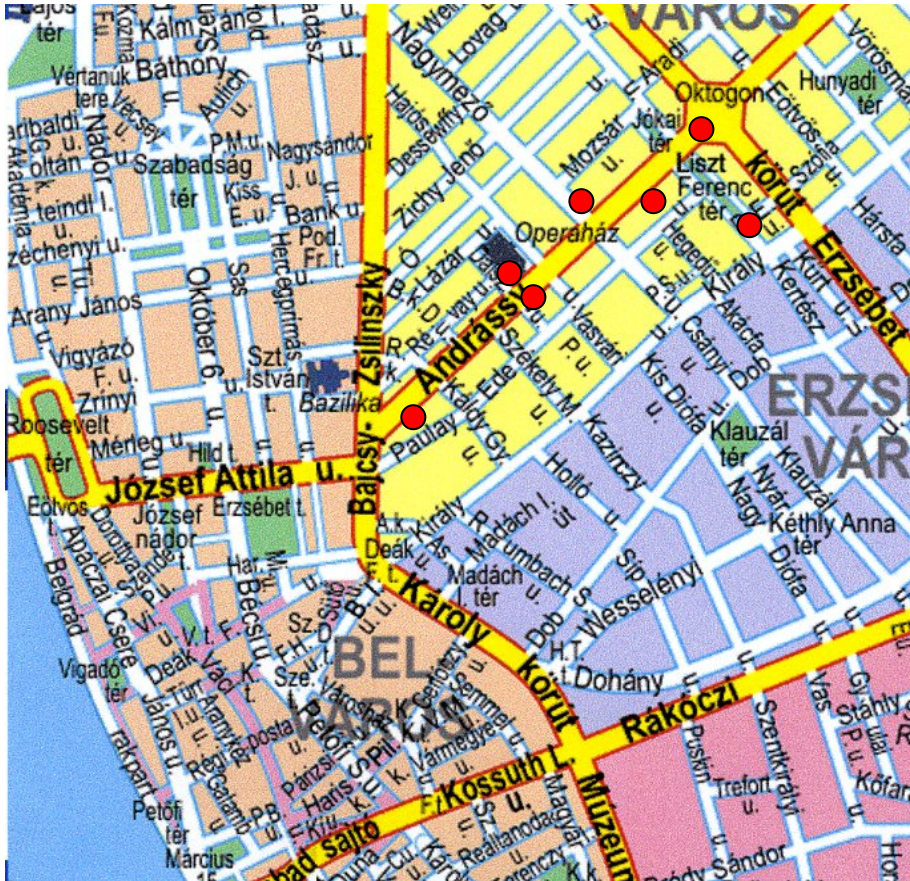
A tárlatvezetéshez előzetes bejelentkezés szükséges. Mozgáskorlátozottak is látogathatják.

*Ha meglátogatja a múzeumot kapcsolja ki a készüléket, és ha kilép az épületből, menjen tovább a közlekedési csomópontig, és válassza a **(33)**, programpon-*

*Ha nem látogatja meg a múzeumot, akkor folytassa sétáját az Andrássy út - Nagykörút keresztezéséig. A séta idejére kapcsolja ki a készüléket, és a térre érkezve kapcsolja be újra, és válassza a **(33)** programpon-*

2.4 Az Oktogon

(33). Budapest egyik legfontosabb közlekedési csomópontjához, a Nagykörút és az Andrásy út kereszteződésében fekvő, nyolcszög alakú (oktagonális) tere, az **Oktogon**ra érkeztünk.

Az Andrásy út térképe az Oktogontól a Kiskörútig

A Földalatti megállója

Az Andrásy út páratlan oldaláról

Négy eklektikus stílusú palotája 1873-1874-ben épült fel a Sugárút addig elkészült szakaszának méltó lezárásaként. A paloták földszintjén kávéházak, éttermek, üzletek működnek.

Azt javasoljuk, hogy itt válasszon ebédhez izlésének megfelelő gyorséttermet, éttermet, kávéházat, büfét, amelyekből a tér és környéke nagy választékot biztosít.

Az ebéd idejére kapcsolja ki a készülékét, és ha a program folytatására kész, találkozzunk az Oktogon-Andrássy útkereszteződés túlsó oldalán, a páratlan számok sarkán.

Ott folytatjuk ismerkedésünket a várossal, ott kapcsolja be a készüléket a (34). programpontnál.

2.5 Az Andrássy út belvárosi szakasza

(34) Egy háztömbnyire tovább haladva az Andrássy úton, két tér nyílik:

- jobbra a Jókai tér, Jókai Mór szobrával, amelyet a XIX. század Balzac-hoz fogható *nagy magyar regényíróról* neveztek el;
- balra pedig a Liszt Ferenc tér, amely a világhírű zongoravirtuóz, a szimfonikus zenében új korszakot teremtő, kiemelkedő komponista nevét viseli (akinek lakásmúzeumát az előbb meglátogathattuk). A téren a zeneszerző ülőszobrát látjuk.

Jókai Mór szobra a Jókai téren

Liszt modern szobra a Zeneakadémiánál

A Liszt Ferenc tér belső végén áll a Zeneakadémia palotája, amelyet megtekintésre ajánlunk. Ha javaslatunkat elfogadja, akkor haladjunk tovább a téren befelé a szimfonikus zenét kedvelők máig legkedvesebb budapesti hangversenyterméhez, és az épületnél kapcsoljon a **(35).** programpontra.

Ha nem vállalkozik a kis kitérőre, de szívesen elidőzne a téren, nézze meg az itteni könyvtárházak és a tér egyéb kínálatát, majd az Andrássy úton haladjon tovább, és a folytatáshoz kapcsoljon a **(36).** programpontra.

2.5.1 Zeneakadémia, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem székháza

Budapest, VI. kerület, Liszt Ferenc tér 8. Telefon: 462-4600

Az épület egyetem jellege miatt jobb oldali kapuján át egész nap látogatható.

(35) A szecessziós épület 1904-1907 között épült. Az erőteljes homlokzat eredetisége figyelemfelkeltő, maga az épület is nagy: 2600 négyzetméter.

A Giergl Kálmán és Korb Flóris tervei alapján épült palota külső formájának tágassága, széles ablakai az épület jelentőségét sugallják. Belépve a színes és gazdag ornamentikájú előcsarnokba jutunk, amelynek tompított világítása is a szentélyek hangulatát idézi.

A koncerttermek közül a Nagyterem a korai hazai vasbeton építészet kitűnő alkotása. A több mint 1200 hallgatót befogadó terem ma is Magyarország legjobb akusztikájú koncertterme. A szerényebb kiképzésű Kisterem 400 ember befogadására alkalmas. Előterében Zichy István magyaros témájú freskója látható.

Az épület főhomlokzatának központi motívuma Liszt Ferenc bronz ülőszobra, Strobl Alajos alkotása. A főbejárat két oldalán elnyúló frizekben Telcs Ede hat gyermekdomborműve szimbolizálja a zene fejlődését. A kapuzat két oldalán elhelyezkedő kariatidák Senyei Károly munkái. A második emeleti ablakok fölött látható, Erkel Ferencet és Robert Volkmant ábrázoló domborművek Maróti Rintel Géza alkotásai, akárcsak az oromzat más kódíszei.

Liszt Ferenc tér - Zeneművészeti Egyetem

A növendékek karzata a Nagyteremben

A belső térből bő a Nagytermet feltétlenül meg kell említeni. Méretei az építkezés idején impozánsnak számítottak: 25 méter hosszú, 23 méter széles, 16 méter magas. A terem elegáns belső díszítése barna tónusú. A tartópillér nélküli oldalerkélyek az első emelet két hosszoldalán húzódnak teljes szélességben. A páholyok felett, illetve a falakon található domborművek Telcs Ede alkotásai.

A mennyezeten hat üvegezett felülvilágító nyílik, ezen kívül az oldalerkélyek fölött festett üveglablakok biztosítják a nappali fényt.

Zeneakadémia - Nagyterem

Zeneakadémia - Kisterem

A nagyterem első orgonáját - ami az ország első koncertorgonája volt - a német Voit und Söhne Gyar készítette. A négymanuálos, 74 regiszteres, elektropneumatikus, küpláda rendszerű hangszer 1907-ben készült el.

A kétszer átépített és bővített orgona 1965-ig működött. 1967-ben teljesen új orgonát kapott az intézmény, amelynek építője a Walcker orgonagyár volt. Ludwigsburgból. Ez a hangszer ugyancsak négymanuálos, de már 86 regiszteres.

Meg kell említenünk, hogy a város déli, újonnan fejlődő színházi negyedében, a Duna partján grandiózus orgonával új Zenepalota épült.

*Térjünk vissza az Andrássy útra, és ott kapcsolja be a folytatáshoz a **(36).** programpontot.*

2.6 A színházi negyed, illetve a Pesti Broadway.

(36) Egy háztömbnyit menjünk előre, a Nagymező utca sarkáig. Útközben elhaladunk az 1800-as évek utolsó évtizede Budapestjének első, nyugati értelemben vett nagyáruháza, a Párizsi Nagyáruház előtt. Mai neve Divatcsarnok, amely Petschacher Gusztáv tervei szerint épült 1882-ben.

A Divatcsarnok alulnézetből

Lotz terem

Divatcsarnok

Lépcsőháza

Fotóművészeti Múzeum

A kor igényei fejlődésének megfelelően 1909-ben Sziklai Zsigmond átalakította. A két utcára néző épület Andrásy út felé néző homlokzata szecessziós, a Paulay Ede utca felé neoreneszánsz. Az áruház első emeletén Lotz Károly mívés freskóját ajánljuk a látogató figyelmébe. *Ha betekint az áruházba, szüneteltesse készüléke működését.*

Tovább haladva a Nagymező utca sarkára értünk. Itt szinte minden házban színházat, vagy szórakoztatóhelyet lehet találni.

Itt van a Radnóti Miklós Színpad az irodalomkedvelőknek, a Thália Színház a klasszikus darabok repertoárjával, a Mikroszkóp Színpad, ahol a napi eseményeket veszik mikroszkóp lencséje alá vidám felhanggal, a Fővárosi Operett Színház a zenés műfaj kedvelőinek és mellette a Moulin Rouge mulató. Az Andrásy úttal párhuzamos Paulay Ede utcában az Új Színház a modern szerzőknek, lejjebb, a Révay utcában a Vidám Színpad a kabaré közönségének, a Jókai téren pedig a Kolibri Bábszínház.

Menjünk át a páros házszaomok oldalára, és a keresztutca sarkán jobbra forduljunk a Nagymező utcára, a *Pesti Broadwayra*.

2.6.1 Budapesti Operettszínház

Budapest, VI. kerület, , Nagymező utca 17. .
Telefon: 269-3870

(36) A nemzetközi érdeklődésnek is megfelelően ez a színház a hagyományos bécsi stílusú operetteket látogató nézőket várja, ilyenek például a Csárdáskirálynő, vagy a Vig özvegy. Együttal az amerikai stílusú musicalek otthona, pl. My fair Lady, Hegedűs a háztetőn, Csókolj meg Katám, az Operaház fantomja, stb.

A *szecessziós épület* Fellner és Helmer híres bécsi építészek tervei alapján 1894-ben készült *Orfeum* céljára. Ekkor a színházterem hatalmas színpadát két emeleten félkörívben intim páholyok szegélyezték, középen hatalmas táncparkett várta a táncolókat. Később átalakították,

A Budapesti Operett Színház épületének homlokzata és a bejárat

A főváros 1922-ben döntött úgy, hogy az operett kapjon saját otthonát. Az Orfeum szecessziós otthonában a Fővárosi (ma Budapesti) Operettszínház megnyitásával megkezdődött az "Ezüst Operett" korszaka.

A megmaradt lámpaszobrok, páholsort tartó oszlopok harmonizálnak az újonnan készült színes üveglakokkal, tükrökkel, a nézőtéri búferendezési tárgyival, a márvány- és parkettaburkolattal. A nézőteret száz éves csillár ragyogja be. A páholsor, az aranyozott stukkódíszítések, a bársonykárpittal bevont falak, a bejáratot díszítő allegorikus szoborfigurák látványa is az operettek születésének idejét idézi.

Az éjszakai élet, a mulatók kedvelői számára a színház szomszédságában építettek új Orfeumot, a *Moulin Rouge* mulatót.

A nézőtér részlete

Az Operett és a Moulin Rouge

Átellenben, a túlsó oldalon egy kabaré feliratát láthatjuk: *Mikroszkóp Színpad*. A név szópárosítása találó: mikro, mert a színház aprócska, a mikroszkóp pedig programjára utal: mikroszkóp alá veszik mindennapi életünk vidám és visszás jelenségeit. Célzottan politikai kabaré.

A Budapesti Operett Színház páholyai és társalgója

A **környező utcák** nagy többsége bérlakások céljára épült az egyszerűbb igényű családok részére.

Folytassuk sétánkat az *Operáig*, és amíg megtekinti az üzletekben kínált áruk kirakatait, választékát, kapcsolja ki a készüléket.

A *Operánál kapcsoljon a (37). programpontra.*

2.6.2 Magyar Állami Operaház

Budapest, VI. kerület, Andrásy út 22. Az épület nyitva tartása: H-V 15-16 óra között

Telefonja: 332-8197 Elektronikus kapcsolat, e-mail: latogatas@operabal.com

(37) Ez a ház hazánk egyik legszebb középülete, Ybl Miklós alkotása. 1875-1884 között épült neoreneszánsz stílusban. Tagolt homlokzatát árkádok, oszlopok, szobrok díszítik. Árkádos kocsifelhajtójának két oldalán egy-egy fülkében a világhírű Liszt Ferenc, illetve a nemzeti opera megteremtője, Erkel Ferenc szobrát látjuk, amelyekhez a ábrázolt személyek ültek modellt. A szobrok a sokszor emlegetett Strobl Alajos alkotásai.

A előreugró **középrész** sarkain 4 műzsa szobra áll: Erato, a szerelmi költészeté, Terpsikhoré, a táncé, Tália, a vígjátéké és Melpomené, a tragédiáé.

Az Operaház

A *főpárkányon* 16 zeneszerző szobra áll: Monteverdi, Scarlatti, Gluck, Mozart, Beethoven, Rossini, Donizetti, Glinka, Wagner, Verdi, Gounod, Bizet, Muszorgszkij, Csajkovszkij, Moniuszkó és Smetana.

Magyar Állami Operaház

Erkel Ferenc

Liszt Ferenc

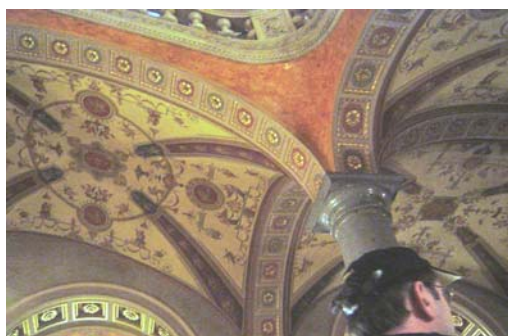
Különlegesen szép az Opera *belső kiképzése*. Az előcsarnok mennyezetfreskói a kilenc műsát ábrázolják. A medallionokban további zeneszerzők domborművei láthatók.. A lépcsőház falait májszínű márvány borítja, a bábos lépcsőkorlátot reneszánsz domborművek ékesítik. A zenével kapcsolatos görög mítoszokat illusztráló freskók Than Mór alkotásai. A lépcsőfeljárót jeles muzsikusok mellszobrai díszítik.

Az Opera hallja

A nézőtér

A lépcső és folyosó mennyezet részletei

Az Andrássy út belvárosi szakaszát

Páholysorok

A Drechsler ház

Az emeleti fogadó, vagy büfé két bejárata felett az Építészet és a Képzőművészet allegorikus képeit, valamint a nézőtér köralakú mennyezet-freskóját, amely az Olympost ábrázolja, Lotz Károly festette- A háromemeletes, patkóalakú nézőtér akusztikája kitűnő. A páholysorok aranyozott díszítésűek, vörös bársonnyal borított könyöklőkkel.

Érdeemes az épületet kívül is körüljárni. Baloldalon vannak a pénztárak és egy külön feljáró az Operamúzeumhoz.

Ha az operaházat belül is megtekinti, vagy az Opera-múzeumot felkeresi, kapcsolja ki a készüléket. Kilépve az épületből, a folytatáshoz léptessen előre a (38). programpontra

2.7 Az Andrássy út további látnivalói

(38) Az Operával szemben áll az Andrássy út **25. sz.** épület, az ún. **Drechsler ház**, amelyet megtekintésre ajánlunk A háromemeletes épület homlokzatán a francia reneszánsz hatása látszik. 1883-ban épült Lechner Ödön tervei szerint. Az Operaház artisztikus, művészi hatásával ellentétben egyszerűbb formát mutat. A millennium idején ebben volt a névadó Drechsler **kávéház**. A XX. sz. második felében az Állami Balettintézet működött benne, ma a Táncművészeti Főiskoláé.

Folytassuk sétánkat tovább a belváros irányába. Az Andrássy útról szűk mellékutcák nyílnak ezen a szakaszon, csak akkorák, amelyekben két hintó elfért egymás mellett, vagy be tudott kanyarodni. Ebben a környezetben nagyobb lakások épültek a módosabbak és a középosztály részére.

Érdeemes megnézni néhány épület díszes kapualját, lépcsőházát, vagy belső udvarát, ha a kaput nyitva találjuk. Ugyanis a házak privaizálása során alakult társasházak lakói az utóbbi időben biztonsági okokból zárva tartják a kapukat. Ha belátogat az itt ajánlott épületekbe, vagy más szabadon választott ház kapuján, az aktualitásnak megfelelően szüneteltesse a készüléket.

Minden esetre figyelmébe ajánljuk a **12. sz.** ház impozáns, fehér kővel burkolt homlokzatát. Ennek udvarában egy díszkutat találhatunk, Donáth Gyula szobrászművész alkotását. A látogatás idejére kapcsoljon szünetre. Ugyancsak megtekintésre érdemes a **8. sz.** ház kapualja és emeleti freskói. A látogatás idejére kapcsoljon szünetre.

Az első gyalogátkelőig tovább haladva térjünk át az út túlsó oldalára, és tekintse meg: az **5. sz.** ház kapualját, ahol szobrokat, márványoszlopokat talál, és a kapucsarnok mennyezetét freskók díszítik. Ha megnézi, kapcsoljon szünetre.

Néhány lépéssel távolabb, a **3. sz.** épületben egy érdekes kettősségű múzeumot találunk. Az első emeleti lakásban - ez volt a tulajdonos otthona, - egy *nagypolgári család lakását* láthatjuk

Menjünk be az épületbe, és kapcsolja át a készüléket a (39). programpontra.

2.7.1 Postamúzeum .

Budapest, VI. kerület, Andrásy út 3. Telefon: 462-4600

Nyitva tartás: ápr. 1-okt. 31. 10-18 h, nov. 1-márc. 31. 10-16 óráig,

(39) Az épületet Lechner Ödön tervezte egy iparmágnás számára. A homlokzat tagoltsága, kialakítása előre szemléltette tulajdonosa gazdagságát. A lépcsőházat aranyozott stukkók, mennyezeti freskók sora borítja, és itt működik a múzeum is. Megtekintését kettős céllal javasoljuk.

Gyönyörűek a falak és a mennyezet, valamint az ajtók és ablakok famunkái, Lotz Károly freskója a mennyezeten és a márványkandallók.

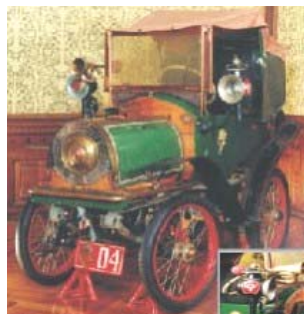

Postamúzeum

Andrassy úti nagypolgári lakás a millenniumi időből

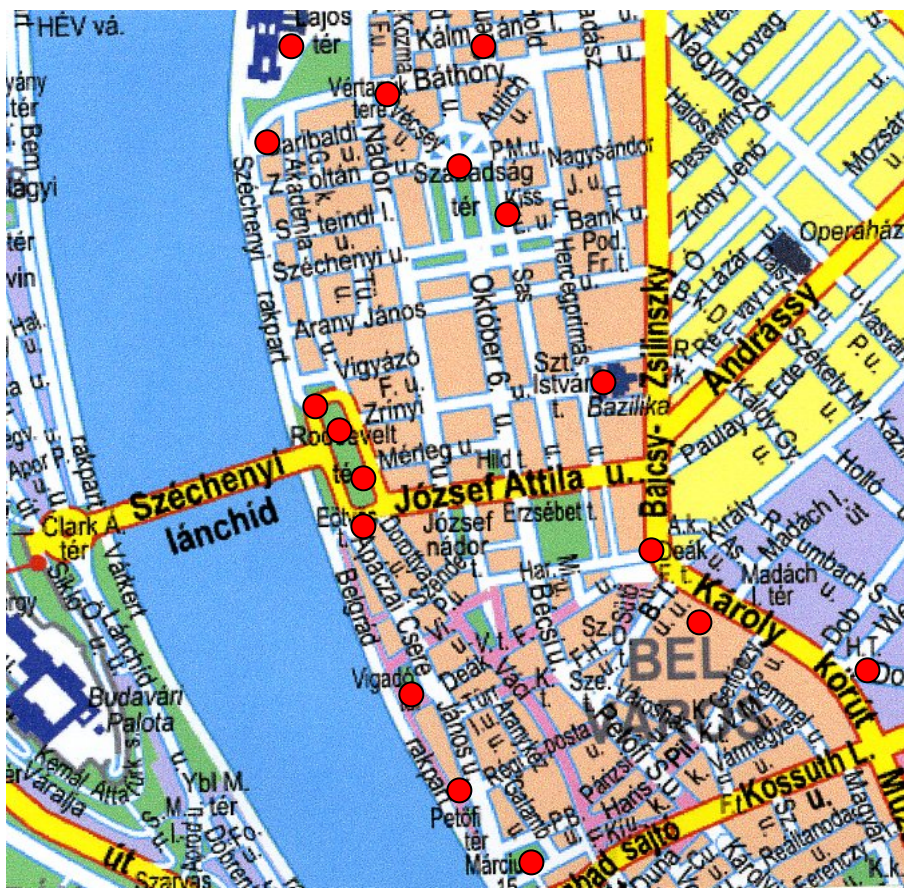

Postai eszközök

Csonka: Motoros tricikli

A Múzeum az előre jelzett lakberendezés mellett bemutatja a magyar posta múltjának és jelenének érdekes dokumentumait a fáklyajelzésektől a szikra-távíróig és Bell telefonig, illetve az elektronikus hírközlésig.

Amíg a látnivalókat megtekinti, kapcsolja ki a készüléket, és az utcára kilépve kapcsolja be a (40) programra.

A belső Belváros és a Dunapart térképe

3.0 A belső belváros és a Dunapart

(40) Az Andrásy út sarkán állunk, a páratlan oldalon. A következőkben megismerkedünk a belső belváros néhány kiválasztott épületével és emlékművével. Kérjük, hallgassa meg javaslatunkat, és azután válasszon.

Megtekintésre ajánljuk Európa legnagyobb és legpompásabb *zsinagógáját*, a Dohány utcai Zsinagógát. Majd megnézzük a *Városházát*, megismerkedve rövid történetével. Néhány lépéssel tovább haladva találjuk a Bach hangversenyek helyszínéként ismertté vált Deák téri *evangélikus* templomot.

Visszaérkezve az Andrásy út vonaláig, tovább folytatjuk utunkat a Szent István *bazilikáig*. Ezt követően a Szabadság téren átvágva a *Parlament*hez megyünk és megtekintjük a Kossuth tér látnivalóit.

Visszatérünk a Világörökségi útvonalra, a *Duna partjára* és a túlparti Vizivárossal párhuzamosan dél felé haladunk a *Lánchíd*ig.

Átkelünk Budára. A *siklóval* felmegyünk, és körsétát teszünk a *Budai Várban*. Akiknek kedvéből és erejéből futja, azt elkísérjük a Gellért hegy tetején álló *Citadellához*, hogy gyönyörködhesen Budapest körpanorámájában, és ott befejezzük a budapesti sétát.

Itt most döntés elé állítjuk:

Ha Ön a Zsinagógát, a Városházát és az Evangélikus templomot is megtekinti, kapcsoljon majd a (41). programpontra, illetve:

Amennyiben rövidíteni óhajtja a programot, akkor az Andrásy út páros oldalán a saroknál keljen át a Bajcsy Zsilinszky út páros oldalára, folytassa útját a bazilikáig, a Szent István térig, és ott kapcsoljon a (43). számú programpontra.

3.1 A Dohány utcai Zsinagóga, a Városháza és a Deák tér

(41) Három belső belvárosi épület kínálkozik azok számára, akik intenzív élményszerzésre vállalkoznak Budapest áttekintő megismerésében.

Az Andrásy útról a Bajcsy Zsilinszky útra balkéz irányába fordulva haladunk keleti irányba, folyamatosan átmegyünk a Deák téren a Károly körútra. A **Madách tér**hez érkezve felhívjuk figyelmét a Bauhaus stílusában épült térkiképzésre.

A tér belső sarkán nyílik a városrész megkezdett rehabilitációjának első szakaszként megújított városrész.

Tovább haladva a kiskörúton, az átmenet során ismerkedjék Budapest egyik közlekedési centrumával, a **Deák térrel**, és az átmenetel mintegy 10 perces időtartamára szüneteltesse a készüléket, és a folytatáshoz a Dohány utca sarkánál kapcsolja be újra

Szünet!

A Vesselényi utca sarkánál Y formájúvá lesz a két mellékutca, és szemben velünk, a Dohány utca sarkán áll a **Zsinagóga**.

3.1.1 Dohány utcai zsinagóga.

Budapest, VII. kerület, Dohány u. 2. Telefon: 413-5531

Nyitva tartás: Ápr. 2-okt. 31.: H-Cs 10-16.30, P, V 10-13.30; nov. 1-márc. 31.: H-Cs 10-14.30, P,V 10-13.30..

Európa *legnagyobb* zsinagógája romantikus stílusban épült 1854-59 között, Feszl Frigyes közreműködésével, Ludwig Förster tervei szerint. A háromhajós csarnoktemplom ülő-helyeinek száma több mint 3 ezer.

A jellemző romantikus stílus bizánci-mór elemekkel keveredik, sajátos keleties ízt, hangulatot kölcsönözve a monumentális, kerámiadisztésű, ragyogó színekben játszó, kettős kupolájú épületnek.

A Dohány utcai zsinagóga

Holokauszt emlékmű

A Dohány utcai zsinagóga több szempontból is úttörő jellegű volt: ilyen az erőteljes keleties igazodás, a sokszínű nyerstégla használata, a belső térben megmutatott öntöttvas szerkezet.

A *frigyszekrény* gazdagon kiképzett, finoman megformált, kupolával koronázott építmény, mely belső arányaival és a templomhoz viszonyított méreteivel monumentális hatást kelt. Ez is Feszl Frigyes nevéhez fűződik, akár csak a szentélyben található berendezési tárgyak, a frigyszekrény előtt álló két hatalmas, 12 ágú kandeláber és a templom teljes kifestése is. A templom építése elhúzódott, így végül az eredetileg tervezett időpont után három évvel, 1859-ben avatták fel.

A Zsinagóga kertjében, a Wesselényi utcai oldalon alakították ki a *Holokauszt áldozatainak emlékművét*. Varga Imre 1991-ben felállított alkotása. A gránitból és acélból készült, szomorúfüzre emlékeztető kompozíció minden levele egy-egy áldozatra emlékeztet.

A II. világháborúban a Dohány utcai zsinagógánál - amellyel szomszédos az udvar, ahol az emlékmű áll - volt a gettó határa. A holokauszt idején 600 ezer magyar zsidó vesztette életét.

A Dohányutcai Zsinagóga - Főhomlokzat (részletek)

Főhajó

Múzeum

Holokauszt áédozatok

Az 1916-ban alapított *Zsidó Múzeum* Közép-Európa egyik páratlan értékű judaika gyűjteménye. Kiállítása bemutatja a zsidó ünnepek kegytárgyait, a hétköznapi használati eszközöket és a Holocaust Emléktermet.

Telefonsz.: 342-8949, vagy 343-6756, nyitvatartása: H-Cs 10-15, P 10-14, V 10-14

Állandó kiállításán bemutatják a magyar zsidóság aranybullájának, a IV. Béla király által 1251-ben adományozott kiváltságlevélnek a másolatát. Egyéb fontos műtárgyai között szerepel egy III. századi sírkő, a XVIII. századi nagykanizsai Chevra-könyv, 1602-ből egy spanyol eredetű vörösréz rimonpár, egy 1706-os páduai rimonpár és az 1806-os pesti hitelesítő jeggyel ellátott tórákorona.

A rendszeresen időszaki kiállításokat is rendező Zsidó Múzeum könyvtára nyilvános

*Ha meglátogatja a belső helyiségeket is, kapcsolja ki a készüléket, majd visszatérve a Károly körútra, kapcsolja be a **(42).** programpontra.*

(42). Visszatérve a Károly körútra, a villamos végállomásnál keljünk át a túlsó oldalra ahol kis pihenőpark várja látogatóit, amelyet a Központi Városháza egyes épületeinek és üzlet galériájának lebontása után alakítottak ki.

Városháza park

Deák tér

Innét jól láthatók az épület keresztszárnyai, és érdemes néhány perces figyelmet fordítani az épület történetének megismerésére.

3.1.2 A Budapesti Városháza

Budapest, V. kerület, Városház utca 9-11. Telefon: 327-1000

Megtekinthető: munkanapokon.

Az épület eredetileg „invalidusok háza”, vagyis rokkantak otthona céljára készült. Széchenyi György esztergomi érsek alapítványából. Építését 1716-ban kezdték el. A török háborúban megsérül kb. 4000 katona számára nyújtott volna lakhelyet és ellátást.

Városháza

Főbejárat

II. József (a kalapos király) az invalidusokat áttelepíttette Nagyszombatba, és az épületben „gránátos kaszárnyát” alakítottak ki. A belső udvarra nyúló

templomnyi kápolnát II. József szüntette meg, és belső födémekkel háromszintesre építették át. Végül a laktanya neve az ezredet alapító III. Károly nevére *Károly Kaszárnya* lett.

1894-ben a Főváros megvásárolta, átalakítva ez lett a *Központi Városháza*, a főpolgármester hivatali épülete, amelyben több, az önkormányzat tevékenységével összefüggő intézmény is helyet kapott.

Ezután térjünk vissza a Károly körúton és a Deák téren keresztül az Andrássy út sarkához, városnéző sétánk következő kiinduló pontjához.

Útközben, a Deák tér sarkán, a metróbejárat közelében torony nélküli csarnoktemplomot láthatunk, az *Evangélikus* egyház budapesti főtemplomát, amely 1799-1805 között épült klasszicista stílusban Pollák Mihály tervei szerint. Érdekessége, hogy a napóleoni háborúk miatt a Kincstár ruhakészítő műhely és ruharaktár céljára vette igénybe, így csak 1811-ben szentelték fel. Homlokzatát 1856-ban alakították át, tornyát pedig 1875-ben statikai okok miatt lebontották. A templom híres orgonáján a világ jelentősebb orgonaművészei adtak és adnak hangversenyeket. A templom kórusa híres a Bach oratóriumokból és passiókból rendezett hangversenyeiről

A Deák téri evangélikus templom

A templom oltára és szószéke

A XIX. századi Anker Ház

XX. századi irodaház

Visszaérkezve a nagy kereszteshez, folytassuk sétánkat a páros oldalon a Bazilika épületéig. A séta idejére kapcsolja ki a készüléket, és a bazilikánál léptesse a **(43)**. programpontra.

3.2 A Bazilika és a Szabadság tér

(43) Megérkeztünk a *Szent István térre*. Itt áll Budapest legnagyobb, és az ország második legnagyobb temploma, az esztergom-budapesti érsekség második székesegyháza.

3.2.1 A Szent István Bazilika

Budapest, V. kerület, Szent István tér Telefon: 317-2859,
Megtekinthető: H-P 9-16, Szo 9-13, V 13-16.

Tervezésére Hild József kapott megbízást. Az impozáns méretei (86x55 méteres, kupolája 96 méter magas, beépített területe közel 4200 négyzetméter) mellett a kivitel minősége is szembeötlő.

Szent István Bazilika

Szent István

A Bazilika apszisa

A bazilika főhajója és főoltára

A belső belváros és a Dunapart

A Szentjobb ereklye

A Basilika karzata és kapuja

Az építésre 1845-ben hoztak rendeletet, de a forradalom illetve szabadságharc miatt csak 1851-ben kezdték meg. A tervező halála után Ybl Miklós folytatta a munka irányítását, majd az ő halála után Kauser József fejezte be az építést. A templomot 1905-ben szentelték fel, majd 1931-ben a pápa „basilica minor” rangra emelte.

A kapuzat feletti timpanonon a magyar szentek karéjában ábrázolják Szűz Máriát, Magyarország patrónáját.

A templom görög kereszt alakú. A kupola fülkéiben a négy evangélista szobra áll, a főkapu előcsarnokában pedig a védőszent, Szent István mellszobrát helyezték a kapu fölé. Felette egy mozaik kép a trónoló Krisztust ábrázolja.. A szentély apszisában Szent István fehér karrarai márványszobra áll.

A baloldali hajóból átjáró vezet a *Szent Jobb kápolnába*, ahol az első magyar szent király mumifikálódottan fennmaradt jobb kezét láthatjuk remek művű ereklyetartóban.

Az ereklyét minden augusztus 20-án díszes körmenetben viszik körbe a templom környékén.

Érdeemes - lifttel - felmenni a bazilika déli *tornyába* a rendkívüli kilátás reményében, ahol az ország legnagyobb, 9 tonnás harangját kondítyák meg.

Amíg megtekinti a bazilikát, esetleg a toronyból megnézi a kilátást, kapcsolja ki a készüléket, és a templomlátogatást befejezve keresse meg a tér baloldali (északi) oldalán a Hercegprímás utcát, amelyen át eljut a Szabadság térre, ahová megérkezve kapcsoljon a (44). programpontra.

(44) Megérkeztünk a Szabadság térre, ahol jobb felől érjük el a Magyar Nemzeti Bank palotáját.

3.2.2 A Magyar Nemzeti Bank látogató terme

Budapest, V. kerület, Szabadság tér 8-9. Tel.: 428-2752,

Látogatás: H-P: 9,00-16.00 A belépés ingyenes

Az intézmény jellegzetessége, hogy az 1905-ben épült, Alpár Ignác által tervezett monumentális épület minden apró részében, szegletében szolgálja a jegybanki tevékenységet, és egyúttal díszíti az épületet.

A 2004-ben megnyitott kiállítás interaktív módon hozza közelebb a látogatókhoz a pénz világát. Itt betekinhetnek a Magyar Nemzeti Bank gyűjteményébe, amely főként magyar és erdélyi banktörténeti és numizmatikai tárgyból áll, de külföldi és antik anyagot is tartalmaz.

Magyar Nemzeti Bank

A bemutató terem ablakai

A kiállítás elsőként a pénz kialakulásával foglalkozik, a forgalomban lévő pénzállományt és azok biztonsági elemeit mutatja be, de helyt ad a világ minden tájáról érkezett - a látogató számára egzotikus - bankjegyeknek, emlék-pénzeknek és egyéb különlegességeknek is.

A központ előadóterme a jegybank legfontosabb tevékenységeiről és a pénzügyi alapfogalmakról szóló előadásoknak biztosít fórumot. A vetítőteremben színes rövidfilmek sugárzásával vezetik be a látogatókat az MNB és a pénzügyek világába. A csaknem 80 000 kötetes szakkönyvtár egyedülálló magyar- és idegen nyelvű gyűjteménnyel rendelkezik, legfőképp a makroökonómia, a bank- és pénzügy területén. Olvasóterme szakmai folyóiratokkal, a külföldi jegybankok és nemzetközi szervezetek kiadványaival, online katalógusokkal, kézikönyvtárral és internetezési lehetőséggel várja az érdeklődőket. A múzeumot mozgáskorlátozottak is tudják látogatni. Ha belép, kapcsoljon szünetre.

Az MNB bejárat oldal

A Magyar Televízió székháza

A szépen parkosított térnek főként az északi félkör alakú része hatásos, de még mielőtt elérnénk ezt a parkrészt, szemben találjuk a Budapest ostroma

A belső belváros és a Dunapart

során elesett *szovjet katonák hősi emlékművét*, ahol a korábbi időkben az országászlónk állt.

Észak felé tovább menve elhaladunk az *Amerikai követség* palotája előtt, ahol az 1956-os forradalom idején Magyarország akkori hercegprimásának menedéket nyújtottak. Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek, hercegprimás ebben az épületben töltötte több évtizedes emigrációjának első részét.

A téren áthaladva balkéz felől látjuk a *Magyar Televízió* székházát, amely a II. világháború előtti idők tőzsdepalotája volt.

A tér íves szélén északnyugatra tartó utca visz a Vértanúk terére, ahol balra az 1956-os forradalom miniszterelnöke, *Nagy Imre* emlékművét találjuk. Jobbra pedig a Báthori utca vezet a *Batthyány örökmécses*-hez, az 1848-as forradalom és szabadságharc kormányának kivégzett miniszterelnöke emlékművéhez.

Nagy Imre szobra a Vértanúk terén

USA nagykövetség

Batthyany mécses

Ha Ön meg akarja látogatni ezeket az emlékműveket, kapcsolja ki a készüléket, majd a séta folytatásakor a Kossuth tér sarkánál kapcsoljon a (45). programpontra.

3.3 A Parlament és a Kossuth tér

(45) Néhány lépés után a *Kossuth térre* érkezünk, ahol a teret övező épületek mind köztisztviselők székhelyei. A kerületnek ez a része az ún. kormányzati negyed.

A tér keleti (jobb) oldalán álló robosztus stílusú árkádos hivatali épület a Földművelési Minisztérium. A XIX-XX. század fordulóján a régi Magyarország elsősorban mezőgazdaságáról volt híres, és az első világháborúig háromszor nagyobb terület irányítására volt szükség. Ez indokolta e hatalmas irodaépület építését. Északkeleti irányban az igazságszolgáltatás (ügyészség, bíróságok) székházai, palotái állnak.

Az alkotmány utca sarkához érve forduljunk szembe az Országház épületével. A nagy autóparkoló mögött van az épület főkapuja.

Kapcsolja ki a készüléket, térjen át a túloldalra, és a Parlament épületénél kapcsoljon a (46) programra.

Az Országgház látképe a Kossuth tér felől, előtérben a FM épülettömbje

Az Országgház dunai homlokzata

Az Országgház makettje

A belső belváros és a Dunapart

3.3.1 Az Országház

Budapest, V. kerület, Kossuth Lajos tér 1-3.. Telefon: 441-4904

Nyitva tartás: H:8-11, K-Szo:8-16, V:8-14, e-mail: idegenforgalom@parlament.hu

(46) Építése 1885-ben kezdődött, és bár 1896-ban már itt tartották a millenniumot köszöntő ünnepi országgyűlést, a munka csak 1904-ben fejeződött be. A Parlament stílusában is, és építési idejét tekintve is rokon az angol parlamenttel. A Duna-part mentén hosszan elnyúló eklektikus stílusú neogótikus épületét [Steindl Imre](#) tervezte.

Nemcsak látványa, méretei is lenyűgözők: 268 méter hosszú és 118 méter széles. Beépített alapterülete több mint 17 000 négyzetméter; folyosói tíz belső udvart kereteznek. A XIX. századi magyar ipar és képzőművészet legjobbjai dolgoztak a kovácsoltvas kapuk vascspikéin, a kandeláberekben, a homlokzatot és a termeket ékesítő freskókon, szobrokon, aranyozott díszítéseken. Csak néhány szám: többek között 90 külső és 152 belső szobor gazdagítja az épületet. A díszítéshez használt 22-23 karátos arany mennyisége mintegy 40 kilogramm.

A kétemeletes, magastetős épülettömeget a gótikus csipkészetű tornyok, tagolások és a hatalmas ablakok teszik könnyebbé. A homlokzaton összesen 88 szobor áll, amelyek uralkodókat, erdélyi fejedelmeket és hadvezéreket ábrázolnak. A nagy, reprezentatív tanácskozó és fogadótermeket is értékes gobelinek, hatalmas olajképek ékesítik, köztük az egyik legismertebb [Munkácsy Mihály](#) vászna, amely a magyar honfoglalást ábrázolja. A Parlament építésében dekorálásában a kor szinte valamennyi jelesebb magyar képzőművésze szerepet kapott.

Az Országház megtekintésére félóránként indulnak vezetett csoportok. A kb. 50 perces látogatás alatt az épület főlépcsőjét, a kupolacsarnokot, a koronázási jelvényeket, az északi vagy déli társalgót, illetve a felsőházi vagy alsóházi üléstermet tekintik meg. *Ingyenes belépő* a X. kapunál kérhető, a vezetés a XII. kaputól indul. Ha részt kíván venni, a várakozás ideje alatt hallgassa meg a rövid tájékoztatót.

A főbejáratról egyetlen lendülettel vezet a kupolateremhez a *diszlépcső*. A csarnok mennyezetét tartó oszlopok közül külön figyelmet érdemel a nyolc sötétvörös színű, hat méter magas, Svédországból származó és egyetlen gránittömbből faragott óriás.

Az Országház dél-keleti homlokzata

Az Országház főbejárata

A belső belváros és a Dunapart

A lépcsőt koronázási jelvényeket tartó aprófigurák kísérik. A mennyezeten Lotz Károly allegorikus freskói a hely szelleméhez illeszkednek.

A lenyűgöző díszlépcsőházban található [Steindl Imre](#) szobra. Az ő zsenialitása ötvözte egy épületté a legkülönbözőbb stílusirányzatokat.

Kupolaterem

Főlépcső

A *kupolacsarnok* az épület szerkezeti és gondolati középpontja, egykor az országgyűlés mindkét háza együttes üléseinek adott otthont. A körterem átmérője 20 méter, csillagmennyezete 27 méter magasba emelkedik. Körben tizenhat uralkodó szobra áll. Itt látható a Magyar **Szentkorona** és a koronázási jelvények: a jogar, a kard és az országalma.

A déli oldalon található a mai *képviselők ülésterme*, a korábbi alsóház. Ide a társalgón keresztül vezet az út. A hatalmas vörös szőnyeg egyedi ritkaság. A szobrok a reáltudományok, az ipar és a kereskedelem allegóriái. A festmények témái a hun-magyar mondavilágból valók.

A képviselőházi ülésterem hatalmas belső tere patkó alakú, 25 méter mély, 17 méter magas. Meghatározó színe az arany, és az építő- és díszítőanyag, a szlavóniai tölgyfa barna tónusa. A praktikus berendezés mellett - képviselői bőr- és a miniszteri bársonyszékek, az elnöki pulpitus, a rendteremtést segítő viharcsengők - helyet kapott itt is számos allegorikus szobor.

Az északi oldalon található, *egykori főrendiházi ülésterem* gyakran nemzetközi tanácskozások színhelye, hiszen a mai magyar törvényhozás egykamarás.

A hozzá vezető másik társalgó szőnyege és falai kék tónusúak, a szobrok az agrár- és ipargazdaság néhány ágának allegóriái; a képek pedig a középkori magyar történelemből merítik témájukat. A főrendiház terme szintén aranybarna tónusú, és allegorikus szobrok díszítik.

A Parlament meglátogatása idejére kapcsolja ki a készüléket és a kilépés után kapcsolja a **(47)** sz. programpontra.

3.3.2 A Kossuth tér látnivalói

(47) Érdeemes a teret is körüljárni. A Parlament északi végénél, a teret lezáró *Kossuth szoborcsoport* előtt áll az *országzászló*, amelynek árbocára nemzeti és állami ünnepeken hivatalos formaságok között vonják fel a nemzeti lobogót.

Kossuth Lajos emlékműve

Néprajzi Múzeum

Kossuth Lajos

A forradalom lángja

II. Rákóczi Ferenc

A tér közepén két emlékműre híjuk fel a figyelmet:

II. Rákóczi Ferenc fejedelem lovasszobra a déli parkrészben, „Recrudescunt incliti gentis hungarae vulnere” felirattal, azaz „ismét felszakadtak a felséges magyar nemzet sebei”...Jelzi a felirat az 1700-as évek első tizedének felkelését, kuruc szabadságharcát.

Nem messze áll az 1956-os forradalmárok emlékére állított „Örökláng”.

A tér észak-keleti, felső sarkában egy impozáns múzeum épület meglátogatását ajánljuk. *Amikor átér, kapcsoljon a (48) pontra, addig kapcsolja ki a készüléket*

3.3.3 Magyar Néprajzi Múzeum

Budapest, V. kerület, Kossuth L. tér 12. Telefon: 473-2441,
Nytitva tartás: K-V 10-18, Az állandó kiállítások megtekintése díjtalan

(48) Hauszmann Alajos tervei alapján 1896-ban elkészült eklektikus palota, amely a legfelsőbb törvénykezés székháza volt 1949-ig.

Előcsarnok

A Néprajzi Múzeum oromdísze

FM árkád

A Magyar Néprajzi Múzeum Európa egyik legnagyobb szakmúzeuma. Magyar és nemzetközi (minden földrészt bemutató) osztályain közel 200 ezer textilt, kerámiát, bútort őriznek a mesterség- és szakrális gyűjtemény mellett. A magyar nép hagyományos kultúrája címen, a magyar nyelvterületen élő parasztság életét állandó kiállításon mutatják be a XVIII. század végétől a I. világháborúig.

Mindenképpen megtekintésre ajánljuk az épület előcsarnokát, számos kulturális és kórusművészeti rendezvény helyszínét.

*A látogatáshoz kapcsolja ki a készüléket. Kilépve az épületből, kerülje meg a Kossuth tere déli, majd nyugati irányba fordulva menjen ki a Dunapartig. Ott kapcsolja be újra a készüléket a **(49)** programpontnál.*

3.4 Ismerkedés a belvárosi Dunapart északi részével

(49) A Parlament és a Kossuth tér megtekintése után, utunkat a Széchenyi (felső) rakparton folytatjuk a Roosevelt térig.

3.4.1 A Pesti Dunapart

Az UNESCO Világörökség Bizottsága 1987-ben emelte világörökségi rangra Budapest Dunaparti látképét és a Budai Várnegyedét. Az indoklás szerint a budapesti Duna-part - amellett, hogy egyike a világ kiemelkedően szép urbanisztikai látképeinek - jól szemlélteti a magyar főváros történetének különböző időszakait.

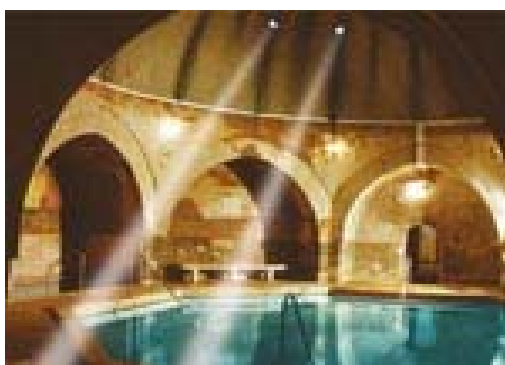
Dunapart a Kossuth tértől az Magyar Tudományos Akadémiáig - Széchenyi rakpart

A pesti oldalon a Duna-parti épületek a Margit hídtól a Szabadság hídig szinte mind részei a Világörökségnek.

Ha a budai oldalról - például a Várból - nézzük, az impozáns műemlékek közül is kiemelkedik a Steindl Imre tervezte, imént meglátogatott neogótikus stílusú Parlament és a Magyar Tudományos Akadémia neoreneszánsz épülete vagy éppen a Belvárosi templom. Esti világításban különleges látványt nyújt a Roosevelt téren álló, nemrég felújított Gresham-palota, és a Korzóról a pesti Vigadó is. Most nézzünk a túlsó partra, és amíg a szem befogadja a látnivalót, kapcsolja ki a készüléket, és a folytatáshoz kapcsoljon az **(50)** programpontra

(50) A túlsó parton fekszik a *Viziváros*. A Várhegy északi és keleti lejtője, évezredek óta lakott hely, a területén fontos római út vezetett keresztül. Lakott volt a népvándorlás korában is. A középkorban a mai Viziváros területén öt település volt: Szent István város, Szent Mihály város, Szent Péter város, Tótfalu és Taschental (ez utóbbinak a XVIII. századtól Halászárváros volt a neve).

Az itteni polgárság feltehetően már Zsigmond alatt saját védelmére a budai falakhoz csatlakozó falat épített. Mivel a budai zsidóság nagy része itt telepedett le, ezért egy időben Zsidóvárosnak is nevezték. A török időkben falait tovább erősítették, mintegy Buda elővárának használták. Öt nagyobb dzsámit építettek, melyből a Tojgun pasa dzsámijának a maradványait a Fő utcai kapucinus templom falában tárták fel. Ekkor épült, a török kori vonásait ma is őrző **Királyfürdő**.

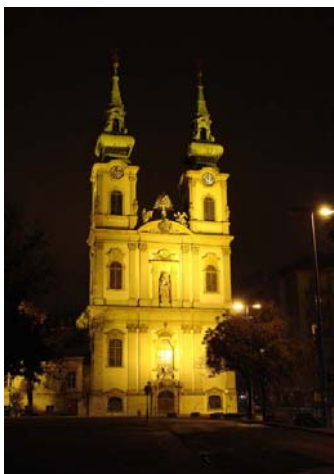
A Királyfürdő kupolás medencéje

A belső belváros és a Dunapart

A törökök kiűzése, vagyis Buda visszafoglalásakor majdnem teljesen elpusztult területen német és horvát lakosság telepedett meg. Mivel az akkor még több mint egy méterrel alacsonyabb területet a Duna gyakran elöntötte, Wasserstadtnak nevezték. Mai neve a német elnevezés fordításának felel meg. A XVIII. századtól jelentős vásárai voltak az Alsó- és Felső-vásártéren (Szilágyi Dezső és Batthyány tér), és nagy forgalmat bonyolított a Bomba tér (Batthyány tér) kikötője.

Király fürdő

Szent Anna templom és a toronysisak részlete

Számtalan fogadó mellett templomok, egyházi épületek épültek. A XIX/XX. század fordulójától fokozatosan megváltozott a városrész képe, a régi házakat elbontották, helyükre bérházak és nagy középületek kerültek. A II. világháború pusztításai után a városrész teljesen új házsorokat kapott, új közintézmények épültek. A fejlődést tovább gyorsította a Batthyány téri metróállomás megépítése és a szentendrei HÉV végállomásának ide helyezése. A városrész ma is Buda műemlékekben leggazdagabb területe, ahol az utóbbi időben számos modern épületet is emeltek (Francia Intézet, Art Hotel a felső rakparton, és a Külügyminisztérium közel a Margit hídhoz. Ennek a felső résznek kedves emléke a török időkből az ún. *Királyfürdő*, amely stílusában, méretében hasonló a Várhegy végében, a Tabánnál említett Rác és Rudas fürdőkhöz.

Ha a séta alatt még nem érkezett meg a Roosevelt térig, illetve az Akadémia palotájáig, kapcsolja ki a készüléket, és a térre kiérve kapcsolja be újra az (51) pontnál.

3.4.2 A Magyar Tudományos Akadémia Székháza

Budapest, V. kerület, Roosevelt tér 9.

Nyitva tartás: munkaidőben

(51) A Roosevelt tér északi peremének impozáns palotája egy háromhomlokzatos, kétemeletes épület, a Magyar Tudományos Akadémia székháza, amely minden részletében rendkívül reprezentatív. 1862-65 között épült Friedrich August Stüler porosz építész díjnyertes pályázata alapján.

Homlokzatának karaktere neoreneszánsz, de még markánsabban megmutatkoznak ezek a sajátos építészeti jegyek az épület előcsarnokában, lépcsőházában.

Magyar Tudományos Akadémia székháza

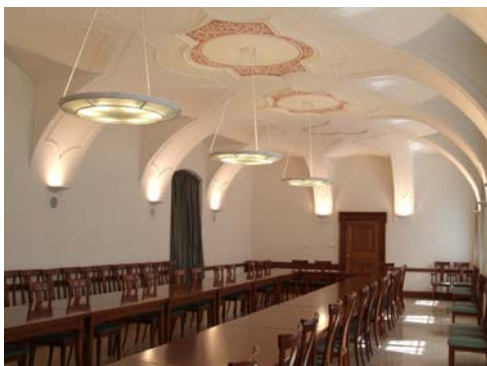
A Lánchídról

A főhomlokzat szobrai az Akadémia eredeti hat osztályát (jogtudomány, természettudomány, matematika, filozófia, nyelv- és történettudomány) jelképezték. A Dunára néző homlokzat szobrai a régészet, a költészet, a csillagászat és az államtudomány allegorikus figurái. Az épület sarkain elhelyezett szobrok kiváló tudósokat ábrázolnak: Newtont és Lomonoszovot, Galileit és Révai Miklóst, Descartest és Leibnitset.

Az Akadémia homlokzati bronz domborműve az Akadémia alapítását örökíti meg, amikor Széchenyi István felajánlotta birtokainak egyévi jövedelmét..

MTA Kongresszusi terem

MTA Jakobinus terem

A mennyezeteket és a falképeket a kor legkiválóbb festői készítették. Dísztermének freskóit Lotz Károly készítette. A falakat antik istenek és gényusok domborművei díszítik.

Harmadik emeletén az Akadémia képcsarnokának kiállítása látogatható, amely különösen a klasszikus magyar mesterek műveiben gazdag. Az Akadémia Könyvtárát egy, a székházzal szomszédos épületben helyezték el, adott program szerint látogatható.

Ha bemegy az épületbe, szüneteltesse a készüléket, és kilépve onnét, újra kapcsolja vissza.

A Roosevelttéren több emlékmű van, amelyek közül kettőre hívjuk fel a figyelmet. Az ovális park északi részén áll **Széchenyi Istvánnak**, a „legnagyobb magyarnak” (1791-1860) az emlékműve az általa alapított Tudományos Akadémia palotájához közel.

Széchenyi István

Gresham palota

Deák Ferenc

Széchenyi volt az első, vagy az elsők között, aki felismerte, hogy Magyarország elmaradt az európai országokhoz mérten. Ipára, közlekedése, polgárisodása hiányzik, a reformkornak nagy fejlesztéseket kell végrehajtania. Számára az angol minta volt szimpatikus (gőzmozdony, gőzhajózás, bankrendszer, stb.)

A híd tengelyétől jobbra van *Deák Ferencnek* (1803-1876), a „haza bölcsének”, az első felelős magyar kormány igazságügy miniszterének szobra. Az ő érdeme volt az 1848-1849. évi forradalom és szabadságharc leverése után a Bécsi udvarral, illetve Ferenc József császárral a békekötés, a kiegyezés 1867-ben.

A Világörökség pesti parti részének további szakaszára egy kis *kitérőt* teszünk, hogy teljes legyen a kép, amit nyújtani tudunk Vendégeinknek, Ehhez át kell menni a Lánchíd alatti átjárón, és feljönni túl a Lánchídon.

Aki vállalkoznak erre a kitérőre, az átmenetel idejére kapcsolják ki a készüléket, és ha feljöttek a Dunakorzónál, kapcsoljon a (52) programpontra.

Aki erre a kis kitérésre nem vállalkozik, kapcsoljon át a (55) programpontra és haladjon tovább a Lánchídhöz.

3.5 Ismerkedés a belvárosi Dunapart déli részével

(52) A Világörökség a budai oldalon a Lánchídtól, azaz a Clark Ádám tértől a Műegyetemig tart, magába foglalva a Budai Várnegyed épületegyüttesét, a Gellérthegy a Szabadság-szoborral és a Citadellával, valamint a rekonstruált, szecessziós stílusú Gellért fürdőt.

A pesti parton a Világörökség részeként nézzük meg még a Vigadót és a Belvárosi templomot is. A Duna korzó korlátja mentén déli irányban haladva, gyönyörködünk először a Vár panorámájában.

Mondják, hogy a Duna Budapest legszebb utcája. A Dunakorzón az első látnivaló *Eötvös József* (1813-1871) szobra. Az arisztokrata családból származó író, politikus nagyhatású regénye mellett 1848-ban, majd 1867-től kultuszminiszterként töltött be a reformkor nagyjai között jelentős szerepet.

Eötvös József

Kiskirálylány a Korzón

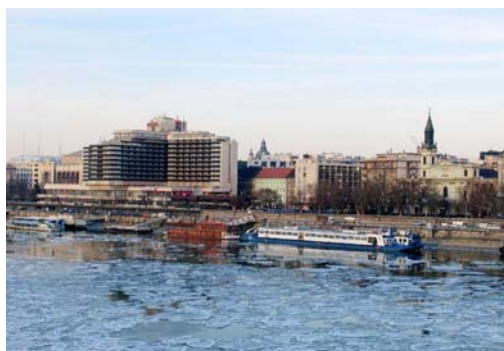
Petőfi Sándor

A hídfőnél és attól délre állnak a legkorábban európai minőségre és hírré tett szállodák. A Dunán *hajóállomások* látunk, ahonnét kiránduló és sétahajók indulnak. A szálloda előtt horgonyoz a *Kossuth Múzeumhajó*, amely 1913-ban épült. Belső terében a dunai gőzhajózás történetével ismerkedhetnek meg az érdeklődők.

Folytassuk utunkat déli irányban,. És ahol a Korzó kiszélesedik a Vigadó térre érkezünk, amelyen a XIX. sz.-ban egy színház és táncterem állt, s amelyben az első magyar népképviselői országgyűlés ülésezett 1848-1849-ben. Ezt az épületet a szabadságharc idején Henzi osztrák tábornok rommá lövette. Később itt épült meg a Vigadó

Életkép a Korzóról

Vigadó, szállodák Szerb templom

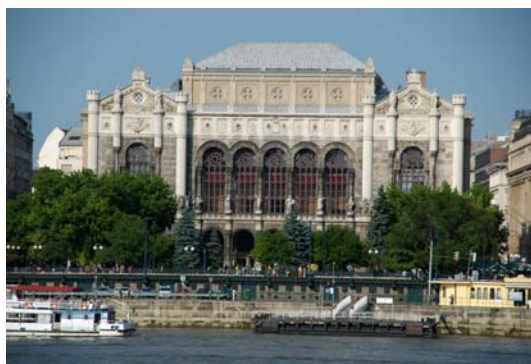
A belső belváros és a Dunapart

3.5.1 A Pesti Vigadó és a Dunapart

Budapest, V. kerület, Vigadó tér 2. Telefon: 354-3750, Fax: 354-3752

Elektronikus levelezés: iroda@msza

(53) 1859-1865 között építették a *Vigadót*, amelyben az első zenei esemény Beethoven IX. szimfóniájának előadása volt, s amely azóta is rangos rendezvények helyszíne.

Pesti Vigadó

Vigadó tér

A városképi jelentőségű épület a nemzeti építészeti formakincs legkiemelkedőbb emléke. Szobordíszai a legjobb korabeli magyar szobrászművészek alkotásai.

A továbbiakban a séta tempójának megfelelően iktasson be kisebb szüneteket a készülékén.

A szálloda előtt tovább haladva a Petőfi térre érkezünk, amelyen az 1848-as forradalom lángelkű költőjének, a magyar forradalmi költészet megalapítójának, *Petőfi Sándor*nak a szobra áll. Petőfi költészetének közérthetőségére és közkedveltségére jellemző, hogy lírai költeményeinek nagy részét a nép megzenésítette és énekelte. Hazafias költészetének egyik jelentős műve a *Szózat*, amely egyik nemzeti himnuszunk.

A magyar ortodox templom előtt elhaladva a Március 15-e térre érkezünk, ahol feltárták a régi római kor *Contra Aquincum* erődítményének alapjait. Múzeumként látogatható

A tér sarkában, az Erzsébet híd pesti pillére mellett áll a *Belvárosi templom*, amely pest legrégebbi épülete, amelyen végigkísérhetjük fővárosunk építészeti stílusainak fejlődését.

3.5.2 Belvárosi plébániatemplom

Budapest, V. kerület, Március 15. tér, Telefon: 318-3108

Nyitva tartás: H-P.: 9-19

(54) A templom a római erőd egy részének alapfalaira és annak köveiből épült a XI. sz. elején. Állítólag ide temették a Vata féle lázadásban meggyilkolt Geléért püspököt. A XII. század végére kialakított román bazilikából csak egy ívsor maradt meg. A XIV. sz.-ban épült meg a templom mai méretére Zsigmond

király (német-római császár) idején, majd Mátyás korában késő gótikus oldal-bejáratokkal egészült ki. A törökök mecsetté alakították, majd a visszafoglaláskor leégett épületet barokk stílusban állították helyre.

Belvárosi plébániatemplom

Szentháromság

Gótikus ablak

Kapudisz

Közelebből

Támpillérek

Védett épület

További úti célunk a Budai vár megtekintése, és ehhez át kell kelniünk a Dunán a túlsó partjára. Vissza kell térnünk a Lánchídig.

Ehhez kettős megoldás javasolható.

- vagy gyalogosan: vissza a Dunakorzón, esetleg a templom mögött nyíló bevásárló utcán,
- vagy az Erzsébet híd lábánál megálló 2. sz. villamossal három megállót, a Lánchíd hídfőjének északi oldaláig, az Akadémiáig. (Ehhez egy szakaszjegyre van szüksége.)

A visszajutás idejére kapcsolja ki a készüléket, és a Lánchíd pesti hídfőjénél kapcsolja be a **(55)** programpontot.

A Lánchíd pillérkapuja

A Lánchíd egyik oroszlánja

Átkelés a Lánchídon

Nyári hétvégén nincs autóforgalom

3.6 Átkelés a Dunán

(55) A fővárosi hét híd közül korát és hírnevét tekintve is első a *Lánchíd*. A Duna teljes szakaszának is második állandó hidja!

Az első pest-budai állandó híd hosszú partszakaszok között teremtetett kapcsolatot. A legközelebbi ilyen építmény akkor csak Bécsben volt található. Világcsofda volt a maga idejében, párját csak Londonban találhatták - mint ahogy a tervező is angol - Wiliam Th. Clark tervei alapján Adam Clark építette.

A híd Budára a Clark Ádám térre, tehát a 0 kilométerkő és az Alagút terére vezet. Építését Széchenyi István kezdeményezte és 1839-ben.

A Lánchíd alapkővét 1842 augusztusában helyezték el a Duna medrében, s hét esztendővel később, 1849-ben adták át a forgalomnak.

Öntöttvas díszei, nyugodt méltóságot és egyensúlyt sugárzó szerkezete a legszebb ipari műemlékeknek kijáró helyre emeli Európában. A két hídfő orosz-lánszobrai, Marschalkó János munkái, 1852-ben készültek. Szerencsésen túléltek a második világháború rombolását.

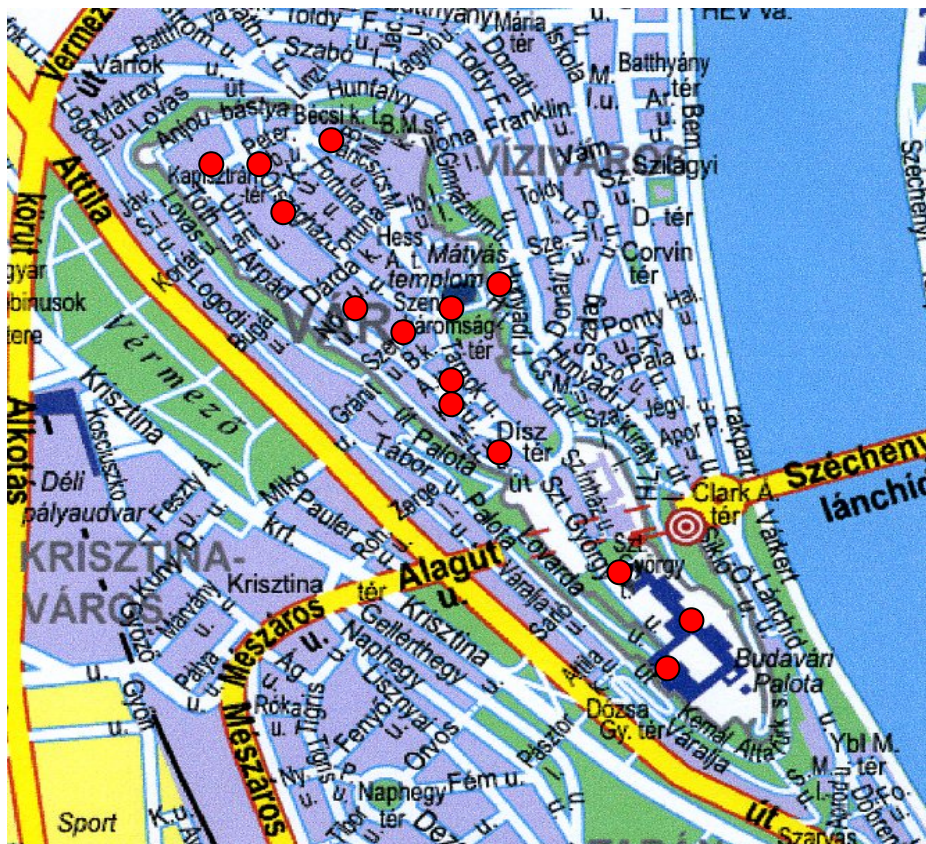
A híd jelentősége építésekör gazdasági és ország szervezési szempontból is óriási volt: a Duna magyarországi szakaszán az 1800-as évek elején még nem állt állandó híd.

Mindezek miatt a Lánchíd nemzeti jelkép: a haladásnak, a nemzeti ébredésnek, Kelet és Nyugat összekapcsolódásának jelképe, amit a pestiek nemcsak tisztelnek, de szeretnek is. Ennek a szeretetnek a megnyilvánulása az immár hagyományossá váló születésnapi ünnepség, amit először 1999-ben, a híd avatásának 150 éves évfordulóján rendeztek meg.

*Amíg átér a budai partra, kapcsolja ki a készüléket, és a Várhegyi alagút bejárata mellett, ahol a „0” kilométerkő is áll, a Várhegyi sikló állomása előtt kapcsoljon a **(56)** programpontra.*

4.0 A Budai Vár

(56) Átsétáltunk a Lánchídon, és közben-közben meg-megállva gyönyörködtünk a város panorámájában. A hídfőnél visszatekintettünk, a megtett útra.

A Budai Vár áttekintő térképe

Indulás Budára a Lánchídon

A Lánchíd budai hídfője

A Lánchíd budai hídfője

4.1 A Lánchíd budai hídfője

Megérkeztünk a Clark Ádám térre, amelynek körforgalmából jobbra, északi irányban a Vízivárosba vezet az út, balra, dél felé a Tabán és a Gellérthegy lehet az irány

4.1.1 Clark Ádám tér

Budapest, I. kerület, Clark Ádám tér -
Közterület, korlátlanul látogatható

A Vár lábánál állunk, a „0” kilométerkőnél, amely Borsos Miklós alkotása. Ez a kiindulópontja az országos főútvonalaknak.

Clark Ádám tér

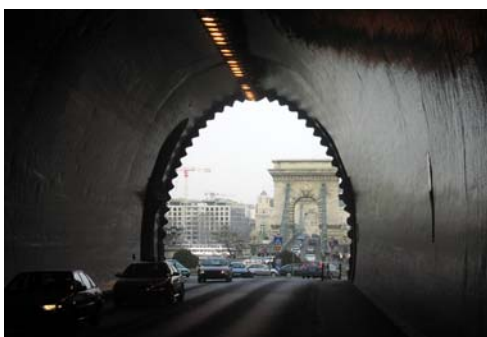

Angyalos címer 1880

Borsos M.: „0” kilométer

A *Clark Ádám teret* a Lánchíd és az Alagút építőjéről nevezték el. Négy évvel a Lánchíd építése után indult meg a Várhegy alatti alagút fúrása Clark Ádám tervei alapján. 1857-re készült el.

A Várhegyi Alagút kívülről és belülről

A hegy átfúrása hét és fél hónapig tartott. Az Alagút tojásszelvény formájú boltozattal épült. A Lánchíd felőli bejáratát a hidhoz illően klasszicista stílusban alakították ki. A Krisztinaváros felőli (túlsó oldali) torkolat már az építés korának megfelelően romantikus stílusban épült. A túlsó kijárat a második világháború idején, Budapest ostroma során teljesen elpusztult. Az újjáépítés során a kor ízlésének megfelelő stílusban állították helyre.

A Várhegyre több úton juthat fel a Vendég. Autóbusszal az alagút bejáratától jobbra, a Hunyadi János út sarkán van a *Deák térről* induló 16-os autóbussznak a megállója, amely a Dísztérig jár. A *Moszkva térről* a „Várbusz” nevű kisbusz közlekedik folyamatosan, ugyancsak a Dísztérig.

Gyalogosan a Hunyadi János út vezet a Halászbástyához, vagy, a Sikló mellett balra induló szerpentin a Királyi Palotához.

Mi ezektől eltérően a közvetlen járatú Budavári Siklót ajánljuk **(57)**, amelynek alsó állomását néhány lépéssel elérjük. Mielőtt a jegypénztárhoz lép, vessünk egy tekintetet a magasodó várfalra, amelyen Magyarország régi, úgynevezett angyalos címerét látjuk, a hozzá kapcsolt tartományok címereivel kiegészítve. Ez ma már csak a történelmi múlt.

4.1.2 Budavári sikló

Budapest, I. kerület, Clark Ádám tér - Szent György tér
Közlekedik 7,30 – 22,00 - menetrend szerint

(57) Az 1870-ben megnyitott és 1986-ban felújított Budavári Sikló ipartörténeti műemlék. A 95 m hosszú, 48 százalékos emelkedésű sínpályáján két, lépcsős szerkezetű kocsi szállítja az utasokat a várba, vagy onnét a Dunapart-ra.

A Várhegyoldal a Siklóval és az Alagúttal

A sikló a jelentős forgalmú időszakban folyamatosan, a kisforgalmú időszakban maximum 10 percenként közlekedik.

A kötélvontatású kocsik a pálya közepén lévő gyalogos hídról jól fotózhatók.

Budavári Sikló – alsó állomás

A Sikló szerelvénye

*Ha a siklót választja, kapcsolja ki a készüléket, váltsa meg jegyét, szálljon fel, és menet közben gyönyörködjön a kitáruló pesti panorámában. Fent, a végállomásnál kapcsoljon a **(58)**. programpontra.*

4.2 A Budavári palota

(58) Úgy tartották a középkori utazók, hogy Európának három városa a gyöngye, Velence a vízeken, Firenze a síkon, és Buda a hegyen". Erre a hegyi Budára tartunk. A Várnegyed 1987 óta a világörökség része. Az épületek közül számos önmagában is jelentős nevezetesség. Ezek között szerepelnek a múzeumok is, amelyek közül a legrangosabb a királyi palota, amely több országos gyűjteménynek ad otthont.

A Budavári palota látképe a pesti és a budai oldalról

A Sikló felső állomásánál szemben vagyunk a Királyi palota díszes kerítésének *kovácsoltvas kapujával*, amely a XIX-XX. századforduló idején készült. Sarokoszlopán látjuk az ősmagyarok totem állatát, a *Turult*, amelynek szobrát a millennium emlékére állították fel. A turul vadászsólyomszerű madár volt.

A palota díszkapuja

A Turul

Savoyai Jenő

A lépcsőkön lefelé a kilátó teraszra érünk, amelynek közepén áll *Savoyai Jenő*, a törökök elleni várostrom parancsnokának, a zsoldos hadak vezérének lovas szobra.

Sétáljunk ki a *várfal mellvédjéig* és nézzük meg a város keleti panorámáját. Szemben a Bazilika két tornya és kupolája magasodik. Kissé balra, a Lánchídra látunk. A Duna partján hajóállomások, a parti korzón a szállodák sora. Távolabb a pesti polgárság lakónegyedei állnak, amelyek déli végein a korábban volt üzemek mára mind a kereskedelem és szolgáltatások részeivé váltak.

Pest panorámája a Palota mellvédjéről (nappal)

Pest panorámája a Palota mellvédjéről (éjjel)

Sétáljunk ki a terasz végéhez, ahonnan a Ferenc József feleségéről elnevezett Erzsébet hidat látjuk. A parton és a Gellérthegy felé egykor a Tabán terült el, amelynek leromlott házait a XX. sz. harmincas éveiben felszámolták.

Panoráma a mellvéd D-i végétől

A hegy lábánál fakadnak azok a *hévforrások*, amelyekre már a török időkben fürdőket telepítettek. Ezek az épületek eredeti állapotukban maradtak fenn (Rudas fürdő, Rácz fürdő).

A *Gellérthegy*en, az Erzsébet híddal szemben építettek emlékművet *Szt. Gellértnek*, aki Szent István királyunk tanácsadója és püspöke volt. A püspök az első pogány lázadás és belháború áldozata lett, kocsijával letaszították a hegy ormáról a Dunába. A hegytetőre épült katonai erődítmény a *Citadella*, amelynek kazamatáiban ma már vendéglátó egységek működnek.

A Gellérthegyén magasodik a *Szabadság szobor*, a második világháborúban elnyert szabadság emlékére, amely mellől 1990-ben eltávolították a szovjet katonák szobraikat.

Napi programunk befejezéseként, később majd még kalauzolást kínálunk Vendégeinknek a gellérthegy körpanoráma megtekintéséhez is.

4.2.1 A Palota

Budapest, I. kerület, Várnegyed, Tel.:224-3700

Látogatás: a Múzeumok működési rendje szerint

Most forduljunk a palota felé, térjünk vissza a közép részen található átjáróig, és közben Ismerkedjünk meg a *palota történetével*.

A királyi székhelyet, az 1241-42-es tatárjárást követően IV. Béla helyezte Esztergomból a stratégiaiailag jól védhető és megerősíthető budai Várhegyre.

A királyi várpalota az Anjou I. (Nagy) Lajos (1342-82), Luxemburgi Zsigmond (1387-1437), és Hunyadi Mátyás (1458-90) uralkodása idején épült ki európai rangú uralkodói székhellyé, gótikus, majd reneszánsz stílusban.

A falakon belül gyorsan fejlődött a királyi település: újabb palotarészek, templomok, lakó- és kereskedőházak épültek.

A Budavári palota panorámája a Duna felől

Összetörve került elő az a félszáz gótikus szoborlelet a XIV. század Magyarországról, amelyek vélhetően Nagy Lajos palotáját díszítették. Az összetört szobrok maradványait az 1970-es években találta meg Zolnay László régész. Ezeket állandó kiállításon mutatják be Budapesti Történeti Múzeum különtermében.

Luxemburgi Zsigmond magyar király és német-római császár nevéhez fűződik a palota első nagyobb szabású átépítése.

A fellendülés Hunyadi Mátyás uralkodása alatt tetőzött, aki a reneszánsz művészetek és a tudomány messze földön híres udvarát teremtette meg. A Zsigmondféle palotát varázsolta át a maga ízlése szerint pazarló gazdagsággal. Ekkor alakult ki a Várhegy keleti lejtőjét borító várkert zöld foltja. Mátyás idejében még pompás díszkertnek láthatták. Ebből a pompából is csak annyi maradt meg, amennyit a föld jótékonyan megőrzött: romok és töredékek formájában.

A török hódítók 1541-ben csellel elfoglalták a várat, és 150 évig müezzín hívta imára Allah híveit a hajdani Nagyboldogasszony-templom tornyából. A várért vívott csaták miatt a lakóházak többsége csak részleteit őrzi a török előtti időknek. A XVI-XVII. századnak kevés emléke maradt ezen a helyen: Abdurrahman, az utolsó budai török kormányzó sírjele, a Várhegy oldalában egy török temető, és a várhegy környéki török fürdők.

A vár visszavételéért vívott ostrom idején a palota komoly károkat szenvedett. Az 1686-os végső ostrom idején a királyi palota alatt fölhalmozott lőpor robbanása elpusztította a palota és a vár nagy részét is.

Az osztrák zsoldosok által felszabadított vár az osztrák császári ház uralma alá került

Buda lassan állt talpra. Csak közel száz év múlva, Mária Terézia korában, 1770-ben fogtak hozzá a Várpalota újjáépítéséhez. Az épületek helyreállítása az akkor divatos barokk stílusban történt. Egy nagy U betű formáját rajzolták meg a szárnyak; amely zárt oldalával a Duna, nyitott oldalával nyugat felé fordul. Franz Anton Hillebrandt építész a fel nem használt régi maradványok elbontásával fosztotta meg korunkat a középkori emlékektől.

Az utolsó nagy építési periódus nagyjából száz évvel ezelőtt kezdődött. Ekkor zárult be a déli udvar, illetve született meg a támfalra telepített nyugati szárny, valamint a díszkapu is.

A XIX. századi újbóli bővítések Ybl Miklós, majd Hauszmann Alajos tervei alapján történtek. Hauszmann Alajos (1895) a Dunára néző szárnyat kétszeresére, 304 méteresre hosszabbította, s a homlokzat középrészének hangsúlyozását kupolával oldotta meg.

Mai szintje alatt feltárták a XIII-XV. században épült középkori és reneszánsz paloták maradványait. A palota díszítésén a kor leghíresebb képzőművészei dolgoztak, de műveiket magával sodorta a második világháború. Néhány hónap alatt váltak rommá sok évszázad műalkotásai.

A rekonstrukció során a régi arcvonásokkal épült új épületek új szerepkört kaptak: otthont adnak a tudománynak és a művészeteknek.

Most választást javasunk Önnek. Ha folytatja az ismerkedést a Palotával, akkor folytassa a palota körüli sétát.

*Ha ezeket az épületeket vagy intézményeket belülről nem kívánja megtekinteni, térjen vissza a korábban megismert Budavári Siklóig és **léptesse előre** az ismertetőt három ponttal a **(62).** programra.*

A Palotaszárnyban elhelyezett Magyar Nemzeti Galéria fő- és udvari homlokzata

Az **átjárón** áthaladva a Várudvarba érkezünk. A nyugat felé nyitott teret károm oldalról a Magyar nemzeti Galéria határolja.

Az udvar közepén áll a csikót megfékező csikós szobra, ifj. Vastagh Györgytől.

Balkéz felől a Palotához épített Stróbl Zsigmond alkotta *Mátyás kutat* látjuk, amely a vadászaton megpihenő, a nép által „igazságosnak” nevezett királyt ábrázolja.

Magyar Nemzeti Galéria udvara

Ifj. Vastagh György:
CsikósStróbl Alajos: Má-
tyás kút

Déli irányban nyílik a belső udvarba vezető, diadalívre emlékeztető hármasháromszögű újabb átjáró, az Oroszlános kapu.

Kapunív

Átjáró a belső udvarra

Történelmi Múzeum

Balról, a Palota középső, kettős szárnyát, beleértve a kupola terét is, a magyar képzőművészet múzeuma, a Nemzeti Galéria foglalja el, lásd **(59)**. program
A belső udvar körülépített téren szemben találjuk a Budapest Történelmi Múzeumot lásd **(60)**. program.

Jobbra, a nyugati oldalon áll az ország nemzeti könyvtára, az Országos Széchényi Könyvtár, lásd **(61)**. program.

4.2.2 Magyar Nemzeti Galéria

Budapest, I. kerület, Szent György tér 2., Palota B, C, D épület

Tel: 06/20/439-7308 Nyitva tartás: K-V.: 10-18

(59) A Nemzeti Galéria 1957-ben nyílt meg az egykori Kúria épületében a Kossuth téren. 1975-ben a Budavári Palotába költözött.

A középkor alkotásaival ismerteti meg a múzeum több állandó kiállítása. A középkori és reneszánsz *kőtár* a román kori és gótikus építészet és szobrászat emlékeit, köztük Mátyás király budai palotájának vörösmárvány reneszánsz faragványait mutatja be.

Külön egységben állítják ki a *gótikus faszobrokat* és a XV. századi festett és plasztikus *szárnyasoltárokat*, amelyek Mária és Jézus életének, a szentek legendáinak eseményeit ábrázoltják, -közülük a XV-XVI. századi felvidéki oromzatos szárnyasoltárok az egykori trónteremben kaptak helyet. Reneszánsz és barokk művészetet reprezentáló XVI-XVII. századi festmények, köztük Maulbertschképei az egykori díszhálóterem helyén láthatók.

A XIX. századi festészet, szobrászat és éremművészet gazdag gyűjteményét jól jellemzik a nevek: a nemzeti művészet képviselői közül Markó Károly, Ligeti Antal, Lotz Károly, a romantikus életkép- és arcképfestők képviselőiben többek között Barabás Miklós, Borsos József, a szobrászat megjelenítője Ferenczy István, Izsó Miklós, Fadrusz János. A század közepétől bontakozó történelmi festészet, majd a realizmus és a plein air legnagyobb festőinek képei is jelen vannak: Munkácsy Mihály, Paál László, Szinyei Merse Pál műveit láthatjuk.

A XX. századi festészet, szobrászat és éremművészet anyagát 1896-tól, a millennium évétől állították össze. Így a nagybányai festők (Hollósy, Ferenczy, Thorma, Réti) jelentkezésétől Mednyánszky László, a szolnoki művésztelep, a magyar posztimpresszionizmus, a szecesszió, a gödöllői iskola, a magyar avantgárd, a Nyolcak, a konstruktivizmus és szürrealizmus alkotásain át követhetjük a század művészeti útját.

A Nemzeti Galéria kupolacsarnokának teréből közelíthető meg a helyreállított *Nádorkripta*. A Habsburgok magyarországi helytartói - a Habsburg főhercegek - és családtagjaik, azok leszármazottjai nyugszanak itt, a Mária Terézia korában kialakított, rekonstruált palotarészben, a XIX. század elején kialakított kriptában: gazdag szobordíszű, nemes anyagokból faragott, bronzból öntött szarkofágokban.

Tárlatvezetéshez előzetes bejelentkezés szükséges.

A Nemzeti Galéria *könyvtára* is nyilvános, szabadon látogatható.

Ha megtekinti valamelyik kiállítást, kapcsolja ki a készüléket. Ha végzett, menjen át az udvaron annak déli végén lévő szárnyig, és ott kapcsoljon a (60) programra.

4.2.3 Budapesti Történeti Múzeum, Vármúzeum

Budapest, I. kerület, Szent György tér 2. Budavári Palota E épület

Tel: 375-7533, Nyitva tartás: változó, általában 10-16 óra között

(60) A Várudvart déli irányból az „E épület” zárja le, amelyben a Budapesti Történeti Múzeum gyűjteménye található. Mozgáskorlátozottak is tudják látogatni a múzeumot, ahol bolt is működik.

Budapest közgyűlése 1887-ben hozott határozatot a főváros történetére vonatkozó régészeti és egyéb tárgyi emlékek gyűjtéséről.

A munkával Toldy László főlevéltárnokot bízták meg, aki 1899-ben *Fővárosi Múzeum* néven bemutatkozó kiállítást rendezett. Az első állandó várostörténeti kiállítás 1907-ben nyílt meg.

1967-től Budapesti Történeti Múzeum néven működik a jelenlegi helyén, a Budavári Palota E épületében.

Az Oroszlános kapu

**Az Országos Széchényi Könyvtár
épülete Ny-ról**

Béke - Senyei Károly szobrai a bejárat két oldalán - Háború

Pincszintjén a Nagy Lajos- és Zsigmond-korabeli palotarészek - például a nagy lovagterem - épültrekonstrukciói alkotják a kiállítótereket. A helyreállított középkori várkapolna is része a bemutatónak. Ez az építmény még a korábbi, Anjou-palotához tartozott.

A múzeum gazdag gyűjteménye közel 470 ezer régészeti, 68 ezer történeti, 28 ezer képzőművészeti, 7405 ipar- és technikatörténeti, 1105 néprajzi, 16 317 numizmatikai, 520 iparművészeti és több mint 4 ezer egyéb műtárgyból áll.

Legjelentősebb tárgyai a középkori kályhacsempék, gótikus szobrok, üveg emlékek, sírkövek és fegyverek.

A gazdag reneszánsz kőtár márványtöredékei meggyőzően mutatják a Mátyás-kori palota pompáját.

A Múzeum időszaki kiállításokat is rendez, könyvtára is nyilvános.

Egy kis *programbővítésre* is van lehetősége:

A Történeti Vármúzeum D-i látképe

Gesztenyész kút a Várkertben

A Budapesti Történeti Múzeum előcsarnokából délre ajtó nyílik: meredek lépcsőn aláereszkedve 5-600 évet utazhatunk visszafelé az időben. A kiásott belső palotaudvarokon járunk. Ez egyike azoknak a zárt belső tereknek, amelyek - a palota és a várfal között húzódó mély szorosként - ugyanúgy a védelmet szolgálták, mint a bástyák, meg a kaputornyok. Bal kéz felől komor kövekből rakott vén fal: XIV. századi nagy pince fekszik a hangulatos udvar mentén; a legelső várépítményhez tartozott. Egy átjárón át a déli zárt udvarhoz érünk. Belső tere Mátyás emlékeit őrzi. Balra, a Lihegő kapu tornyához kanyarodó kőcsipkés folyosó vezet felfelé. A törökök nevezték el így, valószínűleg azért, mert meredeknek találták a kaptatót. A Lihegő kapu a déli nagy rondella - körbástya - bejárata. Ez utóbbit Mátyás építtette. Előteréből lépcsőzünk lejjebb a délnyugati várvég felé, amelyet felkiáltójelként jelöl meg a XIV. század elején épült karcsú buzogánytorony. Alatta a Vár déli bejárata a Ferdinánd-kapu.

*Ha még jár a bástyák között, kapcsolja ki a készüléket. Amikor feljött az Udvar szintjére, menjen át a nyugati szárnyban lévő nemzeti könyvtárhoz, és ott kapcsolja a soron következő **(61).** programpontot.*

4.2.4 Országos Széchényi Könyvtár

Budapest, I. kerület, Szent György tér 2. Budavári Palota F épület –

Tel: 375-7533 Nyitva tartás: K-P 9-21, Szo: 10-20

(61) A palotaudvarban tovább haladva, jobb oldalon, az Országos Széchényi Könyvtár fogadja a látogatót és az olvasókat. Ebbe a palotaszárnyba telepítet-

ték a magyar nemzeti könyv- és nyomtatványgyűjteményt a Nemzeti Múzeumból. A nemzeti könyvtárban minden Magyarországon eddig kiadott könyv megtalálható.

Állandó kiállítása *„A nemzet könyvtára - A szolgálat műhelye”* címmel ad válogatást gyűjteményéből, mutatja be szerteágazó tevékenységét. Időszaki kiállításokon bemutatják a könyvtár könyvészeti ritkaságait.

Visszatekintés a várudvarra

A Várpalota hollós kapuja

Amíg tájékozódik, kapcsoljon „szünet”-re, kapcsolja ki a készüléket, térjen vissza a Sikló felső állomásához, és kapcsoljon az **(62).** programpontra.

4.3 A Szent György tértől a Szentháromság térig

(62) A Várpalota megismerése után északi irányba haladva járjuk be a várkerületet, amelyben számos közintézmény székháza és műemlék lakó-épület található.

4.3.1 Sándor palota, a köztársasági elnök rezidenciája

Budapest, I. kerület, Szent György tér
Nem látogatható

Szent György tér

Sándor palota

A Sándor-palota 1806-ban épült Pollack Mihály tervei alapján. Jellemzően klasszicista épület. A II. világháború után sokáig romokban hevert. Felújítása után 2002-től a Köztársasági Elnöki Hivatal székhelye. Díszit a főhomlokzat középrészének első emeletén látható tekintélyes méretű domborművek adják - Anton Kirchmayer bajor szobrász munkái.

A palota nevét a Sándor grófi családról kapta. Utolsó gazdája, akivel a család neve sirba szállt, a legendás Sándor Móric, az Ördöglovas volt.

Az 1867-es kiegyezéskor Andrássy Gyula miniszterelnök szemelte ki az épületet kormányrezidenciának. Az 1944-45. évi ostrom idején rommá lőtt épületet 1983-ban külsőleg helyreállították.

Az Országgyűlés 2002. november 5-én alkotott törvényt arról, hogy a Sándor-palota a köztársasági elnök és hivatala elhelyezésére szolgáljon.

A Szent György téren elhaladva a rezidencia épülete előtt, a tér felső sarkában nyílik a Színház utca, amelyben szépen helyreállított környezetben haladunk a Dunai Kapu felé. Az utca a az első épületben működő színháztól kapta a nevét. A színház a Magyar Táncszínház, amely a Magyar Nemzeti Színház szervezetéhez tartozik.

Szomszédjában áll a Kármelita udvar nevű szolgáltatóház, amely régebben kolostori épület volt.

*Ha az itt lévő kávéháznál kissé pihenni kíván, vagy egy kávét inni, kapcsolja ki a készülék üzemét, és az utca végéhez érve indítsa a **(63)** programot.*

Várszínház

Karmelita udvar

Az egykori
Hadügyminisztérium.

A teret a déli végén a volt Honvédelmi Minisztérium, ma még rekonstruálatlan épülete zárja le, túlsó oldalán nyílik a Szt. György utca, amely a Színház utcával párhuzamosan köti össze a Dísz teret a Szent György térről.

4.3.2 A Dísz tér látnivalói

Budapest, I. kerület, Dísz tér

Közterület

(63) Az utca a *Dísz térre* vezet azon a ponton, ahol a korábbi Dunai kapu állt, s ahol a Clark Ádám térről induló szerpentin érkezik fel a várba.

A tér a történelmi idők óta fogva az itt zajló díszes őrsváltásokról, katonai parádékról kapta a nevét a XVIII. században.

Itt, a királyi palotanegyed és a polgárváros határán alakult ki a középkori város *főtere*, központi vásártere, és ahogyan az akkoriban magától értetődő volt, a kivégzőhelye is.

Itt fejeztette le Hunyadi Lászlót - a későbbi Mátyás király testvérét - 1457-ben V. László király.

Huszár

Dísz tér a Színház utca-Dunai kapu felől

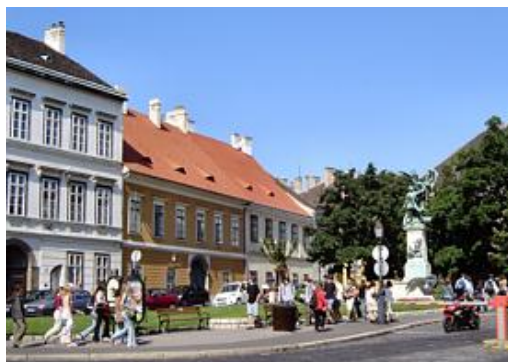

Honvéd

A Szent György tértől a Szentháromság térig

A Szent György utca sarkán találjuk a 18. századi egyenruhában ábrázolt *magyar huszár* szobrát, Kisfaludi Stróbl Zsigmond művét, amelyet 1932-ben avattak fel.

A szobor mögötti körbástya vidéke és a kapu volt az a pont, ahol 1848. május 21-én az ostromló magyar honvédek betörték a várba, és visszafoglalták a császári helyőrségtől.

A Várbusz végállomás a Disz téren

Della Motte palota a Disz téren

A Disz téren áll a *Honvéd szobra*, amely egy törött ágyún álló sebesültet ábrázol, aki kardját leengedve, bal kezében egy Szűz Mária képes zászlóra támaszkodik. A zászlószalag felirata: „Szabadság vagy halál”. A főalak mögött lebeg a Dicsőség Allegóriája, babérkoszorút tart a honvéd feje fölé.

Az Úri utca és a Tárnok utca torkolata

Arany Sas patika

Kovács M.

A tér északi szélén két utca vezet tovább. A baloldali az Úri utca, egyesek szerint a vár legszebb utcája, ahová még visszatérünk. Jobboldalon pedig a *Tárnok utca*, ahol több étterem, cukrászda, vendéglő, söröző várja vendégeit.

Kapcsolja ki a készüléket, és a Tárnok utca – Annaköz sarkánál kapcsoljon a (64) programra.

4.3.3 Az Arany Sas Patikamúzeum

Budapest, I. kerület, Tárnok u. 18. Tel.: 375-9772

Nyitvatartás: évszakonként változó, általában 10 és 15,30 között

(64) Az 1745-től működött Arany Sas a Várnegyed egyik legrégebbi patikája. Az eredeti berendezés mellett a patika történetét is bemutatják a klasszicista részleteket tartalmazó barokk épületben. A tárlatvezetéshez előzetes bejelentkezés szükséges.

Az emeletes barokk sarokház középkori maradványokat tartalmaz, homlokzata kora klasszicista stílusban készült. Homlokzati fülkéjében Kovács Margit keramikus kis (Cserép)Madonna szobra áll.

Ha bemegy a múzeumba, kapcsoljon *szünetre*, és a kijövétele után folytassa. Továbbhaladva a *Tárnok utcán*, számos ajándékboltot, élelmiszerüzletet találhatunk. Amíg áttekinti ezek kínálatát, kapcsolja a ki a készüléket, és a Szentháromság térre érve kapcsoljon a **(65)**. programra.

Tárnok cukrászda. és az Aranyhordó étterem

Régi városháza és a városvédő Pallas Athéné szobra

Pátzay Pál: Vízjáték (Tárnok utca)

A Szent György tértől a Szentháromság térig

4.4 A Szentháromság tér és a Hess András tér

(65) A vár súlypontjában lévő, legtöbb látnivalót kínáló *Szentháromság térre* érkezünk. Itt áll a Mátyás templom előtt a Szentháromság szobor, a templom mögött pedig a Halászbástya, északabbra pedig a romos Dominikánus rendház.

A Hess András térről számos középkorban épült műemlék házat láthatunk.

4.4.1 A Szentháromság szobor és a Mátyás (Nagyboldogasszony) templom

Budapest, I. kerület, Szentháromság tér 2.

A templom nyitva: H-P 9-17, Szo 9-12, V 13-17. Tel.: 355-5657

Szentháromság

Mátyás templom

Légifelvétel

A templom előtti térnek is nevet adó *Szentháromság szobor* a barokk kor jeles alkotása. A közel 15 méter magas hatszögű obeliszk, mészkőből készült, szobrokkal gazdagon díszített. A kompozíció szobrainak magassága 1,8 és 2,8 méter, tetején a Szentháromságot ábrázoló szoborcsoporthat látható, törzsét lebegő angyalok és felhők díszítik.

A három irányban kiugró talapzat oldalain, barokk keretű domborműveken a következő jelenetek láthatóak: Dávid király könyörgése a pestis megszűnéséért, a pestisjárvány, háttérben a budai várral, és a Szentháromság-émlék építése. A talapzat párkányán, mindhárom oldalon két-két szoboralak áll: Szent Kristóf, Szent József, Szent Rókus, Szent Sebestyén, Nepomuki Szent János és Szent Ágoston. A talapzat alsó része felett egy második, kisebb lábazat emelkedik, három oldalán Szűz Mária, Keresztelő Szent János és Xavéri Szent Ferenc szobraival. A Szentháromság-szobor Ungleich Fülöp és Hörger Antal alkotása. Az emléket 1713-ban állították, a budai polgárság megbízásából, azzal a céllal, hogy emlékeztessen és védjen a pestisjárványtól.

A Mátyás templommal kapcsolatos információkért kapcsoljon a (66) programpontra.

(66) A Nagyboldogasszony tiszteletére szentelt, de *Mátyás-templom*nak nevezett épület a koronázások, királyi esküvők színhelye volt.

Építése a XIII. században, IV. Béla király idején kezdődött kora gótikus stílusban. A XV. században I. (Nagy) Lajos építtette a déli, úgynevezett Mária-kaput, A látogatók ma itt léphetnek be a templomba. Mindkét esküvőjét itt tartó *Mátyás király* is bővítette a templomot Ő építtette 1470-ben a hollós címerével díszített, hatvan méter magas déli tornyot. Innen származik a gyakrabban használatos Mátyás-templom elnevezés.

A Déli kapu díszítése

Majolika tetőzet és kapudísz

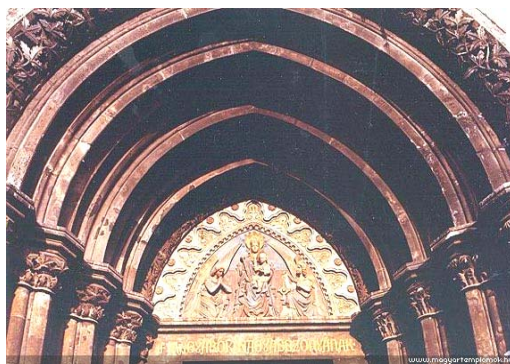
A török uralom alatt mecsetté alakították, majd a vár visszafoglalása után barokk stílusban átépítették. Mai neogótikus alakja a XIX-XX. század fordulóján készült el. 1895-1903-ban Schulek Frigyes tervei alapján újjátették fel. Ekkor készültek a ma látható freskók és belső díszítések a kor legnevesebb művészei, Lotz Károly, Székely Bertalan, Zichy Mihály közreműködésével.

Déli homlokzat a Szent István szobortól

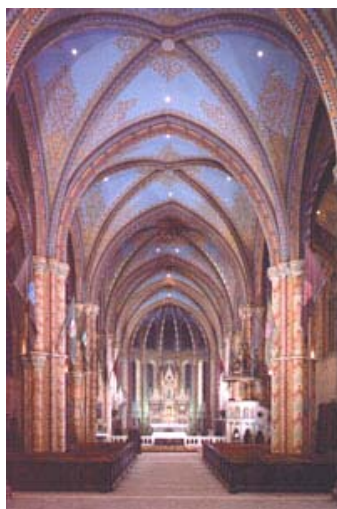
Északi homlokzat a Hilton utcából

Kapuboltozat

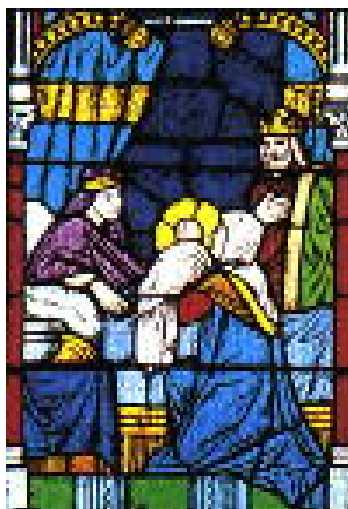
Szárnyas mellékoltár

Főhajó

Ablakok

Újszülött

A Szentháromság kápolnában nyugszik díszes szarkofágjában *III. Béla* magyar király (1173- 1196) és felesége, Antiochiai Anna. Földi maradványaikat 1898-ban hozták ide, a Székesfehérvár romkertjében feltalált sírboltjaikból.

III. Béla és Antiochiai Anna szarkofágja

Királyi oratórium

A templom *kincstára és az altemploma* külön múzeumként látogatható. A Mátyás-templom gazdag gyűjteményéből a kőtár az altemplomban, az ereklyetár és az ereklyetartók a Szent István- (Gara-) kápolnában, a koronázási emlékek a királyi oratóriumban kaptak helyet.

A liturgikus eszközök között különleges értéket képvisel az úgynevezett Mátyás-kehely, amely a templom középkori kegytárgyai közül való. XVII. századi munka a Fekete Madonna - az ébenfából faragott szobor a híres loretoi kegy-szobor hű másolata.

Megtekinthető még a lovagterem (a Máltai Lovagrend kápolnája) és az ötvös remekműveket, egyházi textiliákat bemutató kincstár a III. Béla-termekben.

Rendszeresen tartanak időszaki kiállításokat és hangversenyeket is.

Amíg a templomot és gyűjteményeit szemléli, kapcsolja ki a készüléket, majd folytassa a (67) programpontnál.

4.4.2 Szent István király szobra és a Halászbástya

Budapest, I. kerület Szentháromság tér.

Közterület, márc-1-től okt. 31-ig a Halászbástyán belépődíjat kell fizetni

(67) A templom mellett jutunk ki a vár keleti szélén álló szimbolikus erődítményhez, amely március 15-október 15. között reggel 9-től este 11 óráig belépő ellenében, más időpontban szabadon látogatható.

Szent István király lovasszobra

Halászbástya a Hunyadi János út felől

Az államalapító *Szent István király* szobrát 1906-ban avatták fel a Budai várban. A lovas szobor Stróbl Alajos alkotása. A talapzat 5 és fél méter magas, a Halászbástya építész, Schulek Frigyes tervezte. A talapzatot ovális alaprajzú, áttört mellvédkorlát veszi körül, rajta Isten báránya és a négy evangélista fejdomborműve látható. A kompozíció főalakja, a lován ülő Szent István király a Szent Koronát viseli. Az alépitmény domborművein István uralkodásának kiemelkedő mozzanatai, a koronázás, a törvényhozás és a templomépítés lát-ható. A templomépítést ábrázoló domborművön az építész, Schulek Frigyes is megörökítette a szobor alkotója.

A tájékozódás idejére kapcsolja ki a készüléket, majd léptessen a (68). programpontra.

(68) A *Halászbástya* egy régi erődítmény helyén, XVIII. századi várfalakra épült fel 1895-1902 között, de sosem szolgált védelmi célokat.

Kilátás a Halászbástya felső szintjéről

A neoromán építmény, amelyet Schulek Frigyes tervezett, a budapesti városképpen meghatározó jelentőségű. Hét tornya a hét honfoglaló vezért szimbolizálja. Az egykori, eredeti Halászbástya a nevét a középkori szokás szerint a védelmére kirendelt budai céhről kapta.

Halászbástya a Vízivárosból

Feljárat a toronyhoz

A földszinti kilátó

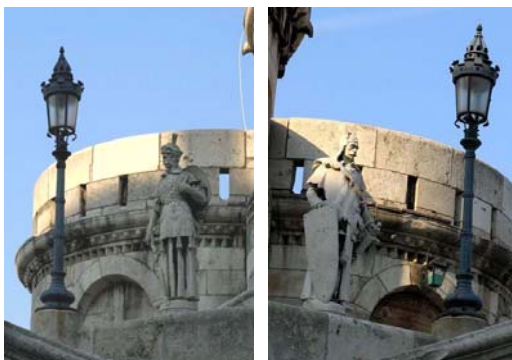
A Szent György tértől a Szentháromság térig

A Halász bástyáról csodálatos panoráma tárul fel: szemben a Parlament dunai homlokzata, a pesti dunapart, balra a Margit sziget, amelyet a tatárjárás után apácaként Istennek áldozott királylányról, Szent Margitról neveztek el.

A Halászbástya meglátogatása idejére, illetve a panoráma megszemlélésekor szüneteltesse a készüléket.

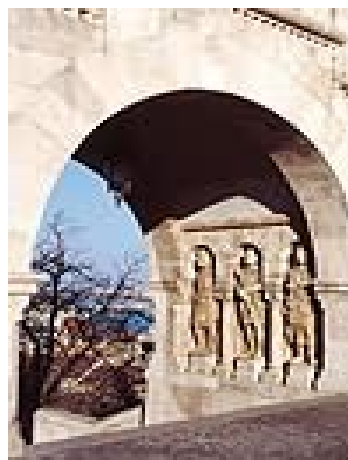
Galéria a földszinten

Álmos és Előd

Lépcsőkarok

Diszlépcső

A bástyáról kétkaréjos *diszlépcső* vezet a vároldalba. Érdekes a Halászbástya remek épületét a lábától feltekintve is megnézni. A parkos részen két szobrot ajánlunk a figyelmébe:

A bástya lábánál, a diszlépcső mellett áll a Ferenc József által ajándékozott *Hunyadi János*-szobor és a közelben a Kolozsvári Fivérek készítette első középkori magyar öntvénszobor másolata, *Szent György*, a sárkányölő. A szobor eredetije a prágai Hradzsínban található.

Sárkányölő Szt. György

Tóth István: Hunyadi János

Antal K.: Juliánusz barát

*Amíg a lépcsőt járja, kapcsolja ki a készüléket, és a térre visszatérve, kapcsoljon az **(69)** programpontra.*

(69). A Halászbástya udvarának északi végénél lépcső vezet a vaskapus templomromhoz, amelynek végénél áll *Juliánusz barát és Gellért testvér*, az ázsiai őshazát már a középkorban kereső szerzetesek szobra, amely Antal Károly munkája. A haraszi mészki talapzaton az egyik bronzalak áll, és keletre mutat, a másik férfi mellette térdel, és tekintetével követi a mutatott irányt.

Hat kis tábla németül, angolul, franciául, oroszul, lengyelül és magyarul ismerteti a szobor történelmi hátterét: "Juliánus domonkos barát 1235-ben negyedmagával az őshazában maradt magyarok felkutatására indult. Sok viszontagság után két társa visszatért, a harmadik, Gerhardus, a cél elérése előtt halt meg. Julianus egyedül jutott el a Volga folyó mellé, Baskiria tájára, ahol megtalálta a keleti magyarokat. Második útján, 1237-ben már nem jutott el a keleti magyarokhoz, mert a mongolok elsöpörték őket. Ő a legelső európai utazó, aki komoly híreket hozott a mongolokról."

Az 1937-ben felállított szobor eredetileg a Halászbástya északnyugati tornya mellett állt, de 1976-ban, a Hilton építésekor az egykori domonkos-rendi templom apszisánál, tehát a szálló területén helyezték el.

*Ha felkeresi a szobrot, kapcsolja ki a készüléket majd a séta folytatásához kapcsoljon a **(70)** programpontra*

4.5 A Hess András tértől a Bécsi kapu térig

(70) A Mátyás templom és a Hilton Szálloda közötti keskeny utcán térünk vissza, és a *Hess András térre* jutunk, ahol a szemben lévő palota földszintjén egy borkóstoló pincét találunk.

4.5.1 Magyar Borok Háza.

Budapest, I. kerület, Szentháromság tér Fortuna u. sarok, Telefon: 212-1031

Nyitvatartás: H-V 12-20.

A patinás pincében, ahol Magyarország minden borvidéke külön kiállítóhelyen mutatkozik be a látogatóknak, közel 700 különböző magyar bor és pezsgő várja a borkedvelőket.

Magyar Borok Háza: Bemutatóterem

Magyar Borok Háza: Országos választék

A magyar borászatról átfogó képet nyújtó borkiállítás nemcsak a legteljesebb hazai választékot kínálja, hanem bemutatja Magyarország borvidégeit, a jellegzetességeket ismertető tablók segítségével, amelyek magyar, angol, német, francia nyelven nyújtanak érdekes információkat.

A pincében kóstolásra és vásárlásra kínálják a borokat az ország legnagyobb borválasztékából. Rendeznek képzőművészeti kiállításokat is.

Ha betér egy pohár borra, szüneteltesse a készülék működését, és a térre visszaérve kapcsolja be újra.

4.5.2 A polgárnegyed keleti része.

A *Hess András tér* az első magyar nyomtatvány készítőjének, Hess András budai nyomdásznak a nevét viseli, akinek közeli műhelyéből a Budai Krónika 1473-ban került ki.

A tér Duna felőli oldalán találjuk a XIII. sz.-ban épült domonkos rendház alapfalait magába foglaló *Budapest Hilton Szállót*, amelynek udvarán az előbb megismert egykori gótikus stílusú templomban nyaranta szabadtéri színpad működik koncertekkel, opera előadásokkal.

Damkó József: XI. Ince

Budapest Hilton Hotel

Panoráma a Dunáról

A szálloda épületébe foglalt domonkos torony Hess András tér felőli homlokzatán lévő dombormű *Mátyás királyt* ábrázolja. A dombormű másolat, amelynek az eredetije Németországban, Bautzenben található. A 9 méter magas, gótikus fülkében trónol *Mátyás király*, akit teljes páncélzatban látunk, lábait oroszlánon nyugtatja. Két lebegő angyal koronát tart a feje fölé. A főalakot címerek veszik körül: a csúcsmezőben a magyar és a cseh címer, bal oldalon Hunyad, Bosznia, és Stájerország, jobb oldalon Ausztria, Szilézia, Klagenfurt, Lausitz címerei láthatók.

A térre néz a *Vörös Sün-ház*, amelynek kapuja és cégere 1820 körüli. A tér közepén áll ***XI. Ince pápa*** szobra püspöki ornátusban. Ő hozta létre 1684-ben a törökök elleni szövetséget és a harc költségeit jelentős összeggel támogatta.

Itt most *alternatívát* kínálunk Önnek.

Ha ideje engedi, és kedve van hozzá, érdemes bejárni a vári lakónegyed északi részét, ahol meglátogathatunk néhány közintézményt (Bécsi kapu, Országos Levéltár, Mária Magdolna Torony, Hadtörténeti Múzeum, Régi Országház), majd végigsétálunk az Úri utcán, megszakítva azt a Szentháromság utca sarkán. Tovább haladva lehetőség van a Várbarlang rendszer és Labirintus bejá-

rására, és visszamegyünk a Dísztérrig, ahol a vári túrát befejezzük. Ha Ön ezt a lehetőséget választja, folytassa a sétát az **(71).** pontnál.

Ha rövidíteni óhajt a programon, akkor a Szentháromság téren, illetve Szentháromság utcán átmegyünk az *Úri utcára*, és déli irányban haladva megnézzük a vár legszebb utcáját. Az Úri utca 9-nél tájékozódunk a *Várbarlang* és Labirintus bejárési feltételeiről, majd visszatérünk a Dísztérrre.

*Ha Ön ezt az alternatívát választja, akkor kapcsoljon az **(77)** pontra.*

(71) A vári polgárnegyed északi részének bejárása során szépen helyreállított házakat és nívósan rekonstruált középületeket láthatunk.

A Hess András tértől a Bécsi kapu térig két – szinte párhuzamos - utca vezet: A *Fortuna utca*, amely a Fortuna házakról kapta a nevét, és a *Táncsics Mihály utca*, amelyet a reformkor jelentős politikai személyiségéről neveztek el annak emlékére, hogy ebben az utcában raboskodott. A ház homlokzatán ezt emléktábla jelzi. Az 1848-as márciusi forradalom idején megnyílt a börtöne, és a „márciusi ifjak” kifogták a hintóból a lovat, és úgy vitték át Pestre.

Erdődy palota

Táncsics Mihály utca 9.

Táncsics emlékmű

Országház utca

Fortuna utca

A Hess András tértől a Bécsi kapu térig

A Hess András térbe torkollik a Fortuna utca is, amelynek a sarkán 3 középkori ház összeépítésével jött létre a *Fortuna ház*. A kapucsarnokokban gótikus ülőfülkék vannak, amelyeken várták a hajdankori kísérők uraikat a látogatók során. Az épületben vendéglátó komplexum működik étteremmel, sörözővel, kávézóval és az emeletén önkiszolgáló étteremmel.

A klasszikus környezetben érdemes néhány percre megpihenni. Erre az időre szüneteltesse a készüléket.

Vörös sün

Fortuna Ház

Fortuna Udvar

Fortuna udvar

Söröző - étterem

Ha Fortuna közön nyugati irányba átmegyünk, ismét egy, az előbbiekkal párhuzamos utcába, az *Országház utcába jutunk*, amelyben egy ideig működött a Régi Országháza. Erről a későbbi séta során teszünk említést.

A Bécsi kapuhoz a Fortuna utcát javasoljuk, mert ez a legrövidebb út, egyenesen vezet ki a Bécsi kapu térig.

Ha szükséges, kapcsolja ki a készüléket, és a Bécsi kapu térre érkezve kapcsoljon a (72) programpontra..

4.5.3 A Bécsi Kapu

Budapest, I. kerület, Bécsi kapu tér
Közterület

A Bécsi Kapu kívülről, háttérben az evangélikus templom

Ohmann J.: a Vár visszafoglalása 250. évfordulójának emlékműve

(72) A térségre érkezve, szemben találjuk Bécsi kaput, a Vár északi kapuját. Innét vezetett az országút északra Esztergom irányába, majd nyugatra Bécs felé.

Magát a Bécsi kaput 1936-ban állították helyre, a török kiűzésének 250. évfordulója alkalmából.

A Bécsi kapuval szemben egy barokk evangélikus templom áll. Ezt, és mellette a tér házait is érdemes szemügyre venni.

A tér északi oldalán áll az *Országos Levéltár* színes majolika cseréptetős palotája, amely 1913-1920 között neoromán stílusban épült. Mellette – stílusteréként – a modern kor építésze ékelte be a levéltár üvegfalú raktárát.

A Bécsi kapu belülről, a Táncsics M. utca felől nézve

Kazinczy emlékkút a Bécsi kapu téren

Bécsi Kapu tér: Lakónegyed és az Országos Levéltár

Budapest I. kerületi Városhaza

Az Országos Levéltár a Magdolna toronytól

Balra, az Országház utca sarkán a *Mária Magdolna templom* romjait találjuk. A templomot a 13. század közepén kezdték építeni. A középkorban a magyarajkú lakosság temploma volt.

A 150 éves török megszállás idején eleinte a katolikusok a szentélyt, a protestánsok a templom hajóját használhatták. Később ezt is Dzsámivá alakították. A templom a törökök kiűzése után visszanyerte eredeti rendeltetését. A II.

világháborúban súlyosan megrongálódott, ezért lebontották, de a tornyát sikerült megmenteni. A toronyóra kis harangjátéka jelzi az idő múlását.

A Fortuna utca vége

Az Országház utca vége

Mária Magdolna Torony

4.6 A Kapisztrán tértől (vissza) a Dísz térig

A tér jobb oldali végében a *Hadtörténeti Múzeumot* látjuk. Aki érdeklődik a haditechnika és hadi emlékek iránt, tekintse meg a Múzeumot és kapcsoljon az **(73)**. programpontra.

*Aki békésebb dolgok iránt vonzódik, és kihagyja a Múzeum meglátogatását, az léptesse előre utikalauzát a **(74)** programpontra.*

4.6.1 Hadtörténeti Múzeum

Budapest, I. kerület, Tóth Árpád sétány 40. Tel.325-1600

Nyitva tartás: Ápr. 1-szept. 30.: K-V 10-18; okt. 1-márc. 31.: K-V 10-16

(73) A teret lezáró épület a valamikori Nándor-laktanya, amelynek épületében kapott otthont a *Hadtörténeti Intézet és Múzeum*. A múzeumi fegyvertár mellett jelentős az egyenruhatár, a zászló- és a numizmatikai gyűjtemény is.

A kétemeletes klasszicista tömb 1847-re készült el. Már az 1700-as években felépültek a laktanyaépület egyes részletei, aztán a XIX. században háromszor is tovább bővítették. Puritán klasszicizmus jellemzi mai karakterét.

A Múzeum főbejáratát a nyugati irányba nyíló utcán keresztül, a várfal feletti Tóth Árpád sétányról közelíthetjük meg. Előtte történelmi ágyúk koszorúja jelzi, hogy az épületben működik a hadi emlékek múzeuma és a hadtudományok levéltára.

A magyar hadtörténelem emlékeit gyűjtő múzeum 1929-ben került jelenlegi helyére. 1944-45-ben anyagának 70 százaléka elpusztult. A ma már ismét tekintélyes anyagban a fegyvergyűjtemény több mint 50 ezer kézi-, gépi fegyverből és haditechnikai eszközből áll, az egyenruhatár mintegy 30 ezer tételt,

ezen belül 300 teljes öltözetet foglal magában, a zászlógyűjtemény 5 ezer darabos, a numizmatikai gyűjtemény pedig 28 ezer érmés.

Hadtörténeti Intézet és Múzeum

Hadtörténeti - Főbejárat

A múzeum legjelentősebb műtárgyai közé számít az 1848-49. évi forradalom és szabadságharc idejéből Damjanich Lajos honvédtábornok szablyája, Klapka György díszszablyája, Kiss Ernő 48-as honvédtábornok szolgálati zubbonya, amelyet magyarul atillának nevezünk, az 5. (Régensherceg, később Radetzky) huszárezred 1806-os ezredzászlaja (amelyet György angol régens adományozott, és Széchenyi István hozott haza).

Régi ágyúk a Múzeum előtt

1848-as Atilla

Huszárkard

Állandó kiállításai a kézfegyverek illetve a magyar honvédség története mellett egy közel 15 négyzetméter alapterületű vár makett segítségével egy középkori ostromot mutatnak be.

A múzeumi séta idejére kapcsolja ki a készüléket, majd kijöve a Múzeumból, kapcsolja be a (74). programpontot

(74) A Múzeum mellett rövid utcácska vezet a Bástyasétányra. Menjünk előre a várfalig, és nézzük meg kitáruló budai panorámát.

4.6.2 Budai panoráma és séta a lakónegyed nyugati felében.

A várfal mentén lejjebb zöldellő park a *Vérmező*, ahol lefejezték a francia forradalom hatására alakult magyar jakobinusok titkos szervezetének vezetőit. A XIX. sz. második felében, illetve a XX. sz. első felében a park helyén mező volt, ahol katonai gyakorlatokat végeztek, illetve a lovat tartók lovagolhattak. A II. világháború sok áldozatát itt temették el tömegsírokban. Egy részét pedig a romokból származó törmelékekkel feltöltötték. A terület békéjének megőrzésére park létesült.

Távolabb, a *hegyvidék* koszorúja biztosítja Budapest friss levegő ellátását. Parkerdei a városi népesség kiránduló és téli sport paradicsomát kínálják. Amíg szemléli a tájat, kapcsolja ki a készüléket, majd a keskeny utcán térjen vissza a Kapisztrán szoborhoz, és kapcsoljon a **(75)** programpontra.

(75) Visszatérve a várfaltól, a *Kapisztrán téren* vagyunk. Itt áll a Nándorfehérvárat 1456-ban ostromló törökök ellen, a védelemben jelentős szerepet játszott ferences barát szobra. Kapisztrán szerzetesi ruhában, jobbában apostoli keresztes zászlóval rohamra lelkesíti a küzdőket.

Hadtört. Intézet kapuja

Damkó József: Kapisztrán Szt. János

Kapisztrán János Dél-Itáliában született, Perugiában tanult, ragyogó karriert cserélt fel a ferences rend ruhájával. Élete utolsó szakasza és hőies feláldozása Magyarországhoz kapcsolja. Felismerte, hogy Magyarország megmentésén múlik Európa és a kereszténység jövője. Hunyadi Jánossal megkezdte a török elleni hadjárat szervezését. Három hónappal a diadal utáni járvány idején halt meg. Kapisztrán szobrát a Szent Ferenc-rend magyarországi 700 éves jubileuma alkalmából 1922-ben állították.

A mészki talapzaton álló 3 méteres bronzszobor Damkó József munkája.

A Magdona templomrom végénél nyíló Országház utca jobb oldali első házában volt a XVIII. sz. végén a *Régi Országház*.

Az épület korábban a Klarissza apácák kolostora volt. II. József, aki a francia forradalom hatására ésszerűsíteni kívánta az állam- és közigazgatást, feloszlatta a szerzetesrendeket. Az ő rendelkezése alapján, az 1780-as évek végén

ezt a kolostori épületet átalakították, a templom tornyát lebontották és a templom hajóját három szintre osztották. A Pozsonyból Budára költöztetett hivatalok foglalták el az épületet. Az országház utcai szárnyban tartották a *Parlament* felső- és az alsóházának üléseit, az Úri utcai traktusban pedig a *Kúria* kormányzati hivatalai voltak.

Régi Országgház – Telefónia Múzeum

Az épület udvari szárnya

Ma az épületet a Magyar Tudományos Akadémia több intézete használja. Az Úri utcai részen működik a *Telefónia Múzeum*. Legjelentősebb műtárgya egy működőképes Rotary rendszerű távbeszélőközpont.

Telefónia Múzeum

Az 1876-ban szabadalmazott távbeszélő Alexander Graham Bell nevéhez fűződik, míg a telefonközpont a magyar *Puskás Tivadar* találmánya. Az első magyarországi telefonhírmondó és telefonhálózat Budapesten létesült, a feltaláló testvére, Puskás Ferenc helyezte üzembe. A múzeum állandó kiállítása ettől az időtől kezdve, egészen a kezdetektől napjainkig kíséri végig a telefónia történetét.

Tovább indulva kapcsoljon át a (76) programra.

(76) A lakónegyed szinte minden házában, udvarában talál látnivalót. Kapualjak, udvari kiképzések, lakótorony, stb. A Kapisztrán térről nyílik a Várnegyed egyik legszebb utcája, az *Úri utca*, amelyen tovább sétálunk.

Úri utca

A kisebb számok irányában haladva, az első jobbra nyíló utca, a Lant utca sarkán áll az Esztergom-Budapesti bíboros érsek, prímás palotája (korábbi nevén hercegprímási palota). Ennek második szomszédja a *Budavári Házasságkötő terem* épülete, ahol exkluzív környezetben köthetnek az igényesek polgári házasságot. Az épületbe lépéshez kaputelefonon kell belépést kérni.

*Akár bemegy, akár tovább folytatja útját, kapcsoljon a **(77)** pontra.*

(77) Az úri utca 50. sz. házával szemben nyílik a Dárda köz, amely rejti a vár legrégebbi emlékét, a XV. sz.-i fal és kapumaradványt.

Folytassuk sétánkat a Szentháromság utcáig. A sarokról balra tekintve a Mátyás templomot látjuk. A kereszteződésnél áll *Hadik András* lovas szobra, aki közvitéből lett grófi címmel tábornagy, Buda főparancsnoka, hadseregparancsnok, Erdély kormányzója, a haditanács elnöke. Először ő javasolta a magyar jobbágyok felszabadítását.

Szt.hároms.utca

Úri utca (ifj. Vastagh Gy. szobrával)

Hadik András

A Kapisztrán tértől (visszafelé) a Dísz térig.

A keresztezésnél több cukrászda, kávézó, közöttük a *Ruswurm* cukrászda klasszikus környezettel várja a vendégeket.

Szentháromság utca, Ruswurm

Szentháromság tér – Kultúra Alapítvány

*Ha rövid felüdülést választ, kapcsolja ki a készüléket, majd folytassuk a sétát az Úri utca 9. sz. házáig, ott kapcsoljon a **(78).** programra.*

4.6.3 A Budai Várbarlang és Labirintus

Budapest, I. kerület, Úri utca 9.

Nyitva 13,30-tól 19,30ig. Esti program: 18,30-kor

(78) Az utcáról nyíló vasajtnál át lépcső vezet le a vári barlangrendszerhez, amely vezetővel megtekinthető.

A Várhegy gyomrában a kanyargó barlangokat az évezredek során elnyelt víz ereje vájta, s az ember, mint bűvőhelyet, raktárt vagy mint menekülő útvonalat használta. A hévizes barlangfülkék egyszerre jelentettek menedéket és vadászterületet a félmillió évvel ezelőtt itt megjelenő ősember számára.

A gömbfülkéket később, a történelmi időkben összekötötték egymással, illetve a vár házainak pincéivel, így a Várhegy gyomrában egy valószínű labirintus jött létre. A több mint 3 kilométer hosszú barlang- és mélypince rendszer félmillió éves sziklamennyezetével, titokzatos kiállításokkal várja látogatóit.

A sziklapincék közötti utak teljes, szisztematikus kiépítésére az 1930-as években került sor: egy tízezer férőhelyes óvóhelyet alakítottak ki.

A vasbeton szerkezetekkel megerősített, Várbarlang a II. világháború idején és a Hidegháború korában egyaránt titkos katonai objektum volt. A háborús hasznosítás szüneteiben meg-megjelentek a kulturális kezdeményezések is: két ízben barlangmúzeumot nyitottak, Az 1996-97-es rekonstrukciós munkálatok nyomán a több mint 4000 m²-es terület a lehetőségekhez képest viszszanyerte eredeti, háború előtti arculatát; a kulturális és szellemi programjá-

nak kulcsszava pedig maga a *Labirintus* lett. Itt kapott otthont az első magyar panoptikum.

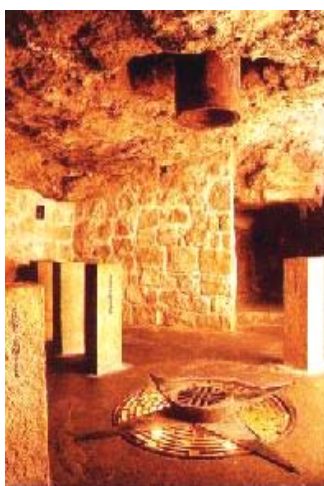
Ha bemegy, és megnézi a látványosságot, kapcsolja ki a készüléket, és a látogatás után kapcsoljon az (79). programpontra.

A Várlabirintus és Panoptikum bejárata az Üri utca 9-ben

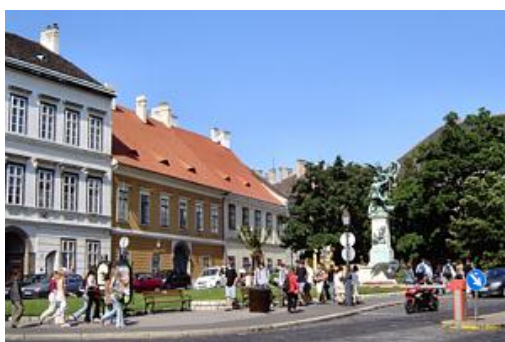
Bejárat

A Világtengely

Sziklakórház

Visszatérés a Dísz téri Várbuszhoz

A Kapisztrán tértől (visszafelé) a Dísz térig.

(79) Visszatérve a szabad levegőre haladjunk végig az Úri utcán a Dísztérig, amelynek Honvéd szobrát már korábbról ismerjük. A várlátogatási programot befejeztük.

További alternatív lehetőségeket kínálunk:

Ha szívesen megnézné a *Gellérthegyen* a Citadellát, a Szabadság szobrot és a körpanorámát, azt javasoljuk, hogy a Dísztéren *üljön taxiba*, és vitesse át magát. Autóbusszal ugyanis csak több átszállással juthat fel a Gellért hegyre.

*Ha az utazást választja, akkor kapcsolja ki a készüléket, és a Gellért-hegyen kapcsoljon az **(80)** pontra, amely szerint elkalauzoljuk Önt fenn a Gellérthegyen.*

Amennyiben Ön befejezettnek tekinti a túrát, és vissza akar térni a belvárosba, akkor válassza a 16. sz. autóbust a Dísztéren, szálljon fel és utazzon a Deák téri végállomásig, ahol már ismeri a környéket.

Ha azonban még Budán akar maradni, akkor szálljon fel A Dísz téren a kisméretű Várbuszra, és utazzon a végállomásig, a budai közlekedési csomópontig, a Moszkva térig. Innét metróval, villamossal vagy autóbusszal juthat el több irányba is, amelyhez Budapest térképe eligazítást adhat.

*Ha a programot befejezettnek tekinti, kapcsoljon az **(86.)** pontra.*

5.0 Gellérthegy

(80) Üdvözljük a Gellérthegyen. Reméljük, hogy a Vár és a Gellérthegy közötti átutazása problémamentes volt.

A *Gellért-hegy* Budapest I. és XI. kerületében a Duna nyugati partján álló, 235 m magas kiemelkedés. A Dunára néző meredek sziklafala, és a tetejéről nyíló pesti panoráma lenyűgöző látványban részesíti az ide látogatót. Budapest ékkövének is szokták nevezni. 1987 óta a *világörökség* része.

5.1 A Gellért-hegy története

Az Árpád-korban a hegynek Pesti-hegy, illetve Kelen-hegy volt a neve. A „kemence” jelentésű, szláv eredetű *pest* szó valószínűleg a hegy belsejében található barlangot és hővizet tárat, egyesek szerint az itt lévő mészégető kemencét jelentette.

A legenda szerint 1046-ban a hegy sziklás dunai oldaláról gurították a mélybe a pogány magyarok a hittérítő Gellért püspököt. A 15. századtól kezdik a hegyet Szent Gellért-hegynak nevezni. II. Lajos király a Gellért-hegy alatti táborból indult katonáival a mohácsi csatátérre.

A hegytetőn kápolnát emeltek emlékezetére.

A török hódoltság idején a hegytetőn álló kápolna helyére palánkvár került. A törökök a hegy lábánál fürdőket építettek, amelyek az ott feltörő hőforrásokból nyerték a vizet.

A 17. században a Gellért-hegy gyakran szerepel a hazai boszorkányperekben, mint a boszorkánytáncok, boszorkánygyűlések helyszíne. Még a más vidékeken tapasztalt boszorkányjárást is „Szentgellértre való járásnak” nevezték el.

József nádor kezdeményezésére a hajdani palánkvár helyén 1813 és 1815 között felépítették a Nagyszombatról Budára költözött egyetem csillagvizsgálóját, amely 1849-ben, Buda ostromakor megsemmisült.

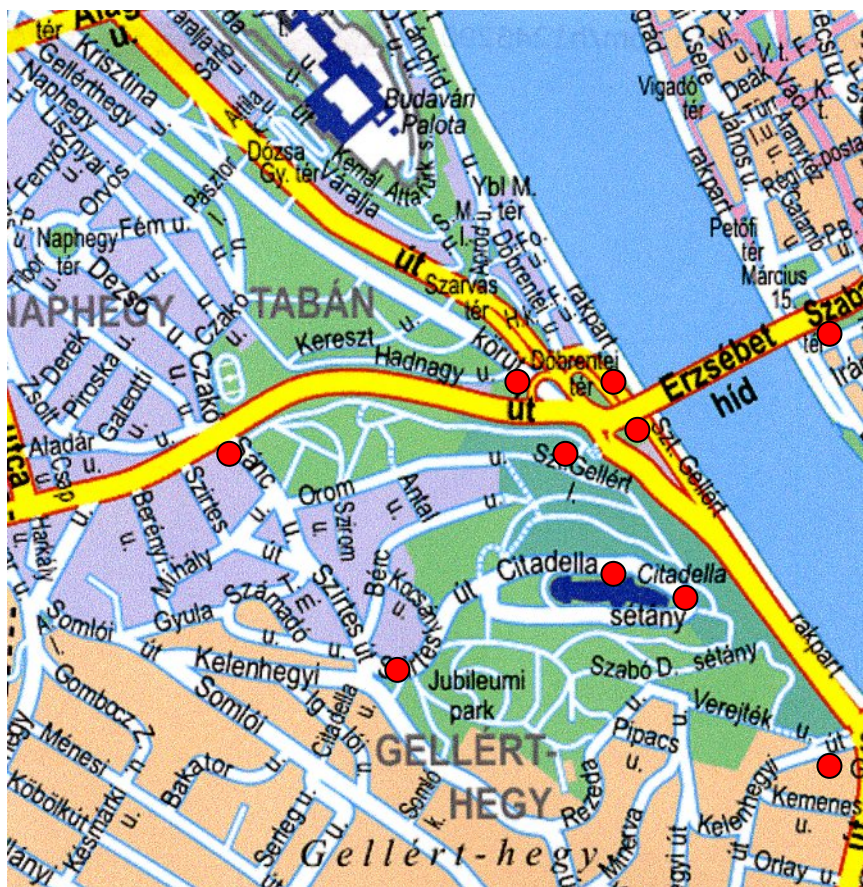
Addig a hegy oldalát szőlő borította, a terület a híres budai borvidék részét alkotta. A 19. század végén azonban a filoxéra következtében a szőlő itt is teljesen kipusztult. A használatlanná vált hegyoldalakat ekkor kezdték el beépíteni.

*Néhány fontos információhoz kapcsoljon a **(81)** programpontra*

5.2 Gellérthegyi közlekedés, és a hegy látnivalói

(81) A *Gellérthegyi közlekedést* a 28. sz. autóbuszjárat biztosítja. A járat a Móricz Zsigmond körtérről indul, és körforgalomban oda tér vissza.

A Hegyalja út –Sánc utca sarkánál van az a megállója, ahol az autóbuszra felszállva fel lehet jutni a Citadella közelébe, a Búsuló juhászhoz címzett vendéglőig. Onnét kb 250-300 méteres gyalogsétával, parki környezetben érhető el a Citadella.

A Gellért-hegy áttekintő térképe

Északi panoráma

A belvárosból az Erzsébet híd pesti hídfője mellől induló 8. sz. autóbusszal 4 megállót utazva érhető el a Sándor utcai kereszteződés, illetve a híd budai hídfő-

A Gellért hegy környéke és a Citadella

jénél felszállva csak egy megállót kell utazni a csatlakozó megállóig. Visszafelé is alkalmazható ez az útvonal.

5.2.1 A Citadella

Budapest, XI. kerület, Gellérthegy -
Az épület belépőjegygel látogatható

(82) A citadella olasz szó, fellegvárat jelent, azaz várszerű magaslati erődítményt vagy egy város legmagasabb pontján emelt, fallal körülvett, védhető részt.

A Citadella madártávlatból

Közelebből

A Citadella erődítményét Ferenc József építtette 1851-ben, hogy ágyúival innen sakkban tarthassa a rebellis kettős várost. Az épületet Emanuel Zitta és Kassalik Ferenc tervezte. Az építést az véreskező osztrák tábornok, Haynau irányította.

Valójában a Citadella már építésekor sem felelt meg a korszerű hadviselési követelményeknek. A 220 méter hosszú, 60 méter széles, 4 méter magas falú erődítményben 60 ágyút állítottak fel.

A Habsburgokkal való 1967. évi kiegyezés után a magyarok a Citadella lerombolását követelték. A helyőrség azonban csak 1897-ben vonult ki. Ekkor jelképesen megrongálták a főkaput.

Az 1960-as években sok vita után határozták el a turistaközponttá alakítását. A teraszokról és a Citadella falairól gyönyörű *kilátás* nyílik a városra. A Citadella dunai végénél áll a Szabadságszobor. Erről a **(83)**. pont ad tájékoztatást.

5.2.2 Szabadság-szobor

Budapest, XI. kerület, Gellérthegy -
Közterület

(83) A budapesti városképet szinte minden irányból uraló szobor az építménnyel együtt 40 méter magas.

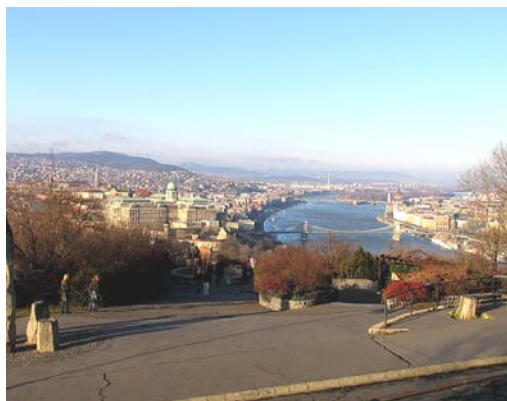
A pálmaágot két kezében magasra tartó nőalak, a szabadság géniuszának bronzszobra 14 méter magas, Kisfaludi Strobl Zsigmond alkotása.

A Citadella háborús sebei

A Szabadságszobor

Szemben a Budai Palota

A Duna túlsó partja

Az emlékmű mai kompozíciója az 1989-es rendszerváltozást követően alakult ki. Az eredetileg Felszabadulási emlékműként 1947-ben felállított szoborcsoportban a női főalak előtt egy 6 méter magas, bronzból készült, géppisztolyt tartó szovjet katona, bal oldalán fáklyát vivő, jobb oldalán sarkányölő bronz férfialakok álltak. A szoborcsoport mögött egy 3 méter magas kőkatona állt, amely elpusztult ugyan az 1956-os forradalomban, de később újrifaragták. Az emlékművet eredeti felirata szerint „A felszabadító szovjet hősök emlékére a hálás magyar nép” emelte, az emlékművön feltüntették az elesett szovjet katonák nevét.

Az rendszerváltozást követő átalakítás után az emlékművet "leegyszerűsítették", a mellékalak katonákat áthelyezték a szoborparkba, és új felirat került a talapzatra, mely új jelentést ad az együttesnek: "Mindazok emlékére, akik életüket áldozták Magyarország függetlenségéért, szabadságáért és boldogulásáért".

A Citadella mai hasznosítása

A Szabadságszobor talapzata

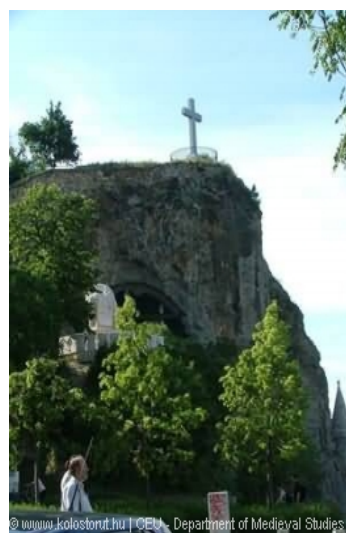
A Gellért-hegy további látnivalói csak gyalogosan, vagy közlekedési eszközzel közelíthetők meg: A hegytetőről, vagy a hegy lábától lépcsőn tud elmenni a Szent Gellért emlékműhöz.

Az eltávolított katona-szobor

Szent Gellért emlékmű az Erzsébet hídról

A Sziklakápolna orma

Kapcsoljon a **(84)** pontra.

5.2.3 Szent Gellért emlékmű

Budapest, XI. kerület, Gellért-hegy
Közterület

(84) Szent Gellért benedekrendi hittérítő, az első magyar vértanú szobra a központi alakja a Gellért-hegy oldalán álló félköríves, árkádos építménynek. A kompozíció főalakja, Szent Gellért püspök, jobbában keresztet emel az ég felé, a mellékalak egy pogány magyar vitéz.

A Gellért hegy környéke és a Citadella

Az 1904-ben felállított 7 méteres bronzszobor Jankovits Gyula, a pogány vitéz pedig Gárdos Aladár szobrász alkotása. A hegy oldalán álló együttest Francsek Imre építész tervezte.

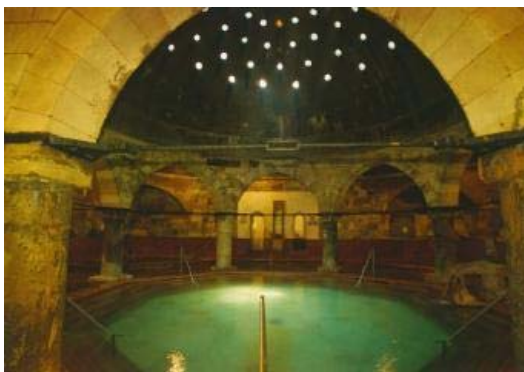
Szent Gellért szobra egyike a Ferenc József király által adományozott 10 szobornak. Az eredetileg 3 méteres magasságúra tervezett Gellért szobor nagyságát azért növelték, hogy jobban érvényesüljön a Duna partján, a róla elnevezett Gellért-hegyen, és ne vesszen el a hegy tömegében.

Az emlékmű a hegy tetejéről, vagy a lábától induló lépcsősoron szabadon látható. Legelőnyösebben az Erzsébet hídról szemlélhető. Különösen szép az esti kivilágításban.

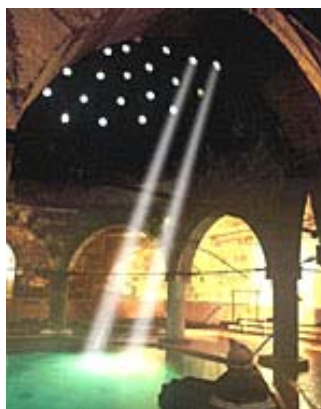
A **környék gyógyforrásait** hasznosítja a közeli Rudas és Rác Fürdő, amelyről a Budai Várban tettünk említést. Az Erzsébet híd budai hídfője mellett található Ferenc József feleségének, **Erzsébet királynőnek** az emlékműve. Erzsébet királyné nagyon kedvelte a magyarokat, és ezt a nép viszonzta is.

Erzsébet királyné szobra a Döbrentei téren, az Erzsébet híd budai hídfőjénél

A Rudas Gyógyfürdő és uszoda törökkori férfi medencéje a hídfő déli oldalán

Medence és ivókút a „Rudas”-ban

A Rácfürdő női medencéje

*A hegy lábánál, a sziklafal mellett áll meg a 86-os autóbusz, amelynek a következő megállója a Gellért tér. Amíg a buszra vár, kapcsolja ki a készüléket, és a Gellért téren, a Gellért fürdő előtt kapcsoljon a **(85).** pontra.*

5.2.4 Sziklakápolna

Budapest, XI. kerület, Gellért-tér
Templom

(85) A hegy déli oldalán található a Szent István barlang, amelyben 1926-ban a franciaországi Lourdes-i barlang mintájára sziklakápolnát alakítottak ki. Ezt a templomot az egyetlen magyar alapítású szerzetesrendnek, a Pálos Rend tagjainak adományozták.

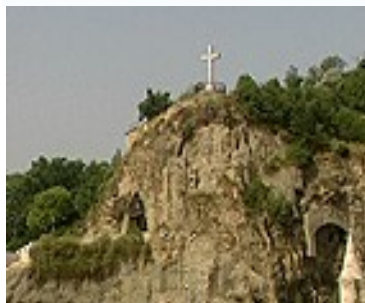
A kápolna bejárata feletti sziklaoromra 1936-ban állítottak kivilágított fake-resztet. Ezt 1951-ben a kommunista kormányzat ledöntette, a templomot bezáratta, és befalaztatta. 1989-ben a rendszer változás után a kegyhelyet visszaadták a Pálos rendnek.

A Templomot elbarikádózó betonfalat 1992-ben bontották le. Ekkor már felmerült a ledöntött kereszt visszaállításának gondolata. Az új keresztet Pomsár András építész tervezte, a felállítására 2001-ben került sor.

Pálos kolostor, és sziklakápolna a Gellért-hegy barlangjában

A Kelenhegyi út túlsó oldalán áll a gyógyforrások vizét hasznosító gellért Szálloda, amelynek gyógyfürdője, uszoda, strand és hullámfürdője hasznosítja nemcsak a geotermikus energiát, hanem a víz gyógyhatását is.

A Sziklakápolna új keresztye

Lourdesi barlang

Magyarok Nagyasszonya

Gellért Hotel: gyógyfürdő, uszoda és hullámfürdő

További *közlekedési* lehetőség: a Gellért térről a 49. sz. villamos visz a belvárosba. Végállomása az Ön által már ismert Deák téren van.

Kedves Vendégünk!

(86) Megköszönjük, hogy ma egész napját velünk töltötte. Abban a reményben vesszük Öntől búcsút, hogy valamennyire megmutathattuk Önnek a városunkat, és felébresztettük az érdeklődését, hogy részletesebben is megismerje és felfedezze Budapestet.

Ha több napra marad fővárosunkban, kívánunk további szép programokat, ha visszatér otthonába, kívánunk kellemes utazást és szerencsés hazaérkezést.